

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Кафедра теорії і методики дошкільної освіти

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

**«ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТІСНОЇ ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ ДО
ШКОЛИ В ПРОЦЕСІ ВЗАЄМОДІЇ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ І
РОДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ»**

Студента (ки) 62-1МДО групи
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Скрипченко Альони Іванівни
Керівник: канд. пед. наук, доцент
Корякіна Ірина Вікторівна

Національна шкала

Кількість балів: _____

Оцінка ECTS: _____

Члени комісії:

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Глухів - 2024

АНОТАЦІЯ

Скрипченко Альона Іванівна «Формування особистісної готовності дитини до школи в процесі взаємодії закладу дошкільної освіти і родини в умовах війни». Магістерська робота. Спеціальність 012 Дошкільна освіта. Глухів, 2024.

Магістерська робота досліджує важливу проблему в умовах конфлікту, де діти піддаються впливам воєнного конфлікту. Основною метою дослідження є вивчення та аналіз взаємодії між дошкільними навчальними закладами і родинами вихованців, щоб зрозуміти, як ця взаємодія впливає на формування особистісної готовності дітей до шкільного навчання в умовах війни. У роботі проведено аналіз сучасного стану дошкільної освіти та сімейного виховання дітей в умовах конфлікту, вивчено роль і вплив зазначених факторів на розвиток особистості дитини. Дослідження включало в себе опитування та спостереження, що дозволило виявити ключові аспекти впливу війни на психологічний стан та підготовку дітей до школи.

В результаті аналізу дослідження було встановлено, що взаємодія між дошкільними закладами та родинами є критично важливою для успішного формування особистісної готовності дітей до школи в умовах війни. Основні висновки роботи включають: необхідність інтеграції зусиль між освітніми закладами і сім'ями вихованців для забезпечення психологічної підтримки та створення сприятливих умов для розвитку дітей. Важливість індивідуального підходу до кожної дитини в процесі її підготовки до школи, з урахуванням особистих потреб та психологічного стану. Потребу в спеціальних програмах та психологічній підтримці для дітей, які пережили стресові ситуації внаслідок війни. Необхідність посилення співпраці між державними органами, освітніми закладами та громадськими організаціями для забезпечення найкращих умов для розвитку дітей в умовах війни. Важливість впровадження програм професійної підготовки вихователів і вчителів для роботи з дітьми в умовах війни.

Отже, магістерська робота виявляє та аналізує важливий аспект психологічного та освітнього впливу війни на дітей та вказує на необхідність комплексних заходів для забезпечення нормального розвитку та готовності дітей до шкільного навчання в умовах війни.

Ключові слова: дитина, особистісна готовність, дошкільна освіта, родина, війна, взаємодія, психологічний стан, підготовка до школи, конфлікт, співпраця.

ABSTRACTS

Skrypchenko Alyona Ivanivna «Formation of a child's personal readiness for school in the process of interaction between preschool education institution and family in the conditions of war». Diploma work of educational level - master's degree. Specialty - 012 Preschool Education - Hlukhiv, 2023.

The master's thesis explores an important problem in a conflict situation where children are exposed to the effects of military conflict. The main purpose of the research is to study and analyze the interaction between preschool educational institutions and families of pupils in order to understand how this interaction affects the formation of children's personal readiness for schooling in war. The study analyzes the current state of preschool education and family upbringing of children in conflict, and examines the role and impact of these factors on the development of a child's personality. The study included surveys and observations, which allowed to identify key aspects of the impact of war on the psychological state and preparation of children for school.

As a result of the study analysis, it was found that the interaction between preschool institutions and families is critical for the successful formation of children's personal readiness for school in war. The main conclusions of the study include: the need to integrate efforts between educational institutions and families of children to provide psychological support and create favorable conditions for children's development. The importance of an individual approach to each child in the process of preparing them for school, taking into account their personal needs and psychological state. The need for special programs and psychological support for children who have experienced stressful situations as a result of the war. The need to strengthen cooperation between government agencies, educational institutions, and civil society organizations to ensure the best conditions for children's development in war. The importance of implementing professional training programs for educators and teachers to work with children in war.

Thus, the master's thesis reveals and analyzes an important aspect of the psychological and educational impact of war on children and indicates the need for comprehensive measures to ensure the normal development and readiness of children for schooling in war.

Keywords: child, personal readiness, preschool education, family, war, interaction, psychological state, school readiness, conflict, cooperation.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ ДО ШКОЛИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	8
1.1 Сутність та визначення особистісної готовності дитини до школи	8
1.2 Роль батьків у підготовці дитини до школи	17
1.3 Аспекти взаємодії закладу дошкільної освіти і родини в умовах війни 27	27
1.4 Формування готовності дитини до школи онлайн: переваги та недоліки.....	37
1.5 Педагогічні методи та форми підготовки дитини до школи	47
Висновок до першого розділу.....	69
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТІСНОЇ ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ ДО ШКОЛИ В УМОВАХ ВІЙНИ	71
2.1 Методологія та організація дослідження.....	71
2.2 Аналіз форм та методів взаємодії ЗДО та родини у підготовці дитини до школи в умовах війни	76
2.3 Інтерпретація отриманих результатів дослідження.....	82
2.4 Рекомендації щодо підвищення ефективності формування особистісної готовності дитини до школи шляхом взаємодії ЗДО та родини під час війни	91
Висновки до другого розділу	99
ВИСНОВКИ.....	102
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	104
ДОДАТКИ	114
Додаток А.....	114
Додаток Б.....	117
Додаток Г.....	120

ВСТУП

В сучасних умовах, коли наш світ стикається зі складними викликами та нестабільністю у політичній, економічній та соціокультурній сферах, питання формування особистісної готовності дитини до школи в процесі взаємодії закладу дошкільної освіти і родини набуває особливої актуальності. На тлі війни та конфліктів, які поширюються у багатьох регіонах світу, діти стають особливо вразливими та потребують додаткової уваги та підтримки, щоб вирости в гармонійних особистостей та успішних громадян.

Актуальність теми дослідження полягає у необхідності вивчення і розуміння процесів формування особистісної готовності дитини до школи в умовах воєнного конфлікту. Війна має значний вплив на фізичний і психологічний стан дітей, а також на їхнє оточення, зокрема на родину і дошкільні навчальні заклади. Цей вплив варіюється в залежності від тривалості конфлікту, ступеня насильства та інших факторів. Дослідження процесів формування особистісної готовності дитини до школи в умовах війни є актуальним завданням, оскільки воно дозволить визначити специфіку впливу війни на дитину, виявити шляхи адаптації дошкільних закладів та родини до змінених умов, а також розробити рекомендації для покращення педагогічної практики в умовах конфлікту. Окрім того питання актуальності теми стають вельми очевидними у контексті сучасних конфліктів, де діти стають однією з найбільш вразливих соціальних груп. Воєнний конфлікт не лише психологічно стресовий для дорослих, але й залишає свій слід на психіці та психосоціальному розвитку дітей. Дошкільні заклади і сім'я в цих умовах відіграють важливу роль у формуванні особистісної готовності дитини до школи.

Метою наукової роботи є вивчення та аналіз процесу формування особистісної готовності дитини до шкільного навчання в умовах війни, зокрема через взаємодію між закладами дошкільної освіти та родинами дітей.

З огляду вказаної мети виникає необхідність виконати наступні **завдання** дослідження, а саме:

1. проаналізувати сучасні підходи до формування особистісної готовності дітей до школи в умовах війни;
2. вивчити роль сім'ї в цьому процесі та ідентифікація факторів, які впливають на сприйняття дітьми навколишнього світу та готовність до навчання;
3. зробити дослідження педагогічних практик та методів, які забезпечують якісну підготовку дітей до школи в умовах конфлікту;
4. вивчити вплив війни на психологічний стан дітей та їхню здатність адаптуватися до шкільного середовища;
5. розробити рекомендації для педагогів та батьків щодо оптимізації процесу формування особистісної готовності дітей до школи в умовах війни.

Об'єктом дослідження є процес формування особистісної готовності дитини до шкільного навчання.

Предметом є взаємодія між закладом дошкільної освіти та сім'єю в умовах війни, що впливає на цей процес. Розгляд цієї теми важливий для розуміння та покращення умов, в яких діти здобувають освіту в надзвичайних ситуаціях, забезпечуючи їхнє психологічне та академічне готовність до майбутнього навчання.

Проблематика теми магістерської роботи полягає в необхідності розгляду процесу формування особистісної готовності дитини до школи в умовах війни. Військові конфлікти та кризові ситуації впливають на фізичний та психологічний стан дітей, особливо на тих, хто перебуває в дошкільних навчальних закладах. Взаємодія між сім'єю та дошкільним закладом грає важливу роль у підготовці дітей до навчання в школі.

Гіпотеза дослідження може бути сформульована наступним чином: в умовах війни взаємодія між сім'єю та дошкільним закладом може сприяти більш ефективному формуванню особистісної готовності дитини до школи, а також сприяти зменшенню негативних впливів військових конфліктів на їх психологічний розвиток.

Теоретична основа цієї роботи ґрунтується на комплексному аналізі психолого-педагогічних досліджень, таких науковців як: Дуткевич, Т.В., Елькін М., Батарейна І., Жданова А.А., Жеребцова Ю.Я., Завалевський Ю., Завальнюк Т., Поліщук Т., Задорожна-Княгницька Л.В., Ситник А.В., Здрок В., Зенько О., Зімакова Л., Тупиця О., Жданюк Л., Іонуц А.М., Казьмірчук Н., Попелюська В. та інші.

Методологічна основа магістерської роботи включає в себе як кількісні, так і якісні методи дослідження. До кількісних методів належать анкетування родин, статистичний аналіз даних, а також проведення наступних тестів: тест Керна-Йірасика: діагностика підготовленості до школи та тест Н.І. Гуткіна. Якісні методи включають в себе спостереження, опитування вихователів та аналіз відкритих джерел. Використання цих методів дозволяє отримати повну картину формування особистісної готовності дітей до школи в умовах війни.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що воно сприяє подальшому розвитку психології та педагогіки в умовах війни. Результати роботи можуть бути корисними для педагогів, психологів, соціальних працівників, а також для сімей, які виховують дітей в умовах конфлікту. Дослідження розкриє основні фактори, що впливають на готовність дітей до школи в умовах війни, і сприятиме розробці ефективних програм підтримки дитинства в подібних ситуаціях.

Практична значущість роботи полягає в тому, що вона надає рекомендації для закладів дошкільної освіти та сімей, які пережили воєнні події. Дослідження допоможе розробити програми та методики, спрямовані на підвищення готовності дітей до навчання в школі в умовах війни, а також на підтримку психологічного та соціального розвитку дітей.

Структура роботи складається зі: вступу, двох розділів та підрозділів до них, висновків до кожного розділу, загальні висновки, список використаної літератури та додатки. Загальний обсяг наукової роботи складає: 119 сторінок друкованого тексту. Основна частина складає: 97 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ ДО ШКОЛИ В УМОВАХ ВІЙНИ

1.1 Сутність та визначення особистісної готовності дитини до школи

Поняття «особистісна готовність» дошкільника до школи є багатограним і складним, оскільки охоплює різні психологічні, емоційні та когнітивні чинники, які впливають на готовність дитини до формальної освіти. Ця готовність є надзвичайно важливою, оскільки вона може суттєво вплинути на успішну адаптацію дитини до шкільного середовища та її подальшу академічну успішність. Щоб краще зрозуміти цю концепцію, ми можемо заглибитися в розуміння, надане кількома відомими дослідниками в цій галузі.

Белова О. у своїй роботі «Теоретичний аналіз поняття «готовність» до шкільного навчання дітей старшого дошкільного віку» пропонує комплексне визначення особистісної готовності до школи. Вона зазначає:

«Особистісна готовність до школи у дошкільників - це психологічна, емоційна та когнітивна готовність дитини до виконання вимог і завдань формальної освіти. Вона охоплює їхню здатність регулювати емоції, брати участь у соціальній взаємодії, демонструвати базові когнітивні навички та виявляти бажання вчитися» [5, с.143].

Богуш А. у своїй роботі «Основні аспекти підготовки дітей до школи: Дошкільна освіта» підкреслює важливість особистісної готовності як основного аспекту підготовки дітей до школи. Він стверджує, що «особистісна готовність є наріжним каменем успішного переходу дитини до школи. Вона закладає фундамент для академічних досягнень і виховує позитивне ставлення до навчання. Без адекватної особистісної готовності академічний успіх може залишитися недосяжним» [8, с.3].

Водночас Гурлева Т. у своїй роботі «Діти, з якими важко: причини та умови попередження труднощів у розвитку та вихованні» зосереджується на проблемах, пов'язаних з особистісною готовністю. Вона визначає різні

виклики, з якими можуть зіткнутися дошкільнята, такі як емоційні труднощі, соціальний дефіцит або затримка когнітивного розвитку, які перешкоджають їхній готовності до школи. Гурлева Т. стверджує, що розуміння і подолання цих труднощів має вирішальне значення для забезпечення того, щоб усі діти мали справедливі шанси на академічний успіх [15, с. 132-134].

Ми також можемо зазначити, що Корякіна І. в роботі «Особистісна готовність дітей 6-го року життя до школи як актуальна проблема сьогодення» висвітлює вікові особливості особистісної готовності до школи. Вона підкреслює, що особистісна готовність не є однорідним поняттям, а розвивається в міру дорослішання дитини. Готовність шестирічної дитини відрізняється від готовності чотирирічної, оскільки старші діти часто демонструють більш розвинені когнітивні навички, емоційну зрілість і соціальну компетентність, які є життєво важливими для готовності до школи [32, с. 176-177].

Однак Курчатова А. у роботі «Теоретичні аспекти формування поведінкового компонента готовності старшого дошкільника до школи» розглядає зв'язок між формуванням поведінкового компонента та особистісною готовністю дитини до школи. Вона стверджує, що поведінка дитини є вирішальним показником її готовності. Належна поведінка, включаючи саморегуляцію, соціальні навички та уважність, є невід'ємною частиною здатності дитини адаптуватися та досягти успіху в структурованому шкільному середовищі [37, с.73-75].

Основні аспекти особистісної готовності дошкільника до школи можна підсумувати наступним чином: Психологічна готовність: Сюди входить емоційна регуляція, самооцінка та стійкість дитини, які є важливими для подолання шкільних викликів. Когнітивні навички: Когнітивний розвиток дошкільника, включаючи мовні навички, вміння рахувати та вирішувати проблеми, відіграє ключову роль у готовності до школи. Соціальна компетентність: Навички міжособистісного спілкування, вміння співпрацювати з однолітками та дотримуватися правил у класі мають

вирішальне значення для плавного переходу до шкільного життя. Мотивація до навчання: Допитливість, ентузіазм і зацікавленість дитини в отриманні знань є життєво важливими аспектами особистої готовності, оскільки вони стимулюють залучення дитини до процесу навчання і сприяють позитивному ставленню до освіти (див.рис.1.1) [33, 67].

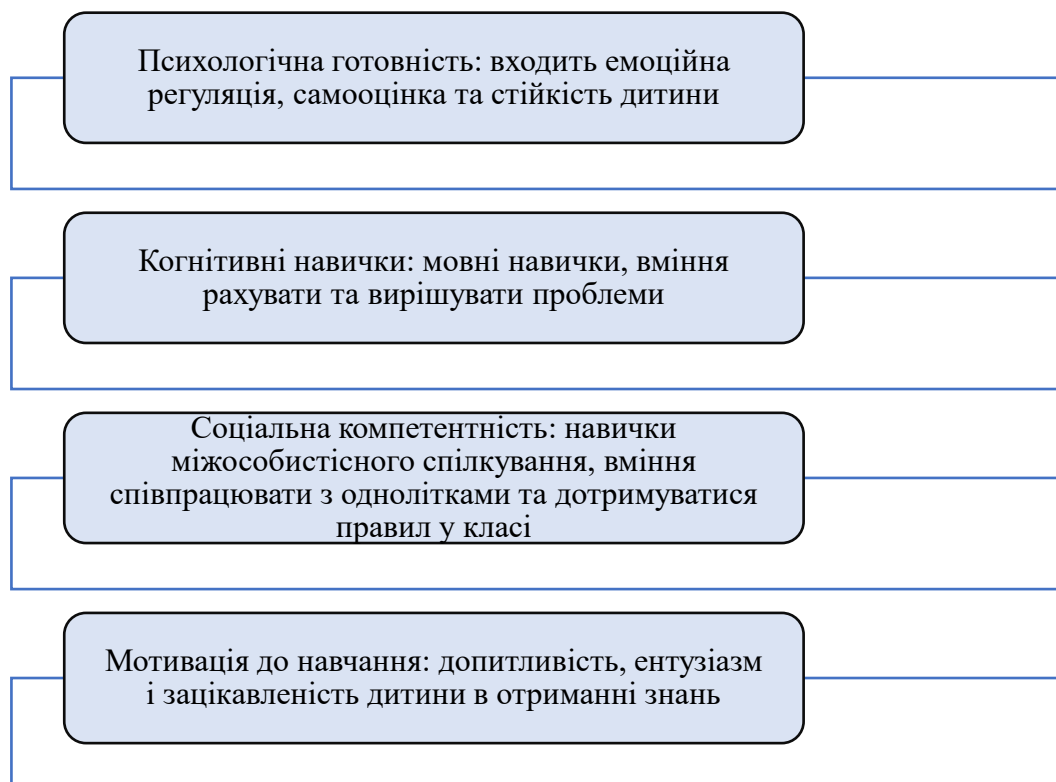

Рис. 1.1 Основні аспекти особистісної готовності дошкільника до школи

У сукупності ці аспекти формують особистісну готовність дошкільника до школи, яка, за умови належного розвитку та підтримки, може призвести до успішної та повноцінної освітньої подорожі. Водночас, готовність дитини до школи - це багатогранне поняття, що охоплює різні сфери, включаючи фізичну, психологічну та соціальну готовність. Ця готовність має вирішальне значення для плавного переходу до формальної освіти і закладає фундамент для майбутнього академічного успіху дитини. У цьому тексті ми розглянемо погляди кількох науковців у галузі освіти та дитячого розвитку, зосередившись на роботах Білої І.М., Жданової А.А., Іонуц А.М.,

Педагогічної ради та Т. Чижик. Ці автори висвітлюють різні аспекти особистісної готовності дитини до школи.

Біла І. М. заглиблюється у психологічні аспекти особистісної готовності дитини до школи. На думку Білої І.М., психологічна готовність включає в себе когнітивний розвиток дитини, емоційну зрілість, здатність регулювати свою поведінку. Когнітивний розвиток має вирішальне значення, оскільки він визначає здатність дитини здобувати та обробляти інформацію, що є фундаментальним для навчання в шкільному середовищі. Емоційна зрілість, з іншого боку, стосується емоційної регуляції та соціальних навичок дитини, які є життєво важливими для ефективної взаємодії з однолітками та вчителями в класі [6, с.33-35].

Ми можемо зазначити, що Жданова А.А. робить крок далі, підкреслюючи зв'язок між особистісною та інтелектуальною готовністю до школи. Жданова стверджує, що особистісна готовність дитини, включаючи її емоційне благополуччя та соціальну компетентність, тісно переплітається з її інтелектуальною готовністю. Інтелектуальна готовність передбачає здатність дитини вирішувати проблеми, критично мислити та володіти базовими когнітивними навичками, такими як мова та математика. У роботі Жданової А.А. підкреслюється, що особистісна та інтелектуальна готовність переплітаються і доповнюють одна одну, формуючи основу для успішного вступу до школи [19, с.43-44].

Однак, Іонуц А.М. зосереджує увагу на формуванні когнітивної готовності у дітей старшого дошкільного віку до шкільного навчання. У своїх роботах Іонуц А.М. підкреслює важливість когнітивних навичок, таких як пам'ять, увага, логічне мислення, у підготовці дітей до академічних завдань школи. Когнітивна готовність гарантує, що дитина може взаємодіяти з навчальною програмою, ефективно обробляти інформацію та засвоювати нові поняття, створюючи основу для академічних досягнень [27, с.111-116].

Педагогічна рада пропонує погляди на морально-етичне становлення дітей дошкільного віку. Морально-етичний розвиток є невід'ємною частиною

готовності особистості до школи. Це джерело підкреслює важливість прищеплення цінностей, етики та соціальних норм дітям з раннього віку. Таке формування озброює їх інструментами, необхідними для того, щоб орієнтуватися в соціальних ситуаціях, приймати відповідальні рішення та позитивно взаємодіяти з однолітками і вчителями [59].

Наостанок можна зазначити, Т. Чижик наголошує на важливості фізичного виховання дітей у контексті Нової української школи. Фізична готовність, яку часто не беруть до уваги, є важливим аспектом особистісної готовності до школи. Робота Чижика підкреслює важливість фізичного розвитку, рухових навичок і загального стану здоров'я для забезпечення фізичної готовності дитини до вимог шкільного середовища [92, с.56-78].

Особиста готовність дитини до школи є багатогранним поняттям, що охоплює фізичні, психологічні та соціальні аспекти. Біла І. М. акцентує увагу на психологічних аспектах, включаючи когнітивну та емоційну готовність. Жданова А. А. висвітлює зв'язок між особистісною та інтелектуальною готовністю, підкреслюючи їх взаємозалежність. Іонуц А.М. зосереджує увагу на когнітивній готовності, забезпечуючи готовність дітей до академічних викликів. Педагогічна рада підкреслює важливість морально-етичного розвитку, а Т. Чижик - значення фізичного виховання (див.рис.1.2.).

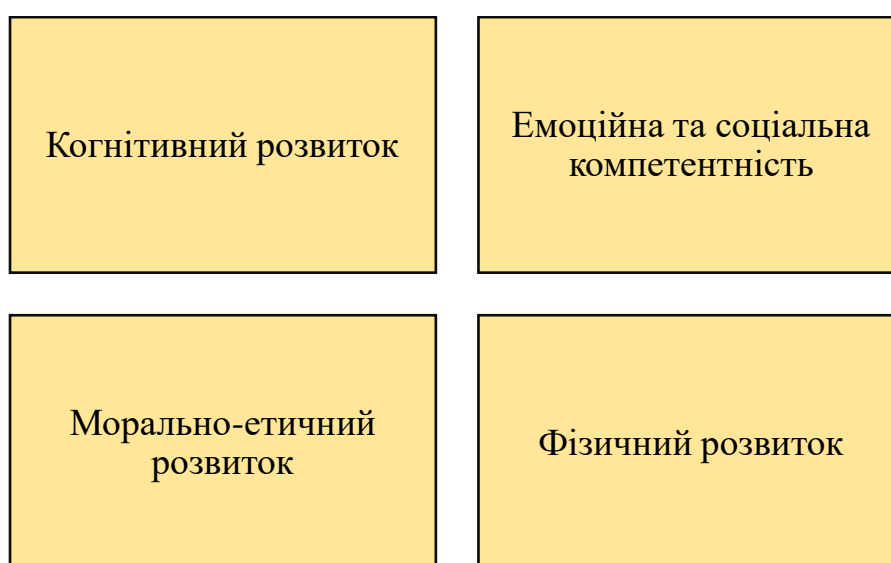

Рис.1.2 Основні завдання особистісної готовності дитини до школи

Вирішуючи ці завдання, педагоги та батьки можуть допомогти дітям досягти всебічної та всеосяжної особистої готовності до школи, створюючи основу для успішної освітньої подорожі. Однак, психологічні аспекти особистісної готовності дітей до школи, що охоплюють когнітивні, емоційні та соціальні навички, є предметом численних досліджень і розвідок у галузі освіти. Наукова робота «Готовність дитини до навчання» за редакцією Максименко С.Д., Максименко К.С. та Главник О.П. - це комплексна праця, яка заглиблюється в когнітивний та емоційний виміри готовності дитини до школи. У цьому тексті висвітлено роль когнітивного розвитку, зокрема мовленнєвих і лічильних навичок, у забезпеченні плавного переходу до формальної освіти. У ньому підкреслюється, що діти повинні володіти певним рівнем когнітивних здібностей, щоб ефективно засвоювати навчальний матеріал. Крім того, у документі наголошується на емоційному аспекті, підкреслюючи важливість емоційного благополуччя та саморегуляції дитини як вирішальних чинників її готовності до школи [13, с.45-50].

У науковій роботі «Психологічній готовності дошкільників до навчання в Новій українській школі», автором якої є В. Здрок, підкреслюється важливість психологічної готовності дитини до школи з національної точки зору. Цей текст підкреслює культурний контекст та унікальні виклики, з якими стикаються діти в українській системі освіти. У ньому стверджується, що психологічна готовність має важливе значення для подолання розриву між дошкільною та початковою освітою і дає змогу учням успішно адаптуватися до нового шкільного середовища [24, с.166-167].

Ми можемо наголосити, що робота Зенко О. «Особливості соціально-психологічної адаптації молодших школярів до навчальної діяльності» досліджує складний взаємозв'язок між особистісною готовністю до школи та соціально-психологічною адаптацією до навчальної діяльності. Зенко О. підкреслює, що особистісна готовність дитини охоплює не лише когнітивні та емоційні аспекти, а й соціальні компетенції. Для плавного переходу до початкової школи дітям необхідно розвивати соціальні навички, такі як

співпраця та вирішення конфліктів, які дозволяють їм орієнтуватися в складній соціальній динаміці класу [25, с.217-219].

Не менш важливою є робота «Феномен психологічної готовності дітей до школи у психолого-педагогічній літературі» авторів Олійник І.В. та Ноженко Ю.М., адже вони розглядають поняття психологічної готовності, підкреслюючи його появу як центральної теми у психолого-педагогічній літературі. Автори досліджують, як різні вчені та дослідники визначали та концептуалізували цей феномен з плином часу, висвітлюючи його еволюцію та широкий консенсус щодо його багатовимірної природи [52, с.84-85] (див.рис.1.3).

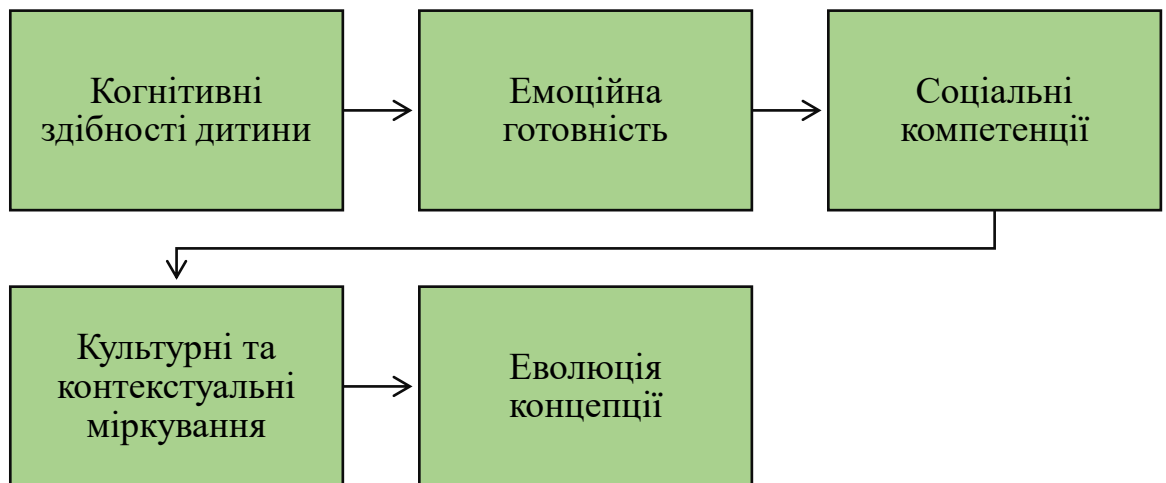

Рис.1.3. Основні психологічні аспекти особистісної готовності дітей до школи [34]

Як вже було зазначено раніше, психологічні аспекти особистісної готовності дитини до школи охоплюють складну взаємодію когнітивних, емоційних і соціальних навичок, які є ключовими у визначенні успішного переходу дитини до формальної системи освіти. Ми також проаналізуємо точки зору, викладені Т. В. Палько та О. О. Романчак у роботі про сучасний погляд на психологічну готовність дітей дошкільного віку до Нової української школи, опис О. Сулік психологічної готовності до навчання як

чинника адаптації до школи в молодшому шкільному віці, а також погляд О. П. Таран на особистісну готовність дитини до школи крізь призму психології [66, с.144].

Дослідження Палько Т.В. та Романчак О.О. є важливим для підкреслення критичної важливості психологічної готовності до школи, особливо в контексті Нової української школи. Вони підкреслюють мінливий характер освітнього ландшафту та необхідність адаптації дітей до цього мінливого середовища. Психологічна готовність представлена як фундаментальний елемент, що сприяє плавному переходу до Нової української школи. Робота Палько Т.В. та Романчак О.О. підкреслює еволюцію вимог до учнів, закликаючи до сучасного погляду на те, що передбачає готовність до школи [55, с.197].

Однак О. Сулік у своєму дослідженні психологічної готовності до навчання як чинника адаптації до школи в молодшому шкільному віці детально розглядає значення цього психологічного аспекту. Вона підкреслює, що психологічна готовність має вирішальне значення не лише для вступу до школи, але й для адаптації до викликів ранньої освіти. Робота Сулік О. підкреслює плинність поняття, припускаючи, що психологічна готовність - це не статичний стан, а скоріше безперервний процес, що триває протягом усіх років навчання в початковій школі. Її дослідження проливає світло на необхідність динамічної перспективи при розгляді готовності дитини до навчання [80, с. 90].

Погляд О.П. Таран на особистісну готовність дитини до школи крізь призму психології додає ще один пласт до нашого розуміння. Таран підкреслює, що психологічна готовність не зводиться виключно до академічних знань, а охоплює широкий спектр когнітивних, емоційних та соціальних навичок. Цей цілісний погляд узгоджується з сучасними дослідженнями, підкреслюючи, що готовність дитини до школи виходить за рамки просто когнітивних здібностей. Емоційні та соціальні компетенції є

однаково важливими для забезпечення успішного переходу до шкільного середовища [81, с. 134].

Особистісна готовність дітей до школи - це складний феномен, що охоплює когнітивний, емоційний та соціальний виміри. Це багатогранне поняття, яке в різних контекстах має різні визначення та акценти. Щоб забезпечити успішний перехід дитини до формальної освіти, педагоги та батьки повинні враховувати та розвивати ці ключові психологічні аспекти.

Важливість оцінки особистісної готовності дитини до школи важко переоцінити, оскільки вона відіграє ключову роль у забезпеченні плавного та ефективного переходу до формальної системи освіти. У зв'язку з цим наукове джерело «Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти)» під керівництвом Т.О. Пироженко, опубліковане в Києві у 2021 році, надає цінну інформацію про сутність оцінювання особистісної готовності дитини до школи та методи, що використовуються для цього оцінювання. Робота Пироженко Т.О. заглиблюється в критичні аспекти цього процесу та проливає світло на його значення в контексті дошкільної освіти [3, с.33].

Т.О. Пироженко підкреслює центральну роль оцінки особистісної готовності дитини до школи в межах базового компонента дошкільної освіти. Цей компонент слугує фундаментом для майбутньої академічної успішності та загального розвитку дитини. Дослідження Пироженко підкреслює той факт, що особистісна готовність не зводиться виключно до академічних навичок, а включає комплексну оцінку когнітивного, соціального, емоційного та фізичного розвитку дитини. Ця цілісна перспектива визнає багатогранну природу готовності дитини до формального шкільного навчання. Автор підкреслює, що оцінка особистої готовності до школи не є універсальним процесом; скоріше, вона вимагає індивідуального підходу, який враховує унікальні потреби, здібності та прогрес у розвитку кожної дитини. Пироженко стверджує, що стандартизоване оцінювання не може дати повної

картини готовності дитини, і виступає за поєднання методів для ефективного визначення її готовності [3, с.31] (див.рис.1.4).

Рис.1.4 Описані Т.О. Пироженко методи оцінювання особистісної готовності дитини до школи

Отже, особистісна готовність дитини до школи являє собою комплекс якостей та навичок, які дитина набуває до вступу в освітню установу. Вона включає в себе фізичний, психологічний та соціальний аспекти, а також готовність до навчання та соціалізації. Ця готовність визначається розвитком мови, когнітивними здібностями, саморегуляцією та навичками спілкування. Важливо, щоб діти входили до школи з позитивним ставленням до навчання та здатністю адаптуватися до нових ситуацій. Забезпечення належної особистісної готовності дитини до школи сприяє її успішній адаптації до освітнього середовища та розвитку особистості.

1.2 Роль батьків у підготовці дитини до школи

Участь батьків у підготовці дитини до школи, зокрема у розвитку таких фундаментальних навичок, як самообслуговування, спілкування, співпраця та розвиток мовлення, відіграє ключову роль у формуванні готовності дитини до формальної освіти. Ми заглибимося в наукову літературу на цю тему,

досліджуючи такі ключові роботи, як «Батьківські збори: Адаптація дитини до навчання в 1 класі НУШ», вплив сімейного виховання на особистість дитини Наталії Берегової та Павла Федорчука, думки Н. Стратій щодо ролі батьків та дослідження Н. В. Харена про взаємозв'язок між стилями виховання та психологічною готовністю дитини до школи.

«Батьківські збори: Адаптація дитини до навчання в 1 класі НУШ» підкреслює важливість залучення батьків у полегшенні переходу дитини до шкільного середовища. У ньому підкреслюється роль батьків у створенні сприятливої атмосфери, в якій дитина може почуватися захищеною та впевненою. Активна участь батьків у навчанні дитини розглядається як надзвичайно важлива, з акцентом на навичках самообслуговування, таких як особиста гігієна та одягання, які сприяють розвитку незалежності та готовності до школи. Підкреслюється важливість ефективної комунікації між батьками та вчителями, оскільки вона забезпечує більш плавний процес адаптації та створює середовище, в якому дитина може комфортно самовиражатися [4].

Робота Н. Берегової та П. Федорчука проливає світло на глибокий вплив сімейного виховання на особистість дитини. Їхнє дослідження підкреслює ідею, що сім'я слугує первинним середовищем для розвитку особистості, а стиль сімейного виховання суттєво впливає на готовність дитини до школи. Позитивна сімейна взаємодія, емоційна підтримка та сприятлива атмосфера для навчання є ключовими елементами ефективного сімейного виховання. Вони сприяють розвитку соціальної та емоційної компетентності дитини, що, в свою чергу, впливає на її здатність до ефективної комунікації та співпраці з однолітками і педагогами [11, с.11-12].

Н. Стратій заглиблюється у багатогранну роль батьків у підготовці дітей до школи, підкреслюючи, що батьки є першими вчителями та рольовими моделями для дитини. Стратій виділяє кілька викликів, серед яких необхідність для батьків збалансувати свої ролі як вихователів і вчителів, а також важливість створення домашнього середовища, яке заохочує до

навчання. Автор також висвітлює роль батьків у прищепленні любові до читання та розвитку мови, наголошуючи на важливості раннього знайомства з книжками та розвитку мовних і мовленнєвих навичок [78, с.410].

Харена Н. досліджує зв'язок між стилем сімейного виховання та психологічною готовністю дитини до школи. Різні стилі виховання можуть по-різному впливати на готовність дитини до школи. Наприклад, авторитарний або поблажливий стиль виховання може перешкоджати розвитку важливих навичок самообслуговування, спілкування та співпраці. І навпаки, авторитетний і турботливий стиль виховання може краще підготувати дитину до соціальних та академічних викликів шкільного життя [90, с.25] (див.рис.1.5).

Підсумовуючи, ключові ролі батьків у підготовці дитини до школи, як випливає з вищезгаданих джерел, можна окреслити наступним чином: Створення сприятливого середовища: Батьки повинні створити домашнє середовище, яке сприятиме формуванню у дитини почуття безпеки, впевненості та незалежності. Таке середовище має підтримувати розвиток навичок самообслуговування. Ефективна комунікація: Батьки повинні активно взаємодіяти з учителями та шкільним персоналом, забезпечуючи відкритість ліній комунікації. Це сприятиме більш плавному переходу до школи та створенню комфортного простору для самовираження дитини. Розвиток особистості в сім'ї: Сімейне виховання значною мірою формує особистість дитини. Позитивна сімейна взаємодія, емоційна підтримка та сприятливе навчальне середовище є ключем до формування соціальної та емоційної компетентності. Збалансовані батьківські ролі: Батьки повинні збалансувати свої ролі як вихователів і вчителів, створюючи домашнє середовище, яке заохочує до навчання і розвитку основних навичок. Заохочення раннього вивчення мови та грамотності: Батьки відіграють життєво важливу роль у прищепленні любові до читання та розвитку мови. Раннє знайомство з книжками та розвиток мовних і мовленнєвих навичок мають вирішальне значення для готовності до школи. Стиль батьківського

виховання: Стиль сімейного виховання значно впливає на психологічну готовність дитини до школи [2, с.5-6].

Рис.1.5 Ключова роль батьків у підготовці дитини до школи згідно з Харена Н.

Ми можемо зауважити, що перехід до школи може стати вирішальним і трансформаційним періодом у житті дитини. Готовність дитини до школи охоплює не лише її когнітивний розвиток, а й соціальну та емоційну готовність. Дослідження на тему допомоги батьків у підтримці соціального та емоційного розвитку дітей як аспекту готовності до школи показали, що міцний фундамент у цих сферах може суттєво вплинути на загальну готовність дитини до формальної освіти. У цьому тексті ми заглибимося в наукову літературу, зокрема в роботу С.О. Тесленко, яка фокусується на моральній готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання в Новій українській школі. Ми розглянемо, як Тесленко С.О. описує зв'язок між допомогою батьків у підтримці соціального та емоційного розвитку дітей та формуванням моральної готовності дітей до школи. Крім того, ми розглянемо, як науковець визначає стратегії, що допомагають батькам у цій важливій справі [83].

Дослідження Тесленко С.О. підкреслює глибокий взаємозв'язок між соціальним та емоційним розвитком дитини та її моральною готовністю до

школи. Моральний аспект готовності до школи, як зазначено в роботі Тесленко С.О., є ключовим елементом готовності дитини до Нової української школи. Тесленко С.О. стверджує, що моральна готовність дитини передбачає її здатність виявляти співчуття, емпатію та сильний моральний компас. Ця моральна готовність тісно пов'язана з їхньою здатністю орієнтуватися в складних соціальних взаємодіях, налагоджувати зв'язки з однолітками та дорослими, а також ефективно спілкуватися [83].

Одним із ключових висновків дослідження Тесленко С.О. є важлива роль батьків у формуванні цих аспектів розвитку дитини. Батьки є основними опікунами та рольовими моделями протягом перших років життя дитини. Вони відіграють ключову роль у формуванні морального та емоційного ландшафту дитини. Батьки можуть суттєво впливати на здатність дитини виражати свої почуття, розуміти та проявляти співчуття, а також розвивати основні комунікативні навички. У зв'язку з цим Тесленко С.О. підкреслює важливість батьківської допомоги як фундаментального компонента готовності до школи [83].

Окрім того науковець виділяє кілька стратегій, які можуть допомогти батькам у сприянні соціальному та емоційному розвитку їхніх дітей, що, в свою чергу, сприяє їхній моральній готовності до школи. Ці стратегії охоплюють широкий спектр заходів і підходів, зокрема: Вираження та регулювання емоцій: Батьки можуть допомогти своїм дітям ідентифікувати та виражати свої емоції у здоровий спосіб. Це не тільки сприяє розвитку емоційного інтелекту, але й полегшує ефективну комунікацію. Навчивши дітей виражати свої почуття та керувати емоціями, ви допоможете їм краще справлятися з соціальними ситуаціями. Моделювання співчуття: Діти вчать на власному прикладі, і батьки, які проявляють співчуття та емпатію у взаємодії з іншими, з більшою ймовірністю прищеплять ці цінності своїм дітям. Тесленко підкреслює важливість того, щоб батьки моделювали доброту і співчуття, які є важливими для моральної готовності. Ефективна комунікація: Навички ефективного спілкування є життєво важливими для

взаємодії з однолітками, вчителями та іншими дорослими. Батьки можуть заохочувати своїх дітей спілкуватися відкрито і впевнено, а також уважно вислуховувати їхні проблеми і потреби. Такі практики покращують здатність дитини висловлювати свої думки, почуття та потреби. Навчання в ігровій формі: Гра - це природний та ефективний спосіб для дітей досліджувати та розвивати свої соціальні та емоційні навички. Тесленко пропонує батькам брати участь в ігровій діяльності зі своїми дітьми, створюючи можливості для навчання обміну, співпраці та вирішенню проблем. Заохочення емпатії: Емпатія є наріжним каменем моральної готовності. Батьки можуть розвивати емпатію, заохочуючи дітей враховувати перспективи, почуття та потреби інших людей. Корисною може бути участь у дискусіях про емпатію та підкреслення її важливості в різних ситуаціях. Створення сприятливого середовища: Створення сприятливого домашнього середовища має вирішальне значення. Батьки, які забезпечують безпечний простір для своїх дітей, де вони можуть самовиражатися, ставити запитання та шукати порад, відіграють важливу роль у створенні міцного фундаменту для моральної готовності (див.рис.1.6) [83, с.56-70].

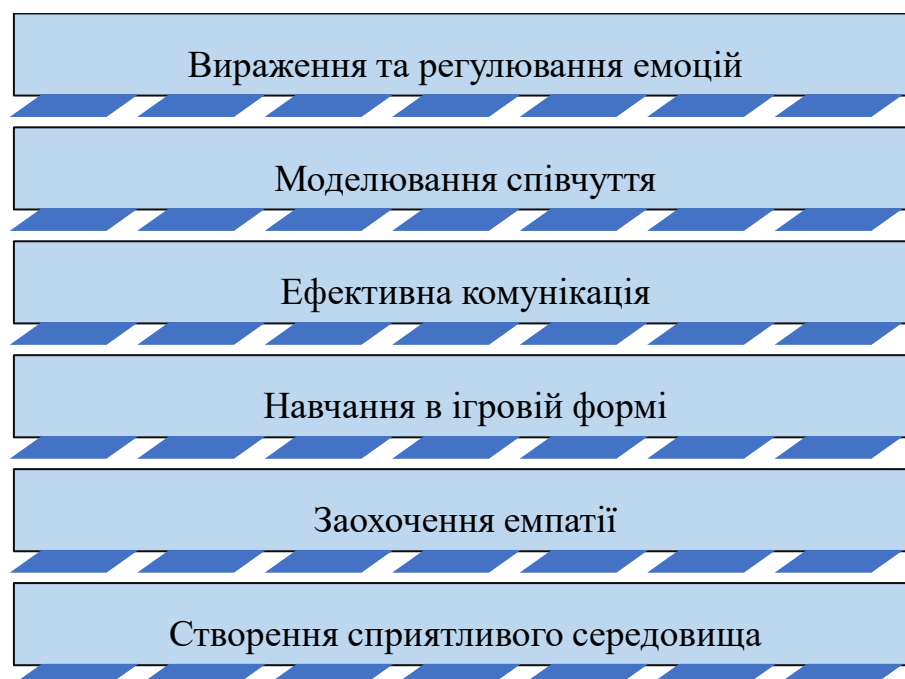

Рис.1.6 Заходи та підходи підготовки дітей до школи з боку батьків

Підготовка батьків до соціального середовища як основи особистісної готовності дитини до школи є важливим аспектом дошкільної освіти. Вона закладає фундамент для успішного переходу дитини до формальної системи освіти. У цьому контексті ми заглибимося у розуміння цього питання чотирма відомими дослідниками у цій галузі: Вороніної Г.Л., Грицькової Я.В., Сайко Н.О. та Шишук О.С.

Вороніна Г.Л. у своїй роботі «Трикутник партнерства: педагоги - батьки – діти» підкреслює ключову роль батьків у формуванні готовності дитини до школи. Вона бачить тристороннє партнерство, де вчителі, батьки та діти співпрацюють, щоб забезпечити плавний перехід до освітньої системи. Вороніна підкреслює, що батьки є першими і найвпливовішими вчителями в житті дитини. Вони задають тон у навчанні, прищеплюють цінності та створюють сприятливе середовище. У цьому партнерстві батьки несуть відповідальність за формування позитивного ставлення до освіти, що суттєво впливає на готовність дитини до школи [10, с.211-214].

Водночас Грицькова Ю.В. у своєму дослідженні «Формування педагогічної культури батьків майбутніх першокласників в умовах закладу дошкільної освіти» заглиблюється у важливість виховання педагогічної культури у батьків. Ця культура передбачає розуміння освітнього процесу, потреб дитини та активну участь у її ранньому навчанні. Батьки, які володіють високою педагогічною культурою, як правило, більше залучені до освітньої подорожі своєї дитини. Вони ефективно спілкуються з учителями, пропонують підтримку вдома та підтримують цілі школи. Таке активне залучення не лише сприяє академічній готовності дитини, а й сприяє її соціальному та емоційному розвитку [14, с.54-55].

Однак Н.О. Сайко у своїй роботі «Особливості соціалізації дітей дошкільного віку в процесі підготовки до школи» акцентує увагу на понятті соціалізації. Вона стверджує, що взаємодія дітей дошкільного віку з однолітками, батьками та вихователями закладає фундамент їхніх соціальних навичок та адаптації до формального шкільного середовища. Батьки

відіграють вирішальну роль у спрямуванні соціальної взаємодії своїх дітей, навчаючи їх спілкуватися, співпрацювати та вирішувати конфлікти. Соціалізація слугує першим кроком до особистої готовності дитини до школи, допомагаючи їй адаптуватися до соціальної динаміки класу та шкільного середовища в цілому [73, с.123-125].

Ми також можемо зауважити, що Шишук О.С. у своєму дослідженні «Компоненти психологічної готовності дитини до школи» заглиблюється у психологічні аспекти готовності до школи. Вона виділяє ключові компоненти, серед яких емоційна стійкість, саморегуляція та позитивна Я-концепція. Батьки відіграють важливу роль у розвитку цих компонентів у своїх дітей. Емоційна підтримка, заохочення та безпечне домашнє середовище сприяють емоційній стабільності та позитивній самооцінці. Навчання навичкам саморегуляції, таким як тайм-менеджмент та контроль імпульсів, також входить до сфери батьківської відповідальності. Психологічна готовність дитини до школи, як описує Шишук О.С., тісно переплітається з роллю батьків у формуванні цих важливих компонентів [98, с.327].

Саме тому, підготовка батьків до соціального середовища є наріжним каменем особистісної готовності дитини до школи. Вороніна Г.Л. наголошує на тристоронньому партнерстві педагогів, батьків та дітей. Грицькова Ю.В. підкреслює важливість виховання педагогічної культури у батьків, а Сайко Н.О. - роль соціалізації у формуванні готовності дитини до школи. Шишук О.С. акцентує увагу на психологічних компонентах, необхідних для готовності до школи. Разом ці науковці підкреслюють, що батьки відіграють багатогранну та незамінну роль у формуванні готовності дитини до школи як в академічному, так і в соціальному плані. Їхнє активне залучення та підтримка закладають основу для успішної освітньої подорожі дитини, сприяючи створенню міцного фундаменту для її майбутнього.

Набуття базових знань за допомогою батьків слугує фундаментальною основою особистої готовності дитини до школи. Ця важлива підготовка охоплює широкий спектр навичок, включаючи грамотність, математику та

інші фундаментальні компетенції, які стануть неоціненними під час освітньої подорожі дитини. Наукові джерела та органи управління освітою широко досліджують цю тему, надаючи поради та рекомендації як для батьків, так і для педагогів.

Одним із важливих джерел у цьому відношенні є «Рекомендації щодо підвищення рівня готовності дітей до школи», запропоновані Центром науково-технічної творчості учнівської молоді Волинської обласної ради. Цей ресурс підкреслює ключову роль батьків у забезпеченні готовності дитини до школи. Він підкреслює важливість залучення батьків до набуття дітьми базових знань, оскільки це є основою для майбутніх академічних успіхів. Ці рекомендації підкреслюють, що батьки є не просто пасивними спостерігачами, а активними учасниками освітньої подорожі своїх дітей [68].

Слід зазначити, що Максименко С.Д., Маценко В.Ф., Главник О.П. заглиблюються у зв'язок між когнітивними процесами дитини та засвоєнням базових знань. Вони наголошують на необхідності для батьків не лише передавати інформацію, а й розвивати критичне мислення та навички розв'язання проблем. Батьки відіграють життєво важливу роль у плеканні інтелектуального розвитку дитини, надаючи можливості для дослідження, пошуку та розвитку когнітивних здібностей [70, с.50-57].

Водночас О. Сесик представляє концепцію педагогіки партнерства як ключовий компонент нової шкільної формули. Цей педагогічний підхід сприяє спільним зусиллям батьків, вчителів та учнів, спрямованим на підвищення готовності дитини до школи. Він визнає, що набуття базових знань не є виключно відповідальністю школи, а вимагає активної участі батьків. У рамках цього партнерства батьки заохочуються до підтримки навчання своїх дітей з таких предметів, як література, математика та інші основні навички. Такий підхід сприяє створенню цілісної та всебічної основи для готовності до школи [74, с.5-6] (див.рис.1.7).

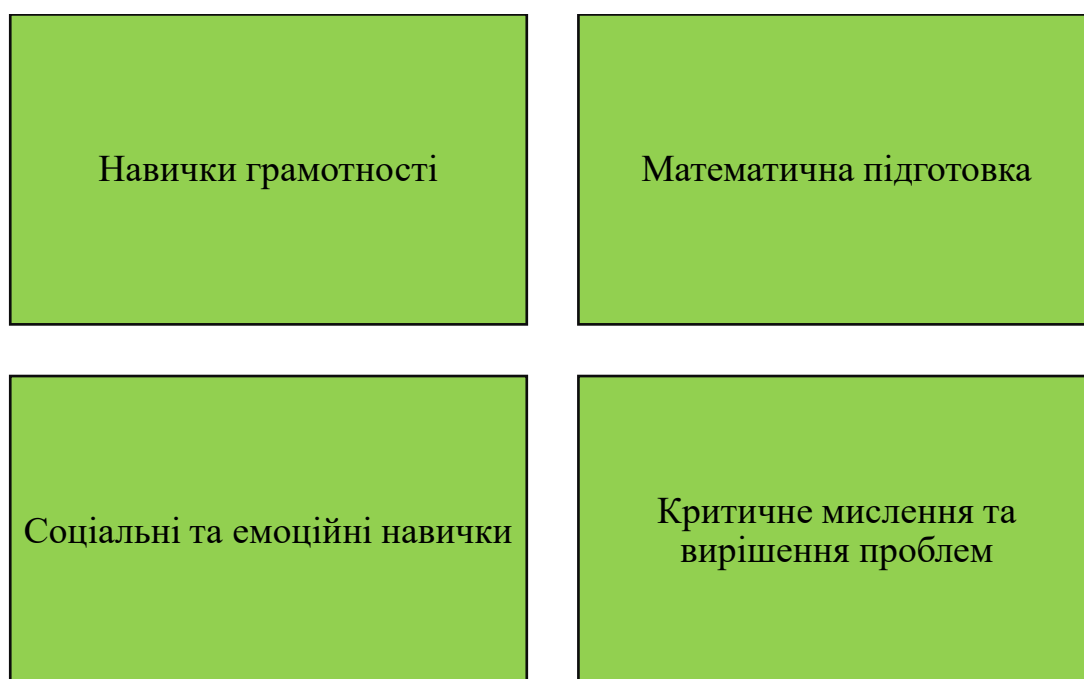

Рис.1.7 Перелік базових знань, які батьки допомагають розвинути своїм дітям

Саме тому, набуття базових знань за активної участі батьків слугує наріжним каменем особистісної готовності дитини до школи. Наукові джерела, освітні рекомендації та педагогіка партнерства підкреслюють життєво важливу роль батьків у розвитку дітей у таких сферах, як література, математика та основні життєві навички. Зосереджуючись на цих фундаментальних аспектах, діти краще підготовлені до того, щоб з упевненістю та ентузіазмом розпочати свою освітню подорож, закладаючи підґрунтя для навчання впродовж усього життя та досягнення успіху.

Таким чином, роль батьків у підготовці дитини до школи є важливою і незамінною. Вони відіграють ключову роль у створенні сприятливого середовища для навчання, розвитку соціальних навичок та формуванні основних знань. Батьки повинні сприяти розвитку мови, пізнавальних навичок та емоційного інтелекту дитини, спонукати її до самостійності та відкритості до нових знань. Важливо також виявляти інтерес до навчання та підтримувати позитивне ставлення до школи. Всі ці зусилля батьків допомагають дитині легше адаптуватися до навчання в школі і отримувати задоволення від процесу навчання.

1.3 Аспекти взаємодії закладу дошкільної освіти і родини в умовах війни

Заклади дошкільної освіти відіграють ключову роль у формуванні особистісної готовності дитини до школи, виступаючи вагомим чинником налагодження взаємодії з сім'єю. Цей процес співпраці між вихователями, вчителями перших класів і сім'ями відіграє важливу роль у забезпеченні належної підготовки дітей до переходу до формального шкільного навчання. Кілька ключових робіт у науковій літературі проливають світло на динаміку цієї взаємодії та її вплив на готовність дитини до школи.

Першочергово, слід зазначити що О. Жеребцова у своєму дослідженні «Формування мотиваційної готовності до школи у дітей старшого дошкільного віку через партнерську взаємодію вихователя-вихователя та вчителя першого класу» заглиблюється у механізми партнерської взаємодії між педагогами. Вона підкреслює критичну роль плавного переходу від дошкільної освіти до початкової школи та наголошує на важливості злагодженої роботи вихователів дошкільних навчальних закладів та вчителів перших класів. Жеребцова О. описує модель взаємодії, яка передбачає відкрите спілкування, спільні цілі та безперешкодний потік інформації про розвиток кожної дитини. У цій моделі батьки також беруть активну участь, отримуючи регулярну інформацію та рекомендації щодо того, як підтримати готовність своєї дитини до школи. Такий цілісний підхід підкреслює необхідність залучення сім'ї та узгоджує зусилля педагогів на різних етапах освітньої подорожі дитини [20, с.80-84].

На противагу цьому, робота Є. Назаренко, І. Когут та Т. Жерьобкіної «Освіта і війна в Україні (24 лютого - 1 квітня 2022 року)» розглядає унікальний контекст - вплив війни на систему освіти та взаємодію закладів дошкільної освіти і родин у кризові часи. У воєнний час традиційні ролі та обов'язки дошкільних педагогів можуть бути серйозно порушені. Педагоги можуть мати справу з травмованими дітьми, які пережили жахіття конфлікту. У таких ситуаціях ефективна взаємодія між дошкільними закладами та сім'ями стає ще більш важливою. Автори обговорюють виклики збереження

освітніх стандартів та розвитку дітей у кризових ситуаціях, наголошуючи на необхідності психологічної підтримки та чіткої комунікації між вихователями, вчителями першого класу та батьками, щоб допомогти дітям адаптуватися до цих складних обставин [48].

Збірник за редакцією С. Шкарлета «Освіта України в умовах воєнного стану» ще більше розкриває складнощі підтримки партнерства між дошкільними закладами та сім'ями у воєнний час. Ця збірка надає глибокий погляд на проблеми, що виникають в освіті під час кризи, та досліджує різні стратегії для вирішення цих питань. Вона підкреслює важливість співпраці між органами управління освітою, навчальними закладами та батьками для подолання перешкод у наданні якісної освіти дітям, навіть в умовах несприятливих обставин. Ця перспектива підкреслює гнучкість і стійкість, необхідні у взаємодії між освітянами і сім'ями, коли зовнішні фактори, такі як війна, впливають на освітнє середовище [53, с.233-235].

Нарешті, робота Л.В. Шелестової «Особливості навчання учнів початкової школи у воєнний час» ілюструє, як вчитель може підготувати дитину до школи навіть у буремні часи. Вона описує надзвичайні зусилля, яких мають докладати педагоги, щоб забезпечити емоційну та академічну готовність дітей до навчання у першому класі, незважаючи на складні обставини. У воєнний час ця підготовка набуває додаткового рівня складності, оскільки педагоги прагнуть забезпечити безпечне і сприятливе навчальне середовище. Ідеї Шелестової Л.В. підкреслюють важливість збереження відчуття нормальності та рутини для дітей, які можуть зіткнутися з надзвичайними потрясіннями у своєму житті [95, с.205-206] (див.рис.1.8).

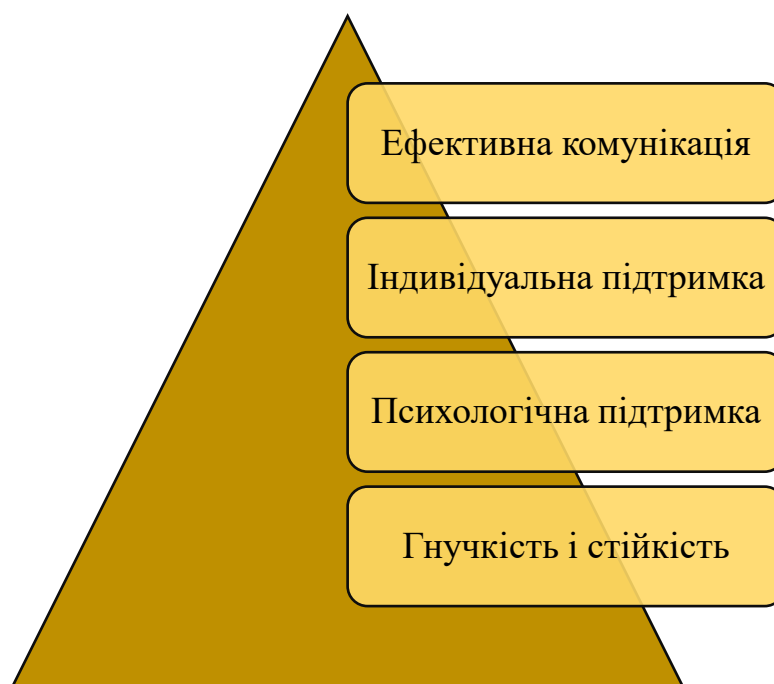

Рис.1.8 Фундаментальні моменти для формування особистісної готовності дитини через взаємодію школи та сім'ї

Співпраця між закладами дошкільної освіти, сім'єю та вчителями першого класу - це динамічний процес, який відіграє вирішальну роль у формуванні особистісної готовності дитини до школи. Ця взаємодія стає ще більш важливою під час кризових ситуацій, таких як війна, оскільки педагоги та батьки повинні адаптуватися до надзвичайних обставин, щоб забезпечити належну підготовку дітей до викликів формального шкільного навчання. Ефективна комунікація, індивідуальна підтримка, психологічне благополуччя та адаптивність є ключовими факторами у формуванні готовності дитини до школи через таке партнерство.

Взаємодія закладу дошкільної освіти та сім'ї відіграє вирішальну роль у формуванні особистісної готовності дитини до школи. Ця співпраця є багатограним процесом, який широко досліджується в науковій літературі. У цій дискусії ми заглибимось у розуміння цього процесу кількома дослідниками, серед яких Казмірчук Н. і Попелюська В., Лагодюк В., Матіяш В., Богута В., Бондаренко В., Руденок А.І. і Дудник К.І.

Казмірчук Н. і Попелюська В., у своїй роботі «Формування шкільної зрілості дитини в умовах співпраці сім'ї та дошкільного навчального закладу»

підкреслюють важливість підтримуючих і гармонійних стосунків між сім'єю та дошкільним закладом. Вони стверджують, що така співпраця створює середовище, сприятливе для формування у дітей готовності до школи. Сім'я, як перший і найвпливовіший соціальний контекст дитини, робить значний внесок у її когнітивний та соціально-емоційний розвиток. З іншого боку, дошкільні заклади забезпечують структурований освітній досвід та соціальну взаємодію. Синергія між цими двома силами, як описують Казмірчук Н. і Попелюська В., є фундаментальною у підготовці дитини до школи [28, с.67-68].

Однак Лагодюк В. у роботі «Ефективне партнерство - успішна школа! Управління освітою» проливає світло на те, як взаємодія між закладом і сім'єю впливає на ефективність підготовки дитини до школи. Лагодюк В. стверджує, що безперешкодне партнерство між цими двома суб'єктами забезпечує більш плавний перехід до формальної освіти. Коли батьки та педагоги співпрацюють, вони можуть визначити індивідуальні навчальні потреби дитини та адаптувати свої підходи до задоволення цих потреб. Така персоналізована увага підвищує готовність дитини до школи, звертаючи увагу на конкретні сфери розвитку та надаючи послідовну підтримку [38, с.15-19].

Водночас Матіяш В., Богута В., Бондаренко В., у своєму дослідженні «Особливості виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в умовах війни: морально-етичний аспект» визнають унікальні виклики, з якими стикаються діти в умовах конфлікту. Війна руйнує звичний розпорядок дня і системи підтримки, які необхідні дітям для розвитку готовності до школи. Сім'я і дошкільний заклад повинні працювати разом, щоб створити стабільне і сприятливе середовище, пропонуючи емоційну і психологічну підтримку, щоб допомогти дітям впоратися зі стресом і травмами, викликаними конфліктом. За таких умов партнерство між сім'єю та закладом стає ще більш важливим для розвитку дитини [47, с.335-336].

Руденок А.І. і Дудник К.І. у своєму дослідженні «Сучасні проблеми готовності дітей до школи в умовах воєнного стану» розглядають актуальні питання, пов'язані з готовністю до школи в умовах воєнного стану. Вони підкреслюють вплив підвищеного стресу та невизначеності на когнітивний та емоційний розвиток дітей. За таких обставин сім'я та дошкільний заклад мають адаптувати свої спільні зусилля для вирішення цих проблем. Партнерство має бути зосереджене на формуванні життєстійкості у дітей, забезпеченні стабільності та створенні безпечного навчального середовища [72, с. 234-239].

Саме тому взаємодія між закладом дошкільної освіти та сім'єю - це багатогранний процес, який суттєво впливає на особистісну готовність дитини до школи. Такі дослідники, як Казмірчук, Попелюська, Лагодюк, Матіяш, Богута, Бондаренко, Руденок, Дудник, пропонують цінну інформацію про те, як ця співпраця формує готовність дитини до школи. Їхні роботи підкреслюють важливість партнерства між сім'єю та дошкільним закладом, що підтримує, персоналізує та адаптується, особливо в таких складних умовах, як війна чи воєнний стан.

Психологічний супровід сім'ї та дітей у дошкільному віці відіграє важливу роль у формуванні особистісної готовності дитини до шкільного навчання. Ця багатогранна тема широко висвітлена в науковій літературі, помітний внесок у неї зробили такі дослідники, як Маруненко А. М., Собакар О., Телюк С. Їхні роботи проливають світло на важливість співпраці та спілкування педагогів і батьків, а також на психологічні аспекти підготовки старших дошкільників до школи.

Маруненко А. М. заглиблюється в тонкощі спілкування педагога з батьками. На думку Маруненко, ефективна комунікація є стрижнем психологічного супроводу в умовах дошкільного закладу. Ця комунікація є динамічним процесом, у якому педагоги та батьки взаємодіють задля сприяння благополуччю дитини. Він включає в себе обмін інформацією про прогрес дитини, вирішення проблем та спільне планування стратегій для

покращення її розвитку. Маруненко наголошує на необхідності емпатійних, відкритих і неупереджених діалогів, які сприяють формуванню почуття партнерства між батьками та педагогами.

Водночас, О. Собакар досліджує концепцію співпраці з батьками у формуванні психологічної готовності старших дошкільників до школи. О. Собакар стверджує, що успішна співпраця - це симбіотичні стосунки, коли педагоги та батьки працюють разом, щоб підготувати дітей до переходу в початкову школу. Ця спільна робота передбачає постановку спільних цілей, обмін інформацією про сильні та слабкі сторони дитини, а також спільну розробку стратегій для подолання будь-яких прогалин у розвитку. Собакар О. підкреслює важливість узгодження підходів до навчання вдома і в дошкільному закладі для забезпечення послідовності та надання дітям безперешкодного досвіду навчання.

Однак С. Телюк розглядає психологічні аспекти спілкування вчителя з батьками. У роботі Телюк С. підкреслюється, що ефективна комунікація виходить за рамки обміну інформацією; вона передбачає розуміння емоційної та соціальної динаміки сімей. Телюк С. наголошує на необхідності для вчителів бути чутливими до поглядів, цінностей і проблем батьків. Таке розуміння дозволяє педагогам пристосовувати свою підтримку та стилі спілкування до конкретних сімей, створюючи більш інклюзивну та ефективну систему підтримки (див.рис.1.9).

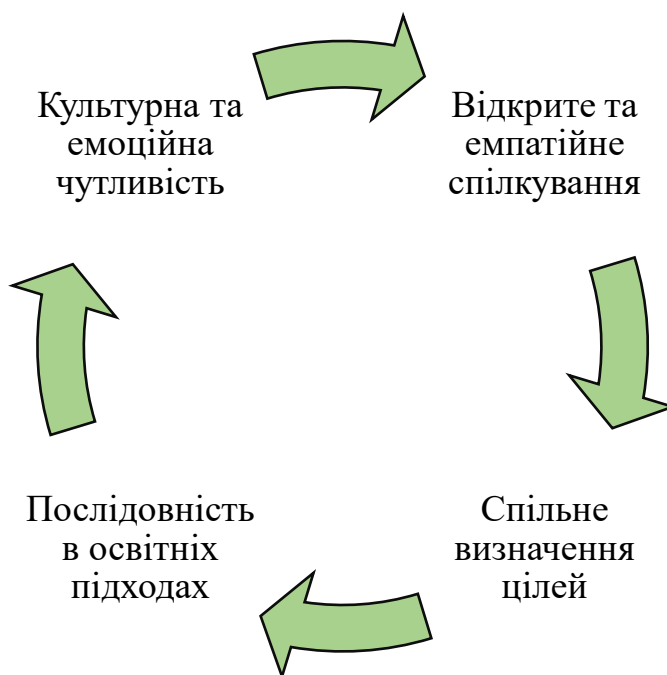

Рис. 1.9 Основи психологічної підтримки сімей і дітей у дошкільному віці у формуванні особистісної готовності дитини до школи

Саме тому, психологічна підтримка сімей і дітей у дошкільному віці є складним, але важливим процесом для формування особистісної готовності дитини до школи. Ефективна комунікація між педагогами та батьками, співпраця, психологічне розуміння та культурна чутливість є наріжними каменями цієї системи підтримки, що в кінцевому підсумку приносить користь розвитку дитини та її готовності до школи.

Взаємодія між закладами дошкільної освіти та сім'єю у формуванні особистісної готовності дітей до школи є важливою складовою дошкільної освіти. Ця спільна робота має важливе значення для когнітивного, соціального та емоційного розвитку дитини, що в кінцевому підсумку готує її до переходу до формальної освіти. Наукова література на цю тему проливає світло на перешкоди та виклики, з якими стикаються у встановленні та підтримці такого партнерства. Кириченко В. та Ковганич Г. у своїй праці «Соціальне партнерство школи і сім'ї: Переосмислення проблем і перспектив» надають цінну інформацію про складнощі налагодження співпраці між дошкільними навчальними закладами та сім'єю. Вони виділяють кілька перешкод у рамках соціального партнерства. Однією з

ключових проблем є різні очікування та пріоритети шкіл і родин. Навчальні заклади часто дотримуються структурованих навчальних планів і стандартизованих практик оцінювання, тоді як батьки можуть мати індивідуальні цілі та цінності. Подолання цього розриву в очікуваннях може бути непростим завданням, оскільки вимагає відкритої комунікації та спільного розуміння ролей один одного в освіті дитини [29, с.29-30]. Крім того, Кириченко та Ковганич наголошують на проблемі комунікативних бар'єрів. Ефективна комунікація має першорядне значення для налагодження співпраці між батьками та освітянами. Проте мовні бар'єри, часові обмеження та брак можливостей для діалогу можуть перешкоджати цьому важливому аспекту партнерства. Без чіткої та послідовної комунікації складно розробити цілісний підхід до освіти дитини.

У роботі «Співпраця дошкільного закладу та сім'ї в контексті підготовки дитини до школи» І. Любарська акцентує увагу на важливості співпраці між дошкільними закладами та сім'єю, зокрема в контексті готовності до школи. І. Любарська наголошує на необхідності плавного переходу від дошкільної освіти до початкової школи. Вона підкреслює важливість узгодження навчальних програм, методів викладання та очікувань для забезпечення плавного просування дитини в освітній подорожі [41, с.69-71]. І.Любарська також визнає, що на шляху до такої співпраці можуть виникати перешкоди. Вона визнає, що деякі батьки можуть не розуміти своєї ролі у підготовці дитини до школи або відчувати себе перевантаженими цим процесом. Крім того, педагоги можуть зіткнутися з труднощами в адаптації своїх методів викладання до різноманітних сімейних обставин і досвіду.

У навчально-методичному посібнику Т. В. Філімонової «Наступність у роботі дошкільного навчального закладу та першого класу школи» авторка розглядає перешкоди та виклики, що виникають у взаємодії дошкільного навчального закладу та сім'ї у формуванні особистісної готовності дітей до школи. Філімонова підкреслює необхідність плавного переходу між дошкільною та початковою освітою, віддзеркалюючи точку зору Любарської.

Основна увага приділяється необхідності узгодження цілей і методів між цими двома етапами освіти. Серед перешкод, визначених Філімоною, - недостатня обізнаність і розуміння батьками важливості їхньої участі в освіті своєї дитини. Крім того, вона визнає, що не всі дошкільні навчальні заклади та школи розробили структуру для підтримки цієї безперервності в освіті, що призводить до нерівномірності в підготовці дітей до школи [50, с.160-161].

Як ми вже зазначали раніше, взаємодія закладу дошкільної освіти та сім'ї у формуванні особистісної готовності дітей до школи - складний і багатогранний процес. Ця взаємодія має вирішальне значення для того, щоб діти були добре підготовлені до шкільного навчання. Однак на заваді цій співпраці часто стають різноманітні перешкоди та виклики, які досліджувалися в науковій літературі, зокрема в роботах Поніманської Т.І., Руденок А., Дуднік К., Шершень М., а також на основі даних дослідження «Як війна змінила життя українських дітей – Gradus».

У своїй праці «Дошкільна педагогіка» Т. Поніманська заглиблюється у фундаментальні перешкоди та виклики, з якими стикається ця взаємодія. Вона підкреслює, що однією з основних перешкод є відсутність ефективної комунікації між дошкільними педагогами та батьками. Цей розрив може бути наслідком нерозуміння обома сторонами своїх ролей та обов'язків у ранній освіті дитини. Дошкільним педагогам може бути складно залучати батьків до освітнього процесу, а батьки, у свою чергу, можуть відчувати невпевненість у тому, як зробити свій внесок у цей процес ефективно. Така невідповідність в очікуваннях і розумінні може перешкоджати особистісній готовності дитини до школи. До того ж, Поніманська Т. підкреслює проблему нерівності ресурсів. Сім'ї з різним соціально-економічним становищем можуть мати різний доступ до навчальних матеріалів, позакласних заходів та систем підтримки для своїх дітей. Ця нерівність може призвести до нерівних можливостей для дітей розвивати необхідні навички та знання перед вступом до формальної школи [64, с.300-304].

Дослідження А. Руденок та К. Дуднік «Результати дослідження готовності дітей до школи в умовах воєнного стану» знайомить з унікальними викликами, з якими стикаються діти під час кризових ситуацій, таких як збройний конфлікт або війна. Автори ілюструють, що такі турбулентні обставини можуть загострити вже існуючі перешкоди у взаємодії між закладами дошкільної освіти та сім'ями. Під час війни багато сімей переживають переміщення, травми та економічні труднощі, що ще більше ускладнює залучення батьків до освіти їхніх дітей [71, с.148-149].

Водночас, Шершень М. заглиблюється у специфічний контекст «Сучасної російсько-української війни (2014-2023)» в освітніх установах та її вплив на нову українську шкільну систему. Війна призвела до порушення освітнього процесу, коли школи іноді слугують укриттям або навіть стають об'єктами насильства. Цей контекст створює хаотичне та нестабільне середовище, в якому співпраця між дошкільними закладами та сім'ями є не лише складною, але й часом майже неможливою [97]. Щоб пролити світло на вплив війни на життя українських дітей і, відповідно, на їхню готовність до школи, дослідження «Як війна змінила життя українських дітей – Gradus» надає цінні дані. Це опитування показало, що діти, які живуть у зонах конфлікту, часто стикаються з психологічним дистресом, переміщенням і перерваним освітнім досвідом. Їхні сім'ї можуть намагатися задовольнити їхні базові потреби, не кажучи вже про активну участь у їхній ранній освіті. Усі ці фактори мають глибокі наслідки для готовності дітей до школи, оскільки фундамент для навчання розхитується травматичними та дестабілізуючими наслідками війни [100].

Таким чином, взаємодія закладу дошкільної освіти і родини в умовах війни має важливе значення для психологічного та соціального розвитку дітей. Війна створює низку викликів, але налагоджена співпраця між цими двома структурами може допомогти забезпечити дітям стабільність та безпеку. Заклади дошкільної освіти можуть стати місцем, де діти отримують психологічну підтримку та можливість розвивати навички соціалізації.

Родина, у свою чергу, повинна активно співпрацювати зі школою та бути обізнаною щодо особливостей виховання в умовах війни. Взаємодія між цими двома структурами допомагає забезпечити дітям найкращі умови для зростання та розвитку навіть у найважчі часи.

1.4 Формування готовності дитини до школи онлайн: переваги та недоліки

У постійно мінливому освітньому ландшафті поява онлайн-навчання змінила спосіб, у який діти отримують знання. Розуміння особистої готовності дитини до школи онлайн є критично важливим аспектом сучасної педагогіки. Ми проаналізуємо основи особистісної готовності дитини до онлайн-навчання, спираючись на два різних, але взаємопов'язаних джерела наукової літератури: дослідження Зімакова Л., Тупиця О., Жданюк Л. «Дистанційне навчання дітей дошкільного віку на засадах партнерської педагогіки під час воєнного стану» в якому описано дистанційне навчання дітей дошкільного віку засобами педагогіки партнерства в умовах воєнного стану та роботу Ригель О. «Психологічна готовність дитини до систематичного шкільного навчання» в якій науковець розглядає психологічну готовність дитини до систематичного шкільного навчання з акцентом на організаційних аспектах.

Дослідження Зімакова Л., Тупиця О., Жданюк Л. «Дистанційне навчання дітей дошкільного віку на засадах партнерської педагогіки під час воєнного стану» досліджують концепцію особистісної готовності до дистанційного навчання дітей дошкільного віку, зокрема в унікальних умовах воєнного стану. Їхнє дослідження наголошує на педагогіці партнерства як фундаментальному підході до формування готовності у маленьких учнів. Педагогіка партнерства, як вони її описують, ґрунтується на спільних та інтерактивних методах навчання, де вчителі та учні залучаються до взаємної підтримки та співпраці. Такий підхід розвиває почуття приналежності та спільноти в онлайн-класі, що, в свою чергу, сприяє особистій готовності дитини до навчання онлайн. Крім того, Зімакова Л. та ін. підкреслюють

важливість адаптації досвіду онлайн-навчання до стадії розвитку та індивідуальних потреб кожної дитини. Такий персоналізований підхід визнає різноманітність маленьких учнів, беручи до уваги їхній різний рівень когнітивного та емоційного розвитку. Такий рівень адаптації гарантує, що діти відчують, що їх бачать і чують, що сприяє формуванню міцного фундаменту особистої готовності до онлайн-навчання [26, с.94-97].

З іншого боку, робота Ригель О. «Психологічна готовність дитини до систематичного шкільного навчання» зосереджена на психологічній готовності дитини до систематичного шкільного навчання, інтегруючи організаційні аспекти в рівняння. Хоча дослідження Ригель О. не зосереджується безпосередньо на онлайн-навчанні, його висновки мають велике значення для ширшого контексту освітньої готовності. Ригель О. підкреслює важливість структурованого та організованого навчального середовища. Така організація включає в себе встановлення процедур, розкладів і чітких очікувань, які є життєво важливими елементами при переході до онлайн-навчання. Робота Ригель О. також підкреслює важливість емоційних і соціальних аспектів. Психологічна готовність дитини до систематичного навчання тісно пов'язана з її здатністю адаптуватися до нових умов навчання і взаємодіяти з однолітками та вчителями. Онлайн-навчання вимагає вищого рівня самодисципліни та емоційної регуляції, оскільки учні часто працюють самостійно. Ці навички, як підкреслює Ригель О., є критично важливими для досягнення особистої готовності до онлайн-освіти (див.рис.1.10) [69, с.31-32].

Рис.1.10 Ключові аспекти особистої готовності дитини до навчання в школі онлайн згідно описаних наукових джерел [69, 26]

Ми можемо зауважити, що готовність дитини до навчання онлайн - це багатогранне поняття, яке інтегрує в собі аспекти педагогіки та психології. Дослідження Зімакової, Тупиці та Жданюк про педагогіку партнерства у складні часи, такі як воєнний стан, підкреслює важливість спільних та персоналізованих підходів. Робота Ригель підкреслює важливість організації та емоційного благополуччя. Враховуючи ці ідеї, педагоги та батьки можуть створити міцний фундамент для особистої готовності дитини до онлайн-навчання, що забезпечить її успіх у мінливому освітньому середовищі.

Онлайн-освіта стала важливим і необхідним способом навчання, особливо для дітей у сучасному світі, що швидко розвивається. З розвитком технологій зростає потреба в дистанційному навчанні, яке пропонує гнучкість і доступність. Однак впровадження онлайн-освіти для дітей пов'язане з низкою викликів і складнощів. У цьому контексті слід проаналізувати наукову літературу з цієї теми, зокрема зосередившись на роботах Задорожної-Княгницької Л.В. та Ситник А.В., які досліджують партнерство школи та сім'ї в контексті дистанційного навчання, а також Пінчук О.П., яка

розглядає питання організації та функціонування мережі ресурсних центрів дистанційної освіти в загальноосвітніх навчальних закладах. Крім того, ми розглянемо положення про дистанційне навчання, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 25 квітня 2013 року № 466.

Задорожна-Княгницька Л.В. та Ситник А.В. наголошують на вирішальній ролі тристороннього партнерства між школою, навчальним закладом та сім'єю дитини в контексті дистанційного навчання. Ці спільні зусилля є запорукою успіху дитини у віртуальному класі. Вони визнають, що, хоча технології забезпечують потужну платформу для освіти, вони не можуть замінити активну участь батьків і вчителів. Таке партнерство гарантує, що діти отримають необхідну підтримку, настанови та ресурси, як академічні, так і емоційні, під час їхньої навчальної подорожі онлайн. Співпраця між школою та сім'єю представляє значний виклик. Батькам може бракувати технічних навичок або розуміння навчальної програми, що ускладнює надання ефективної допомоги дітям у процесі онлайн-навчання. Крім того, школи повинні адаптуватися до нової ролі, яка передбачає не лише навчання, а й підтримку батьків та сприяння міцному зв'язку між школою та домом [23].

Пінчук О.П. розглядає питання організації та функціонування мережі ресурсних центрів дистанційної освіти в загальноосвітніх навчальних закладах. Ці ресурсні центри відіграють важливу роль у забезпеченні необхідної інфраструктури та підтримки онлайн-освіти. Вони слугують хабами для вчителів, учнів та батьків, де вони можуть отримати доступ до онлайн-матеріалів, пройти навчання та вирішити технічні питання. Однак ефективному функціонуванню цих центрів можуть перешкоджати логістичні проблеми, бюджетні обмеження та брак кваліфікованого персоналу [60, с.122-124] (див.рис.1.11).

Положення про дистанційне навчання, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 25 квітня 2013 року № 466, окреслює основні аспекти онлайн-освіти. Воно охоплює розробку навчальних програм, оцінювання, підготовку викладачів, а також права та обов'язки студентів і

викладачів у середовищі онлайн-навчання. Хоча ці нормативні акти створюють основу для онлайн-освіти, їхня реалізація може бути ускладнена відсутністю правозастосування, неадекватним моніторингом та швидкою мінливістю освітніх технологій [65].

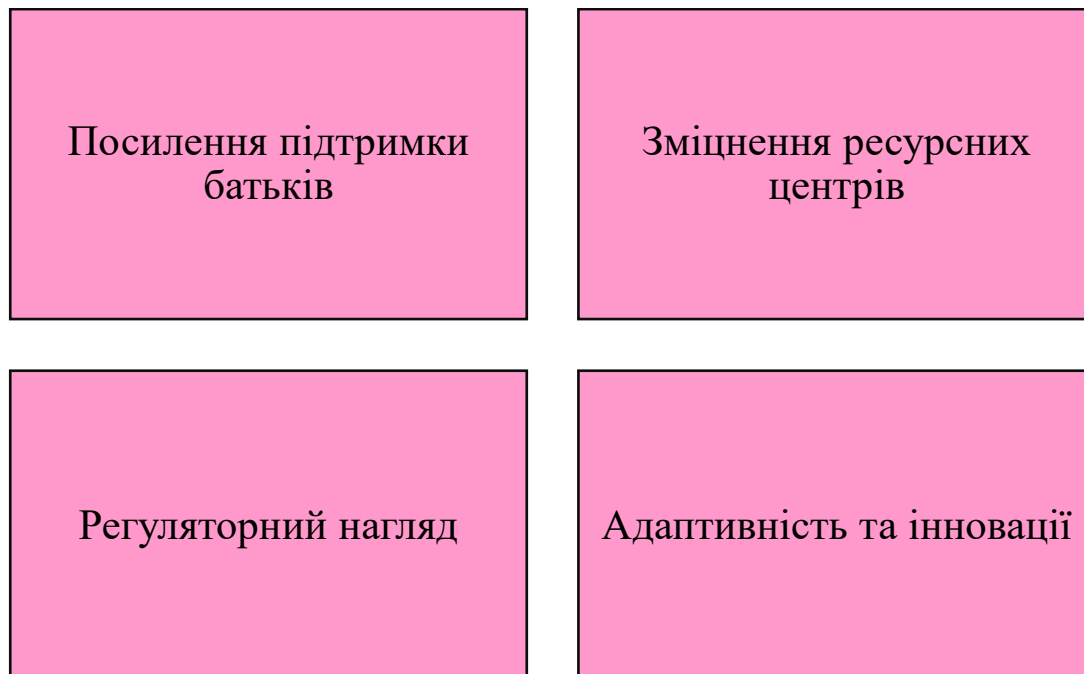

Рис.1.11 Основні шляхи вирішення проблеми впровадження онлайн-освіти для дітей згідно Пінчук О.П. [60]

Ми також можемо наголосити, що онлайн-освіта для дітей має потенціал стати потужним освітнім інструментом, але її успішне впровадження вимагає гармонійного партнерства між школами, батьками та ресурсними центрами, а також надійного регуляторного нагляду та адаптивного підходу до вирішення проблем, що виникають у динамічному ландшафті онлайн-навчання. Як вже було зазначено нами раніше, останніми роками онлайн-освіта набула величезної популярності та визнання у всьому світі, революціонізувавши спосіб, у який ми вчимося та готуємося до майбутнього. Ця трансформація в освітньому секторі не оминула навіть наймолодших учнів. Дистанційне навчання виявилось ефективним інструментом у формуванні готовності дитини до школи.

Таким чином, Ю.І. Мальований у своєму аналізі переваг онлайн-навчання надає цінний погляд на перспективи та реалії дистанційної освіти.

Не можна не помітити підривний характер цифрової епохи, яка суттєво вплинула на освіту. Перевага онлайн-навчання полягає в тому, що воно є гнучким, доступним і адаптивним до потреб різних учнів. У світі, сповненому невизначеностей, таких як конфлікт між Росією та Україною, дистанційне навчання дає відчуття стабільності та безперервності. Воно може стати рятівним кругом для дітей у зонах конфлікту, дозволяючи їм отримати доступ до освіти навіть під час неспокою. Крім того, Мальований Ю.І. підкреслює, що онлайн-навчання сприяє розвитку самодисципліни і тайм-менеджменту - важливих навичок, які забезпечують хорошу готовність до школи. Діти, які навчаються онлайн, повинні дотримуватися розкладу, керувати своїм навчальним часом і орієнтуватися в різних цифрових інструментах. Ці навички мають вирішальне значення не лише для готовності до школи, а й для загального розвитку дитини [44].

Звертаючись до роботи Тонконог, Н. І., Саєнко, Ю. О. та Олексієнко, Л. А., ми знаходимо більш конкретний фокус на перевагах онлайн-навчання щодо формування особистісної готовності дитини до школи. Їхній аналіз висвітлює роль технологій у розвитку дошкільної освіти. Платформи онлайн-навчання розроблені таким чином, щоб бути цікавими та інтерактивними, дозволяючи дітям досліджувати, навчатися та грати одночасно. Таке поєднання освіти та гри може стимулювати когнітивний та емоційний розвиток дитини, підвищуючи її готовність до структурованого шкільного середовища. Онлайн-навчання також може бути персоналізоване, щоб відповідати індивідуальним стилям і темпам навчання. Така адаптивність гарантує, що жодна дитина не залишиться поза увагою і не буде нудьгувати, оскільки навчальна програма може бути пристосована до їхніх унікальних потреб. Такий персоналізований підхід виховує любов до навчання, що є життєво важливим для готовності до школи. Крім того, Тонконог, Н. І., Саєнко, Ю. О. та Олексієнко, Л. А. підкреслюють, що онлайн-навчання надає батькам можливість активно долучатися до освіти своєї дитини. Батьки можуть уважно стежити за прогресом своєї дитини, брати участь у її

навчальній діяльності та надавати додаткову підтримку в разі потреби. Така співпраця між батьками та освітянами зміцнює академічну базу дитини та гарантує, що вона піде до школи добре підготовленою [86, с.228-229].

У контексті повномасштабної війни 2022 року між росією та Україною ці переваги онлайн-навчання набувають ще більшого значення. Можливість дистанційного доступу до освіти стає рятівним кругом для дітей на територіях, що постраждали від конфлікту, забезпечуючи їм стабільність, безперервність і відчуття нормального життя серед хаосу війни. Онлайн-навчання може слугувати мостом до світлого майбутнього, пропонуючи дітям надію та можливості навіть перед лицем негараздів [44].

У контексті підготовки дітей до школи перехід до онлайн-навчання викликав багато дискусій та аналізу в науковій літературі. Зокрема, у працях А. Лотоцької та О. Пасічник «Організація дистанційного навчання в школі», а також І. Швидкої та Л. Козак у публікації «Якість дошкільної освіти на сучасному етапі» досліджуються недоліки формування готовності дитини до школи засобами онлайн-навчання. Першочергово Лотоцька А. та Пасічник О. у своєму дослідженні окреслюють кілька суттєвих недоліків онлайн-навчання. По-перше, вони виділяють проблему обмеженої взаємодії. Онлайн-навчання, за своєю природою, часто зменшує можливості для соціалізації та взаємодії з однолітками. Це особливо актуально в контексті дошкільної освіти, де діти здобувають основні соціальні та емоційні навички через гру та безпосередню взаємодію з однолітками. Відсутність фізичної присутності може перешкоджати розвитку цих важливих навичок. Науковці також обговорюють проблему технологічного доступу та компетентності. Не всі сім'ї мають рівний доступ до необхідних технологій та підключення до Інтернету. Цей цифровий розрив може посилити освітню нерівність, коли діти з неблагополучних сімей стикаються з більш значними перешкодами у своїй готовності до школи. Крім того, необхідність технологічної компетентності батьків або опікунів для сприяння онлайн-навчанню може стати значною перешкодою, особливо в тих випадках, коли вони недостатньо

добре обізнані з цифровими інструментами та платформами. Водночас Лотоцька та Пасічник наголошують на проблемі екранного часу та його потенційному негативному впливі на здоров'я та благополуччя дітей. Надмірне перебування перед екраном може призвести до проблем із фізичним здоров'ям, таких як перенапруження очей, сидяча поведінка та порушення режиму сну. Крім того, це може вплинути на концентрацію уваги та когнітивний розвиток дитини, потенційно перешкоджаючи її готовності до школи [40, с.65-66].

З іншого боку, Швидка І. та Козак Л. заглиблюються в недоліки онлайн-навчання через призму якості освіти в Україні. Вони стверджують, що онлайн-освіта може скомпрометувати якість дошкільної освіти кількома способами. Однією з головних проблем є відсутність безпосередньої взаємодії між викладачем і студентом. Ефективне навчання в дошкільному віці значною мірою залежить від особистих зв'язків між педагогами та маленькими учнями. Онлайн-навчання може перешкоджати здатності вчителя оцінити емоційні потреби учнів та їхній розвиток, що потенційно може призвести до неоптимального освітнього досвіду. Крім того, Швидка І. та Козак Л. висловлюють занепокоєння щодо оцінювання та оцінювання дітей молодшого віку в онлайн-середовищі. Традиційні методи оцінювання, такі як спостереження та особиста взаємодія, важко відтворити у віртуальному середовищі. Це може ускладнити точне оцінювання прогресу дитини та визначення сфер, де вона може потребувати додаткової підтримки [94, с.23].

Підсумовуючи, недоліки формування готовності дитини до школи онлайн можна звести до кількох ключових моментів. До них належать обмежена соціальна взаємодія, цифровий розрив, потенційні негативні наслідки надмірного часу, проведеного перед екраном, а також проблеми, пов'язані з взаємодією та оцінюванням між вчителем та учнем. Ці проблеми загострюються в контексті дошкільної освіти, де розвиток соціальних та емоційних навичок має першорядне значення, а тісні стосунки між вчителем і дитиною є життєво важливими для ефективного викладання та оцінювання.

Усунення цих недоліків та використання переваг онлайн-навчання є постійним викликом для освітян і політиків, які прагнуть забезпечити якісну дошкільну освіту в цифрову епоху (див.рис.1.12).

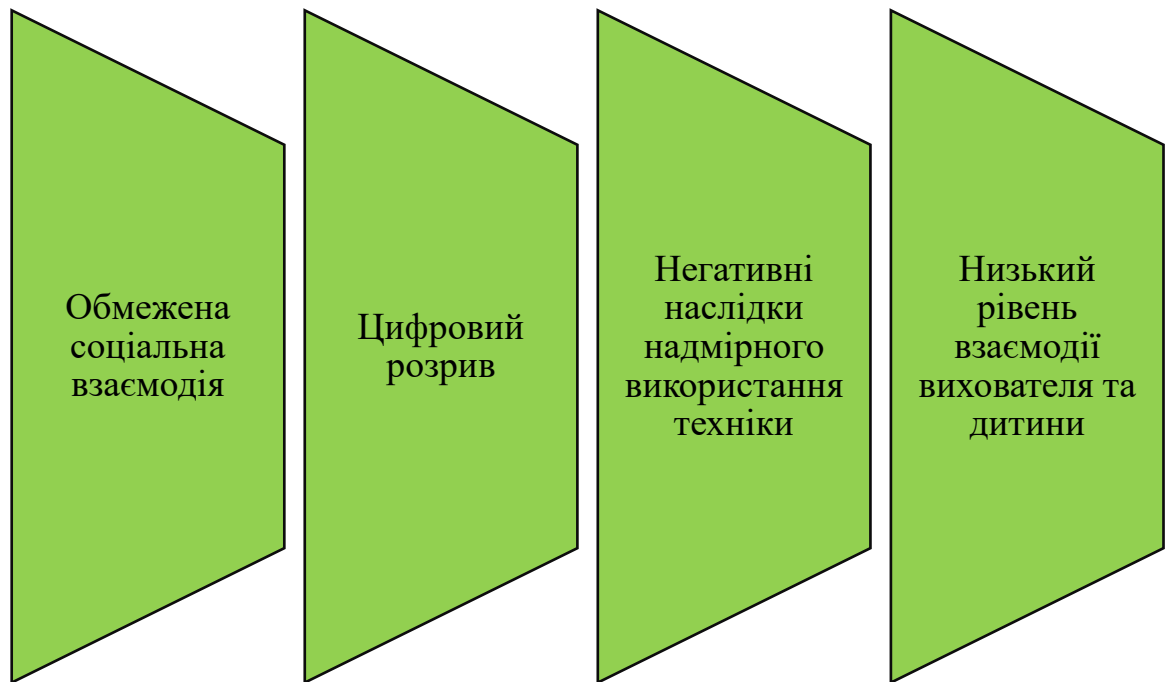

Рис.1.12 Недоліки формування готовності дитини до школи онлайн

Вплив готовності дітей та їхніх родин до навчання в онлайн-школі є темою, що набуває все більшого значення в сучасну цифрову епоху, особливо з огляду на широке впровадження різних форм дистанційного навчання. Ми маємо проаналізувати літератури, зосередившись на роботах Ковальчук В.І. та Воротникової І.П., які досліджують моделі, що включають елементи дистанційного навчання в школі, а також на дослідженні Стратій Н.О. щодо особливостей адаптації першокласників до школи та її впливу на формування особистісної готовності до навчання в онлайн-школі у дітей та їхніх родин.

Ковальчук В.І. та Воротникова І.П. зробили внесок у розуміння впливу впровадження елементів дистанційного навчання в школі на формування особистісної готовності до навчання в онлайн школі у дітей та їхніх родин. Їх робота проливає світло на різні моделі, що застосовуються в освітніх установах для використання потенціалу дистанційного навчання. Включення онлайн-компонентів у традиційні освітні середовища зумовлене потребою у гнучкості, доступності та покращенні навчального досвіду. Ці моделі

підкреслюють важливість цифрової грамотності та володіння технологіями як для учнів, так і для їхніх родин. У цьому контексті особиста готовність до навчання в онлайн-школі охоплює не лише вміння дитини орієнтуватися на онлайн-платформах, а й здатність адаптуватися до іншого навчального середовища. Діти та їхні сім'ї повинні набути цифрових навичок та ознайомитися з тонкощами онлайн-освіти. Крім того, все більшого значення набуває спільне залучення сім'ї до освітньої подорожі дитини, оскільки вона відіграє важливу роль у підтримці зусиль своєї дитини в онлайн-навчанні [30, с.59-61].

Дослідження Стратій Н.О. щодо особливостей адаптації першокласників до школи додає ще один пласт до дискусії. Першокласники, які перебувають на переломному етапі свого освітнього шляху, стикаються з проблемою адаптації до освітнього середовища, яке все більше включає в себе елементи онлайн-навчання. Перші роки навчання в школі є визначальними, вони формують ставлення дитини до навчання та технологій. Отже, те, як першокласники адаптуються до цих змін, має важливе значення для їхнього довгострокового успіху. Робота Стратій Н.О. свідчить про те, що адаптація першокласників до готовності до навчання в онлайн-школі є складним процесом. Він включає не лише їхню здатність розуміти та використовувати цифрові інструменти, а й емоційну та соціальну адаптацію до менш традиційних умов навчання. Підтримка та настанови, які надають сім'ї, мають вирішальне значення в цьому відношенні. Батьки, опікуни та піклувальники повинні брати активну участь в освітній подорожі своєї дитини, надаючи емоційну підтримку, забезпечуючи сприятливе навчальне середовище вдома та виховуючи позитивне ставлення до онлайн-навчання [79, с.188-189].

Синтез цих робіт підкреслює складний взаємозв'язок між моделями використання елементів дистанційного навчання в школах та адаптацією першокласників до готовності до навчання в онлайн-школі. Ці аспекти є взаємопов'язаними та важливими для розуміння ширшого впливу на дітей та

їхні сім'ї. Підсумовуючи, Ковальчук В.І. та Воротникова І.П. підкреслюють важливість різних моделей використання елементів дистанційного навчання в школах для дітей та їхніх сімей. Ці моделі мають значення для формування особистісної готовності до навчання в онлайн-школі, підкреслюючи важливість цифрової грамотності та залучення родини. З іншого боку, Стратій Н.О. підкреслює унікальні виклики, з якими стикаються першокласники під час адаптації до мінливого освітнього ландшафту, та наголошує на критичній ролі родин у сприянні цій адаптації. Вплив готовності до навчання в онлайн-школі на дітей та їхні сім'ї є багатограним питанням, яке потребує цілісного підходу, що враховує як освітні моделі, так і потреби маленьких учнів [30, 79].

Отже, формування готовності дитини до школи онлайн має як переваги, так і недоліки. Переваги включають більш гнучкий графік навчання, доступ до різноманітних освітніх ресурсів, здатність самостійно керувати своїм навчанням і заощадження часу на дорогу до школи. Онлайн-навчання також може бути корисним для розвитку навичок цифрової грамотності. Проте, недоліки включають відсутність фізичного спілкування з однолітками та вчителями, можливість виникнення проблем зі зосередженістю та мотивацією, а також обмежений доступ до практичних уроків, які важливі для розвитку дитини. Потрібно збалансувати переваги та недоліки онлайн-навчання для забезпечення якісної підготовки дітей до школи.

1.5 Педагогічні методи та форми підготовки дитини до школи

Підготовка дитини до школи є важливим етапом її освітньої подорожі і відіграє вирішальну роль у формуванні її майбутніх академічних успіхів та особистісного розвитку. У контексті Нової української школи підкреслюється важливість цієї підготовки, особлива увага приділяється професійній компетентності педагогів, створенню оптимальних умов та більш широкому контексту готовності дитини до школи. Щоб отримати комплексне уявлення про основні цілі підготовки дитини до школи, заглибимось у погляди Ю.

Завалевського, І. А. Максименка та Т. Пантюк, а також проаналізуємо відповідну наукову літературу.

Науковець Ю. Завалевський у своїй праці, присвяченій сутності професійної компетентності вчителя в умовах реалізації Концепції Нової української школи, наголошує на ролі педагогів у формуванні готовності дитини до навчання в школі. Він підкреслює, що професійна компетентність виходить за межі предметних знань і включає здатність створювати інклюзивне, підтримуюче та стимулююче навчальне середовище. У цьому контексті однією з головних цілей підготовки дитини до школи, за словами Завалевського, є прищеплення їй любові до навчання, допитливості та почуття приналежності до шкільної спільноти. Компетентність вчителя є життєво важливою для досягнення цієї мети, оскільки від нього очікується, що він адаптує свої методи навчання до індивідуальних потреб та інтересів кожної дитини [21, с.12-14].

Водночас І.А. Максименко у своєму дослідженні, присвяченому створенню оптимальних умов для формування готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі, розвиває думку про те, що головна мета цієї підготовки полягає в тому, щоб діти були добре підготовлені до академічних і соціальних аспектів шкільного життя. Ця підготовка повинна охоплювати не лише когнітивний розвиток, але й емоційні та соціальні навички. Максименко підкреслює важливість цілісного розвитку дитини, наголошуючи, що оптимальні умови мають сприяти розвитку критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, саморегуляції та навичок ефективної комунікації. Такий підхід до готовності виходить за рамки простої академічної успішності і враховує здатність дитини адаптуватися до шкільного середовища та ефективно взаємодіяти з однолітками і вчителями [42, с.172-173].

Окрім того, Т. Пантюк у контексті підготовки дітей до школи в Україні окреслює загальні положення та завдання, якими має керуватися цей процес. Пантюк підкреслює важливість добре структурованої навчальної програми,

яка збалансовує академічне навчання з розвитком соціального та емоційного інтелекту. Завдання підготовки дитини до школи, описані Пантюк, включають розвиток ранніх навичок грамотності та рахунку, сприяння розвитку творчих здібностей та заохочення допитливості. Крім того, Пантюк підкреслює важливість залучення батьків до цього процесу, оскільки співпраця між вчителями та батьками може суттєво сприяти успішному переходу дитини до школи [57, с.122-132].

З огляду на зазначене вище, можемо стверджувати, що основні цілі підготовки дитини до школи, висвітлені в роботах Ю. Завалевського, І. А. Максименко та Т. Пантюк, можна синтезувати в наступні ключові моменти: Виховання любові до навчання: Створення середовища, в якому дітям цікаво вчитися, заохочення допитливості, виховання пристрасті до здобуття знань. Цілісний розвиток: Забезпечення того, щоб готовність до школи охоплювала когнітивний, соціальний та емоційний розвиток, дозволяючи дітям адаптуватися та процвітати в шкільному середовищі. Критичне мислення та вирішення проблем: Надання дітям навичок критично мислити, вирішувати проблеми та ефективно спілкуватися. Співпраця між педагогами та батьками: Визнання вирішальної ролі вчителів і батьків у спільній роботі з підготовки дітей до школи, а також залучення батьків до освіти їхньої дитини [21, 42, 57] (див.рис.1.13).

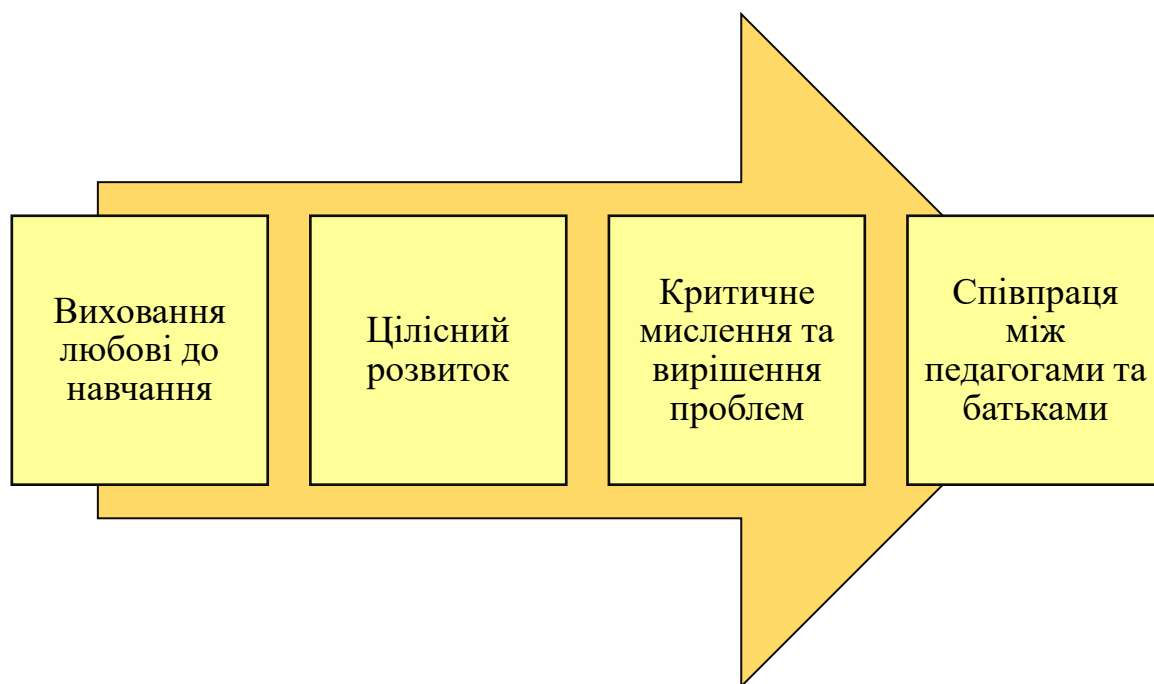

Рис.1.13 Основні цілі підготовки дитини до школи, висвітлені в роботах Ю. Завалевського, І. А. Максименко та Т. Пантюк

По суті, підготовка дитини до школи виходить за рамки передачі академічних знань; вона передбачає виховання всебічно розвиненого, зацікавленого учня, який може ефективно орієнтуватися в академічних і соціальних викликах шкільного середовища. Як ми вже зазначали, основні цілі підготовки дитини до школи є багатограними та охоплюють різні аспекти розвитку дитини. Щоб глибше зрозуміти ці цілі, важливо проаналізувати наукову літературу видатних дослідників у цій галузі. Три дослідження Пісоцького А. та Калюжної А., Скляр Д.О. та Юрченко проливають світло на ці цілі з різних боків.

На відміну від Ю. Завалевського, І. А. Максименко, Т. Пантюк, Пісоцький А. та Калюжна А. у своєму дослідженні «Проблема формування інтелектуальної готовності до школи дітей шостоного-сьомого року життя» наголошують на важливості інтелектуальної готовності. У їхньому дослідженні підкреслюється, що першочерговим завданням підготовки дитини до школи є вирішення проблем, пов'язаних з формуванням інтелектуальної готовності, особливо у дітей віком від шести до семи років. Вони припускають, що інтелектуальна готовність, включаючи когнітивні

навички та навички розв'язання проблем, має важливе значення для плавного переходу до формального шкільного навчання [62, с.21-22].

Скляр Д.О. у своїй роботі «Педагогічні умови підготовки старших дошкільників до навчальної діяльності в школі» зосереджує увагу на педагогічному аспекті підготовки дітей до школи. Скляр Д.О. підкреслює вирішальну роль навчального середовища, методів навчання та педагогічних умов у забезпеченні якісної підготовки старших дошкільників до школи. Це підкреслює мету створення сприятливого освітнього середовища, яке сприяє когнітивному та соціальному розвитку дітей, спрямовуючи їх на шлях до академічного успіху [75, с.56-57].

Водночас О. Юрченко в роботі «Структура соціальної компетентності дітей молодшого шкільного віку» пропонує унікальну перспективу, досліджуючи важливість соціальної компетентності у підготовці дітей до школи. Дослідження Юрченко визначає основні цілі підготовки до школи в контексті соціальної компетентності. Ми можемо запропонувати перелік пунктів, що узагальнюють структуру соціальної компетентності молодшого школяра на основі дослідження Юрченко:

1. Соціальна взаємодія: Діти повинні вміти ефективно взаємодіяти з однолітками та вчителями, демонструючи хороші комунікативні навички та кооперативну поведінку.

2. Емпатія та емоційна регуляція: Підготовка дітей до школи передбачає розвиток у них здатності розуміти свої емоції та керувати ними, проявляючи при цьому емпатію до інших.

3. Вирішення конфліктів: Готовність до школи включає в себе навчання дітей вирішувати конфлікти мирно і конструктивно, що має вирішальне значення для гармонійної атмосфери в класі.

4. Впевненість у собі: Розвиток самооцінки та самоефективності дитини має важливе значення для її здатності справлятися з проблемами та адаптуватися до шкільного середовища.

5. Відповідальність і незалежність: Готувати дітей до школи означає прищеплювати їм почуття відповідальності та виховувати незалежність, допомагати їм піклуватися про свої речі та займатися самообслуговуванням.

6. Вирішення проблем: Молодші школярі повинні мати навички вирішення проблем, які дозволять їм впевнено і стійко підходити до академічних і соціальних викликів [99, с.234-240].

Ми можемо зазначити, що підготовка дитини до школи передбачає вирішення питань інтелектуальної готовності, створення відповідних педагогічних умов та розвиток соціальної компетентності. Пісоцький та Калюжна наголошують на інтелектуальній готовності, Скляр підкреслює важливість педагогічних умов, а дослідження Юрченко заглиблюється в структуру соціальної компетентності молодших школярів. Поєднання цих аспектів сприяє комплексному підходу до готовності до школи, який сприяє цілісному розвитку дитини та готує її до успіху в майбутній освітній подорожі.

Перехід від дошкільної до шкільної освіти є важливим етапом у житті дитини, який вимагає ретельного врахування вікових особливостей її особистісної підготовки до школи. Різноманітні педагогічні методи та прийоми були вивчені та проаналізовані дослідниками, щоб зрозуміти, як вони можуть вплинути на готовність дитини до цього переходу. В даному контексті ми маємо розглянути наукові роботи видатних вчених: К. В. Максимової, Т. О. Пироженко та Т. В. Філімонової, проливаючи світло на їхній внесок у розуміння вікових особливостей особистісної підготовки дитини до школи та ролі педагогічних методів і прийомів.

Першочергово слід наголосити, що К.В. Максимова у своїй роботі «Адаптація дітей до умов Нової української школи» підкреслює важливість адаптації дітей до освітнього ландшафту, що змінюється. Автор зазначає вікові особливості, досліджуючи, як педагогічні методи сприяють адаптації дітей до мінливого шкільного середовища. Дослідження К.В.Максимової розглядає проблеми, з якими стикаються діти при вступі до нової української

шкільної системи, наголошуючи на важливості виховання стійкості та гнучкості в адаптації до цих нових умов. У своїй роботі автор також вказує, що педагогічні методи і прийоми відіграють вирішальну роль у задоволенні вікових потреб і полегшенні перехідного періоду для молодих учнів [43, с.43-45].

На відміну від К.В.Максімової, Т.О. Пироженко у своєму дослідженні «Вивчення готовності дітей старшого дошкільного віку до систематичного навчання в умовах реформування української школи» заглиблюється в питання готовності дітей старшого дошкільного віку до формальної освіти. Дослідження Пироженко Т.О. визначає вікові особливості, досліджуючи когнітивний, емоційний та соціальний виміри. Науковець ілюструє, як педагогічні методи можуть бути адаптовані для ефективної роботи з цими характеристиками. Аналізуючи індивідуальні сильні та слабкі сторони старших дошкільнят, Пироженко Т.О. надає цінну інформацію про вікові особливості, які необхідно враховувати при підготовці дітей до школи [61, с.19-22].

Ми можемо також вказати на важливість наукової роботи Т.В. Філімонової під назвою «Психолого-педагогічна підготовка дітей до школи» в якому науковець розширює дискусію до психологічних аспектів підготовки дитини до школи. Філімонова Т.В. підкреслює вирішальну роль розвитку емоційного інтелекту, мотивації та саморегуляції у дітей молодшого шкільного віку. Дослідження науковця підкреслює важливість педагогічних методик, які сприяють соціально-емоційному розвитку та психологічній готовності до школи з урахуванням вікових потреб дитини [89, с.176-177].

Розглядаючи педагогічні методи та прийоми, важливо враховувати такі вікові особливості: Когнітивний розвиток: Молодші діти можуть потребувати більш практичного та експериментального навчання, щоб створити міцний фундамент для академічних навичок, тоді як старші діти можуть отримати користь від більш структурованих та абстрактних методів викладання. Соціальна та емоційна готовність: Діти різного віку можуть мати різний

рівень соціальної та емоційної зрілості, що потребує індивідуальних методик, які допоможуть їм розвинути необхідні навички взаємодії та саморегуляції. Мотивація та залучення: При розробці уроків слід враховувати вікові інтереси та концентрацію уваги, щоб підтримувати ентузіазм дитини до навчання. Індивідуальні відмінності: Кожна дитина унікальна, і педагогічні методи мають бути достатньо гнучкими, щоб враховувати різноманітні потреби та здібності дітей різного віку. Адаптація до освітніх реформ: Як підкреслює Максимова К.В., у міру розвитку шкільних систем педагогічні методи повинні бути адаптивними, щоб допомогти дітям плавно влитися в нове освітнє середовище. Розуміння вікових особливостей та застосування відповідних педагогічних методів і прийомів значно покращить особисту підготовку дитини до школи, спрямувавши її на шлях до успіху в навчанні [43] (див.рис.1.14).

Когнітивний розвиток: молодші діти можуть потребувати більш практичного та експериментального навчання

Соціальна та емоційна готовність: діти різного віку можуть мати різний рівень соціальної та емоційної зрілості

Мотивація та залучення: при розробці уроків слід враховувати вікові інтереси та концентрацію уваги, щоб підтримувати ентузіазм дитини до навчання.

Індивідуальні відмінності: кожна дитина унікальна, і педагогічні методи мають бути достатньо гнучкими

Адаптація до освітніх реформ: у міру розвитку шкільних систем педагогічні методи повинні адаптуватися, щоб допомогти дітям плавно влитися в нове освітнє середовище.

Рис. 1.14 Вікові особливості підготовки дитини до школи

Як ми вже зазначали, процес підготовки дитини до школи - відповідальна і делікатна справа, яка вимагає глибокого розуміння вікових особливостей психологічного розвитку дитини. Ця підготовка включає не лише засвоєння академічних знань, а й розвиток особистісних якостей, умінь і навичок дитини, її ставлення до життя. У досягненні цього значну роль

відіграють педагогічні методи і прийоми. У цьому контексті, наведені О. Г. Видрою у підручнику «Вікова та педагогічна психологія» та І. М. Ушаковою у «Віковій психології», проливають світло на те, як вікові особливості впливають на особистісну підготовку дитини до школи та підкреслюють важливість розуміння вікової психології дитини у цьому процесі.

О. Г. Видра у своєму ґрунтовному підручнику заглиблюється у складний взаємозв'язок між віковою та педагогічною психологією. Він підкреслює важливість визнання того, що діти різних вікових груп мають відмінні потреби та можливості розвитку. Видра підкреслює, що психологічний розвиток дітей не є рівномірним у різні вікові періоди. Натомість він проходить низку стадій, кожна з яких має свої унікальні особливості та вимоги. Ці етапи, відомі як віхи розвитку, слугують важливими орієнтирами на шляху дитини до готовності до формальної освіти. У контексті особистісної підготовки до школи, робота Видра О.Г. підкреслює, що педагогічні методи і прийоми повинні відповідати конкретному етапу розвитку кожної дитини. Наприклад, дошкільнята можуть отримати користь від ігрового навчання та дослідження для розвитку креативності та соціальних навичок, тоді як дитина шкільного віку потребує більш структурованих та академічних підходів для покращення когнітивних здібностей. Розуміння цих відмінностей є ключовим у розробці педагогічних стратегій, які б ефективно відповідали індивідуальним потребам дитини. Робота Видра О.Г. нагадує педагогам і батькам, що універсальний підхід до підготовки до школи є неадекватним і що адаптація до вікових особливостей дитини має першорядне значення для досягнення успіху [9, с.45-55].

В той же час, І. М. Ушакова у своїй праці «Вікова психологія» підкреслює важливість вивчення вікової психології дитини при розгляді її індивідуальної підготовки до школи. Ушакова підкреслює, що вік - це не просто числовий показник, а ключова детермінанта когнітивного, емоційного та соціального розвитку дитини. Вона визнає, що дитячий розум розвивається складними шляхами в міру дорослішання, і розуміння цих трансформацій має

вирішальне значення для ефективного навчання та підготовки до школи. І.М. Ушакова підкреслює, що вікова психологія - це фундамент, на якому повинні будуватися педагогічні методи і прийоми. Іншими словами, особиста підготовка до школи має бути тісно вплетена в тканину етапу розвитку дитини. Це передбачає не лише адаптацію навчальної програми, а й врахування емоційної та соціальної готовності дитини до переходу у формальне освітнє середовище. Погляд І.М.Ушакової підсилює ідею про те, що особиста підготовка до школи - це не лише академічна готовність, а й загальне емоційне благополуччя дитини та її соціальна компетентність [88, с.51-52].

Важливість розвитку у дітей загальних умінь і навичок у формуванні особистісної готовності дитини до шкільного навчання є важливим аспектом педагогічної освіти. Ця тема широко обговорюється та аналізується в різноманітній науковій літературі, і ми заглибимося в праці Лазаренко Н. І., Новак О. М., Пантюк Т. І., які зробили значний внесок у наше розуміння цього питання.

Лазаренко Н. І. у своїй праці «Суперечності, проблеми і парадокси в системі сучасної педагогічної освіти» висвітлює важливість формування у дітей загальних умінь і навичок для підготовки їх до навчання в школі. Лазаренко підкреслює, що сучасна система освіти стикається з різними викликами і протиріччями, і один з ключових парадоксів полягає в недостатній увазі до цілісного розвитку навичок. У сучасному педагогічному ландшафті фокус часто зміщується в бік заучування і стандартизованого тестування, нехтуючи більш широким спектром навичок, необхідних для готовності дитини до школи. Робота Лазаренко Н.І. підкреслює необхідність більш всебічного підходу, який би розвивав не лише академічні знання, а й соціальні, емоційні та практичні навички. Такий цілісний розвиток є наріжним каменем особистої готовності дитини до школи, оскільки він озброює її необхідними інструментами для процвітання в шкільному середовищі [39, с.5-9].

Водночас О.М. Новак у своїй роботі «Готовність дитини до школи як основа забезпечення наступності освіти в дошкільному навчальному закладі та початковій школі» підкреслює роль готовності дитини до школи у забезпеченні безперервності її освітнього шляху. Новак підкреслює, що готовність дитини до школи не обмежується лише академічними знаннями, а охоплює ширший набір компетентностей. Ці компетенції включають навички вирішення проблем, ефективної комунікації, саморегуляції та адаптивності, які є життєво важливими для плавного переходу від дошкільної до початкової школи. У роботі Новак О.М. підкреслюється взаємозалежність між готовністю дитини до школи та розвитком загальних навичок і компетенцій. Набуття цих навичок дозволяє дитині орієнтуватися в труднощах переходу з одного освітнього рівня на інший, сприяючи більш плавній освітній подорожі [51, с.36-37].

Пантюк Т.І. у своїх працях «Соціально-педагогічні детермінанти підготовки дітей до школи в Україні» та «Соціальні детермінанти наступності дошкільної та початкової освіти як складова успішності розвитку особистості» досліджує соціальні чинники, які відіграють значну роль у розвитку загальних умінь і навичок дітей у формуванні їхньої особистісної готовності до школи. Пантюк підкреслює важливість соціального середовища у формуванні загального розвитку дитини. У своєму дослідженні Пантюк Т.І. вивчає, як такі фактори, як підтримка сім'ї, залучення громади та доступ до ресурсів, сприяють розвитку загальних навичок і компетенцій дітей. Ці зовнішні впливи мають вирішальне значення для забезпечення дітей можливостями для зростання у сферах, що виходять за рамки академічної освіти, включаючи соціальну взаємодію, емоційний інтелект та практичні життєві навички [56, 58].

Насамкінець, роботи Лазаренко Н. І., Новак О. М. та Пантюк Т. І. проливають світло на життєво важливу роль розвитку загальних навичок і компетенцій дітей у підготовці їх до школи. Лазаренко наголошує на необхідності цілісного підходу до навчання, а Новак підкреслює важливість

готовності до школи у забезпеченні неперервності освіти. Дослідження Пантюка додатково підкреслює вплив соціальних детермінант на формування цих важливих навичок. Разом ці перспективи підкреслюють, що розвиток загальних навичок і компетенцій є фундаментальним аспектом особистої готовності дитини до школи, що сприяє її загальному успіху в освітній подорожі. Як ми вже вказували раніше, важливість розвитку загальних навичок у формуванні особистісної готовності дитини до школи - тема, що має значну актуальність у сфері освіти. Педагогам і батькам важливо розуміти, як ці загальні навички сприяють загальній готовності дитини до школи. У цій дискусії ми розглянемо погляди трьох відомих експертів у галузі освіти, які згадуються в науковій літературі, а саме: М. Ельконіна та І. Батарейної, Н. Черепані та В. Чурмана.

Ельконін М. та Батарейна І. у своїй праці «Формування цінностей дошкільників та учнівської молоді в умовах реалізації Концепції Нової української школи» наголошують на важливості прищеплення цінностей дошкільнятам та учням в рамках Концепції Нової української школи. Вони стверджують, що готовність дитини до школи - це не лише академічні знання, а й прищеплення цінностей та життєвих навичок. У цьому процесі ключову роль відіграють загальні навички, оскільки вони є фундаментом, на якому можуть бути побудовані ці цінності [18, с.71-72].

Однак Н. Черепаня у своєму дослідженні «Педагогічні детермінанти готовності дитини до школи» заглиблюється у фактори, які впливають на готовність дитини до формальної освіти. Н.Черепаня підкреслює, що ключовими педагогічними детермінантами в цьому контексті є загальні навички. Ці навички охоплюють когнітивні здібності, соціальну взаємодію та емоційний інтелект, які мають вирішальне значення для плавного переходу дитини до шкільного середовища. Робота Черепані Н. підкреслює необхідність цілісного підходу до підготовки дітей до школи, де загальні навички відіграють центральну роль [91].

Науковець Чурман В.С. робить свій внесок у дискусію, розглядаючи «Підготовку дітей до школи як педагогічну проблему в теорії та практиці вітчизняної педагогіки». Робота Чурман В.С. особливо цінна тим, що в ній акцентується увага на культурно-національних аспектах освіти. У контексті загальних навичок Чурман В.С. стверджує, що розвиток цих навичок має бути узгоджений з культурними цінностями і традиціями громади. Такий підхід гарантує, що діти не лише набувають загальних навичок, але й пов'язують їх зі своєю культурною ідентичністю, що сприяє формуванню глибшого почуття приналежності та мотивації до навчання [93, с.67-68].

Слід стверджувати, що наукова література Ельконіна М. та Батарейної І., Черепані Н., Чурман В. С. колективно підкреслює життєво важливу роль загальних навичок у підготовці дитини до школи. Ці навички необхідні не лише для академічного успіху, але й для формування цінностей, педагогічних детермінант та культурного контексту, в якому виховується дитина. Розвиваючи ці загальні навички, діти краще орієнтуються у шкільних викликах, адаптуються до нового середовища та роблять позитивний внесок у розвиток своїх громад. Таким чином, всебічна освіта, яка фокусується на цілісному розвитку дітей, включаючи загальні навички, має вирішальне значення для забезпечення їхньої готовності до школи та подальшого життя.

Гра є важливим методом і формою особистісної підготовки дитини до входження в шкільне середовище. Це поняття широко вивчено та проаналізовано в науковій літературі, зокрема, у праці О. Завальнюк та О. Поліщук «Виховання дітей дошкільного віку в ігровій діяльності», яка проливає світло на важливість використання гри як засобу підготовки дітей до школи та сприяння їхньому загальному розвитку.

Завальнюк О. і Поліщук О. висвітлюють ключову роль гри в житті дитини, підкреслюючи, що це не просто проведення часу, а фундаментальний інструмент для сприяння когнітивному, емоційному та соціальному зростанню. Вони стверджують, що гра слугує для дітей способом досліджувати та взаємодіяти з навколишнім світом, розвиваючи їхні здібності

до вирішення проблем та творчість. Вона надає дітям безпечний простір для вираження своїх емоцій, розвитку самоконтролю та встановлення здорових стосунків з однолітками. Крім того, автори підкреслюють вирішальну роль гри у підвищенні готовності дитини до школи. Через гру діти набувають важливих навичок, необхідних для академічного успіху. Неформальний навчальний досвід під час гри допомагає їм закласти фундамент з математики, грамотності та інших когнітивних навичок. Гра також прищеплює дітям почуття допитливості та бажання вчитися, що робить їх більш сприйнятливими до формальної освіти [22, с.68-69].

У своєму дослідженні Завальнюк О. і Поліщук О. підкреслюють, що гра - це не лише академічна підготовка дітей, а й виховання їхнього соціального та емоційного благополуччя. Ігрова діяльність вчить дітей співпрацювати, спілкуватися та домовлятися з однолітками, сприяючи розвитку важливих соціальних навичок. Більше того, це допомагає дітям розуміти свої емоції та керувати ними, що є життєво важливим для їхнього загального психічного здоров'я та життєстійкості [22, с.70](див.рис.1.15).

Рис.1.15 Ключові типи ігор, які відіграють життєво важливу роль у формуванні особистої готовності дитини до школи

Включення таких ігор у повсякденне життя дитини може зробити значний внесок у її особисту підготовку до школи та загальний розвиток. Підготовка дитини до школи є ключовим етапом її освітнього шляху. Вона закладає фундамент для майбутнього навчання та розвитку, що робить її важливим предметом вивчення та дослідження в галузі освіти. Багато вчених і педагогів заглибилися в цю сферу, проливаючи світло на сучасні підходи та інновації. Щоб краще зрозуміти цю складну тему, розглянемо думки Авксентюка В.А., Білан О., Гнеда І. та Дєдова О. з їхніх праць.

В.А. Авксентюк у своїй праці «Педагогічні умови формування готовності дитини до шкільного навчання» надає цінні відомості про педагогічні умови, необхідні для підготовки дитини до школи. Він підкреслює, що готовність до школи - це не лише академічні навички; вона передбачає загальну готовність дитини, включаючи фізичний, емоційний та соціальний розвиток. Авксентюк В.А. підкреслює, що сучасні підходи до педагогічної підготовки повинні враховувати цілісний розвиток дитини. Цей цілісний підхід відповідає сучасним педагогічним тенденціям, які наголошують на орієнтованій на дитину та інклюзивній освітній системі. Робота В.А. Авксентюк підкреслює важливість створення сприятливого, розвиваючого та інклюзивного середовища для дітей, щоб вони могли процвітати під час підготовки до школи. Це особливо актуально в контексті сучасного розуміння розвитку дитини [1, с.26-34].

Ми також можемо відмітити, що О. Білан у своїй програмі «Українське дошкілля» окреслює основні сучасні підходи та інновації у педагогічній підготовці дитини до школи. У програмі «Українське дошкілля» велика увага приділяється розвитку пізнавальних і соціальних навичок у дітей дошкільного віку. Вона включає в себе сучасні педагогічні теорії, такі як конструктивізм та соціокультурне навчання. Це означає перехід від традиційних підходів, орієнтованих на вчителя, до навчання, орієнтованого на дитину. Програма Білана відповідає сучасним уявленням про те, що діти навчаються найкраще, коли вони активно залучені, беруть участь у

практичних заняттях і співпрацюють з однолітками. Вона визнає, що сучасний світ вимагає не лише академічних знань, але й навичок розв'язання проблем, креативності та соціальної адаптивності - усіх важливих аспектів підготовки дитини до школи у 21 столітті [7, с.178-180].

Гнедь І. та Мартиненко С. заглиблюються в діагностичні методи вивчення готовності дитини до школи. Вони наголошують на важливості оцінювання готовності дитини за допомогою добре структурованого та надійного діагностичного інструментарію. Сучасні освітні підходи пропагують прийняття рішень на основі даних, і робота Гнеда та Мартиненко сприяє цьому, підкреслюючи важливість емпіричного оцінювання. Діагностичні методи допомагають педагогам визначити сфери, в яких діти можуть потребувати додаткової підтримки, що дозволяє здійснювати цілеспрямовані та індивідуалізовані втручання. Такий підхід відповідає сучасній тенденції персоналізованого навчання, гарантуючи, що кожна дитина отримає необхідну допомогу, адаптовану до її конкретних потреб [12].

Однак О. Дєдов у своїй роботі, присвяченій діагностиці готовності дітей до школи, підкреслює нагальну необхідність використання сучасних підходів та інновацій. Він визнає, що світ постійно розвивається, і навички, необхідні дітям для досягнення успіху в школі та житті, також змінюються. Акцент Дєдова на сучасних підходах підкреслює важливість бути в курсі останніх педагогічних досліджень і практик. Це відповідає динамічній природі освіти, де педагоги повинні адаптуватися до мінливих потреб учнів у швидкоплинному, технологічному світі. Сучасні інновації в оцінюванні, такі як цифрові інструменти та штучний інтелект, можуть надати цінну інформацію про готовність дитини до школи [16, с.45-56].

У сучасному світі, що стрімко розвивається, сфера дошкільної освіти зазнала значних трансформацій. Педагогічна підготовка дитини до школи стала темою надзвичайної важливості, враховуючи її глибокий вплив на майбутній академічний успіх та загальний розвиток дитини. Ця трансформація ґрунтується на низці сучасних підходів та інновацій, які

обговорюються та аналізуються в науковій літературі експертами в цій галузі. Серед відомих авторів у цій галузі - Ковшар О. В., Отрощенко Н. Л., Половина О. А., Ліпчевська І. Л., Трифонова О. С., Кисельова О. І. Кожен з них зробив свій внесок у наше розуміння того, як сучасні підходи та інновації інтегруються в педагогічну підготовку дітей до школи [31, 54, 63, 87].

Ковшар О. В. закладає міцний фундамент для цієї дискусії, висвітлюючи теоретико-методологічні засади дошкільної освіти. Її робота підкреслює важливість створення міцного теоретичного підґрунтя для педагогічної практики, яка в кінцевому підсумку формує методи, що використовуються для підготовки дітей до школи. Ковшар О.В. підкреслює роль сучасних освітніх теорій і концепцій у формуванні дошкільної освіти. У цьому контексті вирішальну роль відіграють такі сучасні підходи, як конструктивізм, теорія множинного інтелекту та експериментальне навчання. Ці інновації призвели до розвитку дитиноцентричного та ігрового підходів у дошкільній освіті, які задовольняють різноманітні потреби та інтереси маленьких учнів [31, с.70-78].

Н. Л. Отрощенко досліджує соціально-педагогічні особливості дітей 6-7 років, які готуються до навчання в школі в умовах дошкільної освіти. Її робота підкреслює важливість раннього виявлення та втручання у вирішення питань соціальної та когнітивної готовності до формального шкільного навчання. Отрощенко визначає використання сучасних інструментів оцінювання та діагностичних методик, які допомагають педагогам адаптувати свої педагогічні стратегії до конкретних дітей. Такий персоналізований підхід є відмінною рисою сучасної дошкільної освіти, гарантуючи, що діти отримують підтримку, необхідну для успішного переходу до початкової школи [54, с.94-98].

У контексті наступності дошкільної освіти та Нової української школи О. А. Половина та І. Л. Ліпчевська подають комплексний аналіз реалій та перспектив інтеграції сучасних підходів та інновацій. Вони наголошують на необхідності плавного переходу від дошкільної до початкової освіти та

висвітлюють роль технологій у досягненні цього. Інтегруючи цифрові ресурси, освітні додатки та інтерактивні навчальні платформи, вони пропонують нову парадигму, яка сприяє глибшому зв'язку між двома освітніми етапами, забезпечуючи таким чином більш плавну освітню подорож дитини. Крім того, вони обговорюють включення навичок 21-го століття, таких як критичне мислення, вирішення проблем і цифрова грамотність, як важливих компонентів сучасної педагогічної підготовки до школи [63, с.206].

Морально-етичне виховання дітей дошкільного віку, про яке говорять Трифонова О. С. та Кисельова О. І., є ще одним важливим аспектом сучасної педагогічної підготовки. У їхніх роботах досліджуються інноваційні методи прищеплення цінностей, емпатії та соціальної відповідальності дітям раннього віку. Автори виступають за інтеграцію етики та виховання характеру в навчальну програму, а також за використання оповідання історій, рольових ігор та спільної діяльності для залучення дітей до змістовних дискусій про добро і зло. Впроваджуючи ці інноваційні підходи, педагоги не лише готують дітей до академічного успіху, а й до відповідального громадянства у світі, що стає дедалі складнішим [87, с.120-124] (див.рис.1.16).

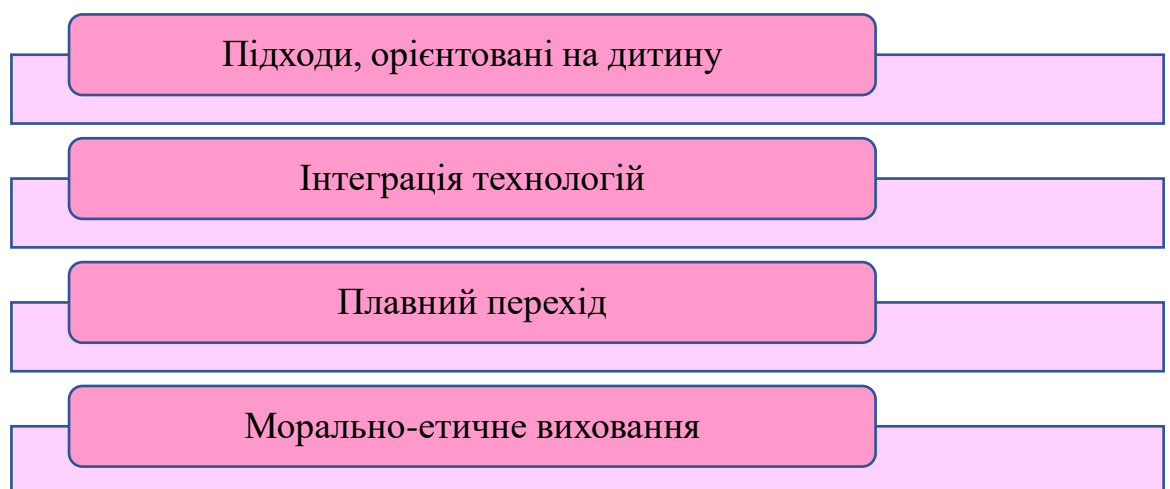

Рис.1.16 Ключові моменти, які характеризують сучасні підходи та інновації в педагогічній підготовці дитини до школи

Підготовка дитини до школи є вирішальним етапом її освітньої подорожі, оскільки вона закладає фундамент для її академічного та особистісного розвитку. Оцінюванню та моніторингу прогресу дитини на цьому важливому етапі присвячено значну кількість наукової літератури. У цьому дискурсі ми розглянемо погляди трьох видатних дослідників: С. І. Матвієнко, Л. Соловйової та Л. Шелестової, кожна з яких вносить свій унікальний внесок у цей багатогранний процес [49].

Науковець С. І. Матвієнко у своїй праці «Дошкільна освіта: Теорія і практика» пропонує глибокий погляд на те, як оцінювання та моніторинг прогресу відіграють ключову роль у підготовці дитини до школи крізь призму дошкільної освіти. С. І. Матвієнко підкреслює, що дошкільний період є критично важливим етапом розвитку, коли діти набувають основних когнітивних і соціальних навичок. Він стверджує, що ефективне оцінювання та моніторинг мають важливе значення для виявлення сильних і слабких сторін дитини, що сприяє адаптації освітніх стратегій до її конкретних потреб. С. І. Матвієнко стверджує, що оцінювання в дошкільному контексті має охоплювати різні аспекти розвитку дитини, включаючи когнітивні, емоційні та соціальні аспекти. Він підкреслює важливість постійного спостереження та оцінювання, а не покладання лише на стандартизовані тести. Такий підхід дозволяє педагогам отримати всебічне розуміння прогресу дитини та відповідно адаптувати свої методи навчання. С. І. Матвієнко також підкреслює роль залучення батьків до процесу оцінювання, створюючи сприятливе освітнє середовище для дитини, засноване на співпраці та підтримці [46, с.122].

Л. Соловйова у своєму дослідженні «Регулятивний компонент діяльності як складова критеріїв комплексної оцінки готовності дитини до шкільного життя» представляє окремий ракурс, який поєднує регулятивний компонент діяльності з оцінкою готовності дитини до школи. Соловйова припускає, що готовність дитини до школи виходить за межі академічних навичок і поширюється на її здатність до саморегуляції поведінки та емоцій.

Підхід Соловйової Л ґрунтується на ідеї, що особиста готовність дитини до шкільного життя тісно пов'язана з її здатністю до саморегуляції. Вона стверджує, що дитина, яка вміє керувати своїми емоціями, зосереджувати увагу та демонструвати відповідну поведінку, має більше шансів на успіх у шкільному середовищі. Її критерії оцінки включають здатність дитини ставити цілі, планувати завдання та адаптуватися до нових ситуацій. Крім того, Л. Соловйова підкреслює важливість розвитку цих регуляторних навичок у дошкільному віці. Вона стверджує, що вчителі та батьки повинні працювати разом, щоб допомогти дітям розвивати емоційний інтелект і саморегуляцію, забезпечуючи плавний перехід до шкільного життя. Оцінюючи та відстежуючи прогрес дитини в цих сферах, педагоги можуть надавати цілеспрямовану підтримку, щоб підвищити її готовність до формальної освіти [77, с.109-110].

Водночас Л. Шелестова у своїй роботі «Дитячий садок - школа: Плавний перехід чи стрибок над прірвою?» заглиблюється в оцінку та моніторинг прогресу в підготовці дитини до школи в контексті переходу з дитячого садка до школи. Шелестова висвітлює виклики та можливості, що виникають у цей критичний період, а також те, як процес оцінювання відіграє ключову роль. Л. Шелестова визнає, що перехід з дитячого садка до школи може бути складним досвідом для дітей, оскільки вони стикаються з новими академічними вимогами і більш структурованим середовищем. Вона вважає, що добре структурована система оцінювання може допомогти полегшити цей перехід. Завдяки добре продуманому підходу до оцінювання педагоги можуть визначити сфери, в яких діти можуть потребувати додаткової підтримки або збагачення. Шелестова Л. виступає за використання як формувального, так і підсумкового оцінювання на цьому перехідному етапі. Формувальне оцінювання може слугувати основою для поточного навчання, тоді як підсумкове оцінювання може надати загальну картину готовності дитини до школи. Поєднуючи ці інструменти оцінювання, педагоги можуть забезпечити

збалансований та обґрунтований підхід до підготовки дітей до викликів формальної освіти [96, с.4-5].

Водночас, оцінювання та моніторинг прогресу під час підготовки дитини до школи є багатограними процесами, які охоплюють різні виміри розвитку. С. Матвієнко наголошує на важливості постійного спостереження та залучення батьків до дошкільної освіти. Л. Соловйова акцентує увагу на регуляторному компоненті діяльності та саморегуляції як критеріях оцінки готовності. Л. Шелестова досліджує перехід від дитячого садка до школи та необхідність збалансованої системи оцінювання. Інтегруючи ці перспективи, педагоги можуть створити цілісний підхід до оцінювання та моніторингу прогресу дитини на початку її освітньої подорожі.

Питання психологічної готовності дитини до навчання в школі є надзвичайно важливим у сфері дошкільної освіти. Успішний перехід дитини до формального шкільного навчання залежить від її психологічної готовності, і цей складний феномен є предметом численних досліджень та літератури в педагогічній та психологічній галузях. У цьому тексті ми заглибимося у всебічний аналіз наукової літератури на цю тему, приділивши особливу увагу працям Куліша Р.В., Курача М.В. та Дуткевича Т.В.

Р.В. Куліш у своїй праці «Психолого-педагогічні умови підготовки дітей до школи» звертається до багатогранної природи підготовки дітей до школи. Він підкреслює, що психологічна готовність охоплює не лише когнітивні здібності, а й соціально-емоційний розвиток. Куліш Р.В. стверджує, що когнітивні навички дитини, такі як розвиток мови, вміння рахувати та вирішувати проблеми, відіграють життєво важливу роль у готовності до школи. Крім того, він підкреслює важливість розвитку соціальних та емоційних навичок, оскільки вони мають вирішальне значення для здатності дитини адаптуватися до шкільного середовища. До них належать емоційна регуляція, емпатія та соціальна взаємодія. Робота Куліш Р.В. підкреслює необхідність цілісного підходу до готовності до школи, враховуючи як когнітивні, так і емоційні аспекти [35, с.126-127].

Робота Курач М.В. «Психологічні аспекти створення безпечного середовища в умовах дошкільного навчального закладу» заглиблюється у важливу роль безпечного та сприятливого середовища у формуванні психологічної готовності дитини до школи. Курач М.В. стверджує, що дошкільний заклад має бути безпечним, підтримуючим та сприятливим для емоційного благополуччя дитини. Створення середовища, яке сприяє довірі та безпеці, є життєво важливим для розвитку у дитини позитивної Я-концепції та здорових соціально-емоційних навичок. Дослідження Курач М.В. підкреслюють взаємозв'язок фізичного середовища, емоційного клімату та психологічної готовності, наголошуючи на важливості відчуття безпеки та приналежності дитини в дошкільному закладі [36, с.45-46].

Праця Дуткевич Т.В. «Дитяча психологія» глибоко заглиблюється в психологічні аспекти дитячого розвитку, включаючи готовність до школи. Дуткевич підкреслює, що готовність до школи - це динамічний процес, на який впливають різні фактори, включаючи когнітивний розвиток дитини, її емоційну зрілість, а також взаємодію з сім'єю та дошкільним середовищем. Дуткевич стверджує, що досвід раннього дитинства, особливо якість взаємодії батьків і дітей, відіграє значну роль у формуванні психологічної готовності дитини до школи. Прив'язаність дитини до вихователів та розвиток навичок саморегуляції є ключовими компонентами цієї готовності. При аналізі цих робіт стає очевидним, що питання психологічної готовності дитини до навчання в школі не є одновимірним поняттям. Воно охоплює широкий спектр когнітивних, соціально-емоційних та середовищних чинників, які взаємодіють і впливають на готовність дитини до формальної освіти [17, с.344-346].

Отже, педагогічні методи та форми підготовки дитини до школи є важливим етапом в її освітньому розвитку. Вони включають у себе різноманітні прийоми і інструменти, спрямовані на розвиток фізичних, когнітивних та соціальних навичок. Важливо створити стимулююче та підтримуюче навколишнє середовище, де дитина може експериментувати,

дізнаватися про світ, розвивати навички спілкування та самостійності. Такий підхід допомагає дитині з легкістю адаптуватися до шкільного життя, розвиваючи не лише знання, а й важливі навички, необхідні для успішної навчальної діяльності.

Висновок до першого розділу

Отже, теоретичне дослідження формування готовності дитини до школи в умовах війни представляє багатогранну і важливу перспективу, яка потребує нашої постійної уваги. Ми проаналізували освітні виклики та травматичні перешкоди, з якими стикаються діти в охоплених війною регіонах, підкресливши гостру потребу в комплексному та цілісному підході до їхньої підготовки до школи. Обговорені теоретичні засади підкреслили важливість розвитку дітей у ранньому віці, виховання життєстійкості та забезпечення безпечного і сприятливого середовища як фундаментальних елементів формування готовності до навчання.

Крім того, широко аналізується соціокультурний вимір, підкреслюючи роль культури, мови та громади у формуванні освітньої подорожі дитини. Теорії культурної компетентності та мовного розмаїття висвітлили важливість визнання та поваги до культурного походження і мов дітей на територіях, що постраждали від конфлікту, а також сприяння створенню інклюзивного та культурно чутливого освітнього середовища.

У розділі йдеться про необхідність залучення батьків та опікунів, визнаючи, що вони є головними архітекторами раннього досвіду дитини і відіграють життєво важливу роль у її готовності до школи. Теоретичні рамки, такі як соціально-екологічна модель, надали нам лінзу, через яку ми можемо зрозуміти різні рівні впливу на розвиток дитини та її готовність до школи, включаючи сім'ю, громаду та суспільні фактори. У цьому дослідженні ми також заглибилися в різні освітні стратегії та втручання, підкресливши важливість ігрового навчання, викладання з урахуванням травми та надання психосоціальної підтримки в шкільному середовищі. Ці стратегії мають

важливе значення для забезпечення належної підготовки дітей на територіях, що постраждали від війни, до взаємодії з освітньою системою та процвітання в умовах несприятливих обставин.

Таким чином, теоретичні аспекти формування готовності дитини до школи в умовах війни становлять не лише академічний інтерес, але й мають реальне практичне значення. Вкрай важливо, щоб освітяни, політики та зацікавлені сторони визнали багатогранність цього питання і застосували комплексний підхід, який включає психологічні, культурні та соціальні аспекти. Таким чином, ми можемо працювати над тим, щоб забезпечити дітей у зонах конфлікту необхідними інструментами та підтримкою не лише для отримання доступу до освіти, але й для створення фундаменту для світлого та більш стійкого майбутнього. По суті, цей розділ є закликом до дії, який закликає суспільство приділяти першочергову увагу добробуту та освітньому розвитку дітей у постраждалих від війни регіонах і прокладати шлях до більш інклюзивного та справедливого майбутнього для всіх.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТІСНОЇ ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ ДО ШКОЛИ В УМОВАХ ВІЙНИ

2.1 Методологія та організація дослідження

Для того, аби узагальнити та підтвердити описану в 1 розділі теорію, ми провели дослідження щодо формування особистісної готовності дитини до школи в умовах повномасштабної війни РФ проти України. Першочергово ми підібрали основні методи дослідження, як кількісні, так і якісні. До кількісних методів ми віднесли наступні: анкетування батьків старших дошкільників; тест Керна-Йірасика на діагностику готовності дитини до школи та тест Н.І.Туткіна на довільність мислення та уваги, а також загальну готовість дитини до школи. Водночас до якісних методів ми віднесли спостереження та опитування вихователів ЗДО.

Анкетування батьків є важливим етапом проведення нашого дослідження, адже саме з боку батьків, в більшості випадків, відбувається основна робота з підготовки дитини до школи. Метою анкетування стало виявлення основних аспектів готовності дитини, серед яких ми можемо виділити наступні: саме бажання дитини піти до школи, рівень посидючості та уваги, рівень комунікації, рівень пам'яті та просторового уявлення, загальний рівень знань основ шкільної програми.

Завдяки аспекту бажання дитини піти до школи, ми виявляли зацікавленість дошкільника певними атрибутами школи, наприклад: рюкзак, зошити, підручники тощо. Даний аспект надає нам можливість виявити загальний рівень підготовленості з психологічної та моральної точки зору, що у свою чергу безпосередньо впливає на стан майбутнього учня. Під рівнем посидючості та уваги ми розглядали вміння дитини виконувати монотонну роботу, адже в школі в середньому уроки тривають від 20 до 45 хвилин, саме тому ЗДО та батьки мають навчити дитину зосереджувати свою увагу на викладеному матеріалі. Важливим є також розгляд аспекту рівня комунікації, адже дитина до першого класу має навчитися вільно спілкуватися з однолітками та вихователями, при цьому знаючи та розуміючи основи

етикету спілкування як з дорослими, так і з друзями. Навичка активної комунікації надасть змогу в майбутньому, з легкістю, будувати відносини з однокласниками та вчителями, що в свою чергу має позитивно вплинути на загальну успішність у навчанні. Водночас під рівнем пам'яті та просторового уявлення, ми аналізували наскільки легко дитині запам'ятати певну інформацію, а також рівень її обробки та правильного бачення світу. Останнім аспектом анкетування є виявлення загального рівня знань шкільної програми, а саме елементарні знання з математики (вміння впізнавати різні фігури, проводити лічбу мінімум до 10, знати принаймні половину таблиці множення та ділення), вміння читати та писати (дитина має для початку вміння написати власне ім'я та прізвище та вміння, може й повільно, прочитати невеликий та нескладний текст).

Ми можемо наголосити, що використання кількісного методу, а саме анкетування, надає нам можливість зрозуміти як батьки оцінюють загальну особистісну підготовку їх дітей, однак для отримання більш чітких відповідей, нами було проведене тестування Керна-Йірасика, завдяки якому, ми отримали можливість виявити загальний показник готовності, обраної нами групи дітей, до школи. Завдяки цьому тесту ми виявляли наступні аспекти особистісної готовності, а саме: загальний рівень психологічного розвитку дошкільників, рівень розвитку мислення, вміння слухати та розуміти, вміння виконувати завдання за зразком та довільність психологічної діяльності.

Перш за все ми маємо зауважити, що для повноцінної готовності дитини до школи, необхідно не лише загальні знання шкільної програми, але й визначення рівня психологічного розвитку дитини, тобто ми маємо виявити та проаналізувати чи має дитини певні психологічні порушення, що в свою чергу є важливим аспектом подальшого навчання та успішності у ньому. Окрім того аспект рівня розвитку мислення, також відіграє немалу роль, адже ми маємо проаналізувати, як саме дитина проявляє себе, наприклад: дитина

більш творча, або більш математичного складу розуму, що в майбутньому допоможе дитині визначитися з професією.

Не менш важливим, як ми вважаємо, під час тестування є виявлення та позначення вміння дитини уважно слухати та розуміти поставлене запитання, або завдання. Ми проаналізували загальний рівень вміння бути уважним та виявили основні моменти проблематики розвитку уважності та розуміння у дитини, адже це залежить в рівній мірі як від батьків, так і від вихователів ЗДО. На рівні з уважністю, стоїть вміння дитини виконувати певне завдання за наданим зразком, адже виконання таких завдань не тільки розвиває зосередженість, але й логічне мислення, що є важливим критерієм успішного навчання в школі. Також під час проведення тестування Керна-Йірасика, ми визначили довільність психологічної діяльності, тобто вміння дитини володіти собою, своєю внутрішньою та зовнішньою діяльністю на основі певних культурних засобів її діяльності.

Слід наголосити, що даний тест є не менш важливим етапом, ніж анкетування батьків дошкільнят. Водночас для більш глибокого аналізу особистісної готовності дитини до школи, ми також використали тестування Н.І.Туткіна «Будиночок», яке ґрунтується на вмінні дитини сприймати та відображати певні предмети або фігури, що допомагає виявити рівень розуміння та сприйняття дитини.

Даний метод тестування надає нам можливість розглянути та проаналізувати особистісну готовність дитини до школи у контексті наступних аспектів: вміння дошкільника орієнтуватися в своїй роботі на зразок, вміння копіювати наданий зразок, рівень довільної уваги дитини, просторове сприйняття, сенсорно-моторна координація та тонка моторика рук. Під час тестування ми мали на меті виявити та описати рівень вміння дошкільнят розуміти сутність та значення наданого завдання, а також вміння працювати із зразком. Тобто дитина має навчитися, до моменту вступу до школи, працювати з наданими матеріалами, а також відтворювати їх. Водночас довільна увага відіграє дуже важливу роль для дитини у процесі

набування нових навичок та знань, що в свою чергу потребує від вихователя ЗДО створення відповідних умов та обставин. Ми можемо також наголосити, що важливим для нас є також визначення та позначення рівня просторового сприйняття дитини, адже розуміння часу та загального бачення світу, допоможе дитині в розумінні навчального матеріалу в школі. Даний тест також спрямований на розгляд тонкої моторики рук дитини, рівень якої є важливим аспектом особистісної готовності дитини до шкільного навчання, адже саме розвиток моторики рук є основою навчання письма.

Описавши кількісні методи, які були безпосередньо застосовані під час нашого дослідження, ми маємо зазначити також та обґрунтувати важливість використання якісних методів проведення дослідження, а саме спостереження та опитування вихователів ЗДО. Вказані методи надали нам можливість наживу виявити загальний показник рівня особистісної готовності дітей до школи.

Опорними пунктами спостереження є виявлення та аналіз рівня та вміння дитини комунікувати з одноліткам (правильність та чіткість вимови, вміння виловлювати власні думки та ставлення до певних ситуацій, відсутність ознак порушення мовлення), швидкість та вірність реакції (тобто дитина не має уповільненої реакції на певні подразники, як внутрішні так і зовнішні. Окрім того дитина вміє правильно реагувати: на радісну подію – схім або посмішка, а сумні події – сльози або смуток), вміння спілкуватися з вихователями (дитина розуміє, що вихователь є старшою людиною та звертається до неї з повагою. До того ж дитина не має остраху попросити вихователя про допомогу у вирішенні певного питання чи проблеми, що в свою чергу формує у дитини поняття про взаємовідносини з дорослими), загальні навички та готовність до школи (вміння правильно та безпомилково читати та писати, а також рахувати). Проведення спостереження надає цінну інформацію та вказує на загальну готовність, обраних нами дітей, до вступу в початкову школу.

Завершальним етапом нашого дослідження щодо сформованості особистісної готовності дітей до школи, є проведення опитування вихователів обраного ЗДО. Під час опитування, ми маємо на меті виявити наступні показники: бачення загального рівня готовності дітей до школи з боку вихователів, опис основних проблем, які виникають під час підготовки дітей до школи, рівень та успішність взаємодії батьків та вихователів у процесі підготовки дитини до школи, а також позначення сфери допомоги ЗДО батькам у формуванні особистісної готовності дитини.

Щодо організації проведення дослідження, то для вивчення сформованості особистісної готовності дітей до школи, ми обрали наступну базу для експерименту, а саме: ДНЗ «Джерельце», який розташований при школі в с.Уланово, Шостинського району, Сумської області. Вибіркою нашою дослідження стали дошкільнята змішаної групи, кількість яких склала 14 дітей, віком від 2 до 7 років. Слід наголосити що ми, під час тестування обрали дітей віком від 5-7 років, кількість яких склала 10 дітей. Важливо зазначити, що спостереження було проведено виключно за 7 дітьми, які є старшими дошкільниками, адже наше дослідження спрямоване саме на вивчення готовності цих дітей до вступу в початкову школу.

Ми також маємо наголосити, що для анкетування ми обрали 10 батьків, які являються батьками саме старших дошкільників. Наш вибір можна обумовити тим, що ми мали на меті з'ясувати яка думка родини щодо сформованості особистісної готовності їх дітей до школи, як ми вже раніше описували, анкетування мало декілька аспектів, які надали нам необхідну інформацію для подальшого формування висновків та розробки рекомендацій.

Наступним, та не менш важливим етапом організації дослідження є розробка плану спостереження за дітьми. Ми мали на меті простежити за дітьми під час проходження занять з підготовки до школи. Варто наголосити, що спостереження відбувалося на протязі одного тижня, однак головні дані були сформовані на початку та вкінці проведення нагляду за старшими

дошкільниками. Етап спостереження є дуже важливим елементом у нашому дослідженні, адже демонструє реальну готовність дитини під час навчання.

Останнім етапом дослідження стало проведення опитування вихователів ДНЗ «Джерельце», кількість яких склала 5 осіб. За допомогою опитування ми з'ясували бачення вихователів до загального рівня готовності усіх, обраних нами, дітей до шкільного навчання, а також з'ясували їхню думку з приводу основних проблем та викликів, які постають та можуть бути під час підготовки та вступу дитини до початкової школи.

Отже, після обрання та опису методів та етапів організації нашого дослідження щодо сформованості особистісної готовності дітей до школи, ми можемо зауважити, що подальша інтерпретація результатів дослідження, продемонструє на справі, який вагомий внесок зробили обрані нами методи.

2.2 Аналіз форм та методів взаємодії ЗДО та родини у підготовці дитини до школи в умовах війни

Аналіз форм і методів взаємодії системи дошкільної освіти (ДО) та сім'ї у підготовці дитини до школи у важких умовах війни, особливо в контексті повномасштабної війни між РФ та Україною, виявляє складний і непростий комплекс обставин. Важливість освіти в такі буремні часи неможливо переоцінити, і життєво важливо, щоб навчальні заклади, вихователі та сім'ї тісно співпрацювали для забезпечення добробуту та належного розвитку дітей, незважаючи на негаразди, з якими вони стикаються. В умовах війни система дошкільної освіти відіграє вирішальну роль у забезпеченні не лише базової освіти, а й емоційної підтримки, стабільності та відчуття нормального життя для дітей. Саме тут взаємодія між вихователем та сім'ями набуває першочергового значення. Хоча сім'я, як правило, є основним джерелом виховання та освіти дитини, під час війни формальна система освіти часто стає притулком і захистом. Вихователі відіграють ключову роль у підтримці родин і допомозі їм у неспокійному процесі підготовки дітей до школи.

Одним із головних аспектів взаємодії системи дошкільної освіти та сім'ї у воєнний час є кураторство вихователів. Вихователі стають не лише вихователями, а й порадиниками, наставниками і навіть замісниками батьків для дітей, якими вони опікуються. Суворі реалії війни часто призводять до того, що діти стають свідками або учасниками травматичних подій, які можуть глибоко вплинути на їхнє психічне та емоційне благополуччя. Вихователі, тісно взаємодіючи з учнями, повинні бути пильними у виявленні ознак дистресу чи травми і пропонувати необхідну підтримку та настанови. Ми маємо наголосити на тому, кураторство має відбуватися у такий спосіб, а саме на одного вихователя ЗДО має припадати не більше ніж 4 сім'ї, тобто вихователь має підтримувати зв'язок з обраними сім'ями у продовж періоду підготовки дитини до школи.

Наступною формою взаємодії є відвідування сім'ями та вихователями дошкільних закладів, початкових шкіл під час війни. Даний вид взаємодії відіграє вирішальну роль у підготовці дошкільнят до навчання у освітньому середовищі, адже це слугує першим кроком до ознайомлення та адаптації дітей старшого дошкільного віку до викликів і невизначеностей, які може принести війна. Ця форма взаємодії між дошкільними закладами та сім'ями має величезне значення, сприяючи формуванню почуття безпеки, співпраці та безперервності перед лицем негараздів. Відвідування школи, надають дошкільнятам та їхнім родинам можливість ознайомитися із шкільним середовищем, допомагаючи демістифікувати та полегшити перехід до початкової освіти. Діти знайомляться з освітнім простором, вчителями та розпорядком дня, що може значно зменшити тривогу та невпевненість, які вони можуть відчувати. Крім того, батьки з перших вуст отримують інформацію про роботу школи, навчальну програму та заходи безпеки, стаючи, таким чином, партнерами в освіті своєї дитини.

Крім того, відвідування вихователями ЗДО та сім'ями дошкільників, початкових шкіл дозволяє майбутнім вчителям дошкільнят в більшій мірі оцінити потреби кожної дитини. Вони можуть виявити будь-які особливі

потреби, пов'язані з впливом війни, такі як травми, страх розлуки або порушення звичного способу життя. Маючи ці знання, вчителі можуть в майбутньому адаптувати свої навчальні плани та шлях підтримки, щоб задовольнити ці особливі потреби, гарантуючи, що жодна дитина не залишиться поза увагою і не буде забута. В умовах війни такі візити слугують основою для партнерства між сім'ями та ЗДО. Ця співпраця є життєво важливою не лише для безпосереднього благополуччя дітей, але й для їхнього довгострокового освітнього успіху. Вона гарантує, що батьки беруть активну участь у навчальному процесі своєї дитини, посилюючи важливість освіти навіть у складні часи.

Забезпечення сімей, за допомогою ЗДО, необхідними матеріалами, зокрема методичними рекомендаціями, книжками та відеоматеріалами, відіграє ключову роль у підготовці дітей до вступу у початкову школу. Цей підготовчий етап має вирішальне значення, оскільки він слугує фундаментом для подальшої освітньої траєкторії дитини. Дошкільні заклади відіграють важливу роль у формуванні когнітивного, соціального та емоційного розвитку дитини. У цьому контексті співпраця та взаємодія між закладом дошкільної освіти та сім'єю є необхідною для того, щоб діти були добре підготовлені до школи, особливо в такі складні часи, як війна. ДНЗ, як освітні установи, пропонують цілий ряд матеріалів і ресурсів, покликаних полегшити процес навчання дитини. Ці матеріали можуть включати методичні рекомендації для вихователів, книги, відео, розвиваючі іграшки та інші інструменти, які сприяють цілісному розвитку дитини.

Методичні рекомендації надають вихователям вказівки щодо того, як створити стимулююче та відповідне до віку дитини навчальне середовище. Дані рекомендації ґрунтуються на багаторічних дослідженнях та досвіді в галузі дошкільної освіти і є важливими для забезпечення послідовності та якості освіти. Книги та відео слугують цінними інструментами для ознайомлення дітей зі світом грамотності, лічби та різних освітніх концепцій. Ці ресурси допомагають розвивати мовні навички, стимулюють уяву та

виховують любов до навчання. Окрім академічних навичок, ці матеріали також спрямовані на соціальний та емоційний розвиток, навчаючи дітей важливим цінностям і соціальним навичкам, необхідним для готовності до школи. Крім того, ЗДО можуть взаємодіяти з батьками за допомогою різних засобів, щоб надати рекомендації щодо ефективного використання цих матеріалів. Це може включати регулярне спілкування, онлайн-семінари або навіть домашні візити, якщо це можливо і безпечно. Співпрацюючи з сім'ями, заклади дошкільної освіти можуть допомогти батькам зрозуміти важливість цих матеріалів і те, як інтегрувати їх у повсякденне життя, щоб підвищити рівень готовності дитини до школи.

Важливо також відмітити, що батьківські збори в дошкільних навчальних закладах відіграють вирішальну роль у формуванні особистісної готовності дитини до школи. Такі збори слугують динамічною та інтерактивною платформою для співпраці батьків і вихователів, спрямованої на покращення освітньої бази, емоційного благополуччя та соціального розвитку дитини. Цей комплексний підхід визнає, що підготовка дитини до школи виходить далеко за межі академічних знань. Вона охоплює емоційну стійкість, соціальні навички та загальну готовність до подолання викликів формальної освіти. У контексті дошкільної освіти, збори для батьків сприяють створенню позитивного та сприятливого середовища, яке сприяє цілісному розвитку дитини. Значення цих зборів полягає в їхній здатності подолати розрив між домом і школою, гарантуючи, що освітній шлях дитини буде послідовним і добре підтриманим.

Одним з основних аспектів цих зборів є обмін інформацією та знаннями між батьками та вихователями. Такий обмін думками та досвідом є безцінним, оскільки допомагає батькам зрозуміти когнітивні, емоційні та соціальні потреби своїх дітей. Він надає батькам інструменти для створення сприятливого домашнього середовища для освітнього зростання їхньої дитини, включаючи розвиток любові до навчання, мовних навичок та вміння розв'язувати проблеми. Крім того, збори семінари надають батькам

можливість обговорити різні методи навчання, навчальні матеріали та відповідні до віку види діяльності, які можна включити в повсякденний розпорядок дня. Це не лише збагачує освітній досвід дитини, а й зміцнює зв'язок між батьками та дитиною, оскільки вони разом починають навчальну подорож.

Ще одним важливим компонентом цих зборів є роль батьків у прищепленні любові до навчання своїм дітям. Батьків заохочують бути активними учасниками освітньої подорожі своєї дитини, разом читати, досліджувати нові теми та заохочувати допитливість. Якщо зробити навчання вдома цікавим і приємним процесом, діти з більшою ймовірністю підходять до школи з ентузіазмом і почуттям впевненості в собі. Зазначені нами збори також заглиблюються в практичні аспекти підготовки дитини до школи. Сюди входять обговорення шкільного розпорядку, тайм-менеджменту та створення збалансованого розкладу, який відповідає освітнім, фізичним та емоційним потребам дитини. Ці практичні знання дозволяють батькам приймати обґрунтовані рішення та створюють структуру, яка є важливою у підготовці дитини до школи.

Ми маємо також відмітити, що батьківські семінари відіграють життєво важливу роль у створенні мережі підтримки батьків, які можуть ділитися своїм досвідом, проблемами та успіхами. Таке відчуття спільноти може полегшити почуття ізоляції та тривоги, з якими батьки можуть зіткнутися, долаючи складнощі освіти дітей раннього віку. Емоційна підтримка та спільна мудрість батьків можуть бути безцінними для забезпечення їхньої активної участі в розвитку дитини.

Робота дитини з психологом у процесі формування особистісної готовності до школи є багатограним і важливим аспектом розвитку дитини. Вона передбачає делікатну і складну взаємодію між дошкільним навчальним закладом і сім'єю, визнаючи важливість співпраці та підтримки з обох сторін. Особистісна готовність до школи охоплює широкий спектр навичок і якостей, які повинна набути дитина, таких як когнітивні здібності, соціальний та

емоційний інтелект, дрібна і велика моторика, володіння мовою і позитивне ставлення до навчання. Роль психолога в цьому процесі полягає в тому, щоб сприяти розвитку цих навичок, а також виявляти і вирішувати будь-які потенційні проблеми або затримки в розвитку, які можуть перешкоджати прогресу дитини. Комунікація між дошкільним навчальним закладом і сім'єю є ключовою. Психологи та вихователі повинні регулярно обмінюватися з батьками інформацією про сильні та слабкі сторони дитини, а також про її загальний прогрес. Такий відкритий діалог дозволяє батькам бути поінформованими та залученими до розвитку своєї дитини, що дає їм змогу надавати цілеспрямовану підтримку та закріплювати навички, отримані в школі.

Психологи також допомагають батькам розпізнати унікальні сильні сторони та проблеми їхньої дитини. Кожна дитина індивідуальна, і розуміння її індивідуальних потреб має вирішальне значення для адаптації освітніх стратегій та втручань. Психологи можуть надати інформацію про темперамент, стиль навчання та емоційні потреби дитини, що, в свою чергу, впливає на домашні та шкільні практики. Крім того, психологи часто працюють із сім'ями над вирішенням будь-яких поведінкових та емоційних проблем, які можуть виникнути під час підготовки дитини до шкільного навчання. Вони можуть запропонувати стратегії подолання стресу, тривоги чи будь-яких інших емоційних перешкод, з якими може зіткнутися дитина під час переходу до більш формального навчального середовища. Вчасно вирішуючи ці питання, батьки та вихователі можуть забезпечити емоційне благополуччя дитини, сприяючи позитивному ставленню до навчання та школи.

Таким чином, аналіз форм та методів взаємодії дошкільного закладу освіти (ЗДО) та сім'ї у процесі підготовки дитини до школи в умовах війни виявляє важливу роль цієї співпраці у забезпеченні гармонійного розвитку дитини. Військовий конфлікт створює додаткові труднощі, і обидві сторони повинні спільно працювати над забезпеченням психологічної та соціальної

підтримки для дітей. Важливо враховувати потреби дітей, забезпечувати їм безпеку та стабільність, розробляти індивідуальні підходи до навчання, а також впроваджувати програми психолого-педагогічної підтримки. Взаємодія ЗДО і сім'ї грає важливу роль у забезпеченні якісної підготовки дітей до школи, сприяє їх адаптації та розвитку в умовах війни.

2.3 Інтерпретація отриманих результатів дослідження

Як вже було описано нами у 2.1, як базу проведення дослідження щодо сформованості особистісної готовності дитини до школи, ми обрали ДНЗ «Джерельце», який розташований в с. Уланово. Вибіркою нашого дослідження стали: 14 дошкільників змішаної групи (серед яких 7 є старшими дошкільниками), 10 батьків та 5 вихователів ДНЗ. Основою нашого дослідження стали методи, а саме: анкетування батьків, два тести на готовність дитини до школи, спостереження та опитування вихователів.

Першочергово нами було проведено анкетування батьків дітей, а саме старших дошкільників. Після проведення анкетування (Додаток А), ми отримали наступні результати: 40% батьків відмітили, що їх діти проявляють постійно певну цікавість та бажання відвідати школу, тобто діти цікавляться шкільним обладнанням, формою, книжками. Водночас під час анкетування ми з'ясували, що 35% батьків зазначили, що діти є дуже посидючими, тобто вони можуть виконувати одне завдання на протязі довгого часу та не втрачають при цьому концентрацію та увагу, адже дана навичка є нагальною необхідною для майбутніх школярів. Окрім того ми виявили, що лише 20% батьків вказали, що їх дитина легко може запам'ятати певний матеріал, наприклад невеликий вірш, ми вважаємо що даний показник дуже низький і дані батьки мають приділяти дітям більше уваги, аніж вони отримують зараз. Щодо рівня комунікації, то 85% батьків зазначили, що їхня дитина є дуже комунікабельною та люб'язною, адже вони постійно намагаються бути в компанії де є активне спілкування. В той же час 75% описали свою дитину як повністю готову до навчального закладу, адже вони відмітили високий рівень

загальних знань шкільної програми для молодших школярів. З огляду на отримані дані, ми маємо стверджувати, що батьки в певній мірі недооцінили дитину, адже після проведення анкетування ми провели тестування Керена-Йірасика (Додаток Б) для діагностування загального рівня готовності дитини до школи.

Вказаний нами текст, складається зі 3 етапів: намалювати детально людину, скопіювати фразу із наданого зразка, змалювати точки із зразка. Для проходження даного тесту, ми обрали 10 дітей, віком від 5-7 років, задля визначення їх особистісної готовності до навчання у шкільному закладі. Слід зауважити, що оцінювання відбувалося за наступною методикою: найвищий бал 5 – є низьким рівнем підготовленості дитини до школи; 4б – часткова готовність дитини до школи; 3-2 б. – дитина потребує подальшої підготовки до школи та пропрацювання певних аспектів у етапі підготовки; 1б – дитина повністю готова до школи.

Першим завданням тесту Керена-Йірасика була вправа «намалюй людину», яке складається з чотирьох оціночних категорій, від 5б. (погано виконано) до 1б (готовий до школи). Ці категорії слугують орієнтирами для оцінки здібностей та рівня розвитку дитини. Дітям було надано 40 хвилин на виконання завдання, а також чистий папір та олівці. Слід зауважити, що під час виконання першого етапу, діти мають виконувати завдання самостійно, тобто вихователь може тільки спостерігати за процесом. З огляду на зазначені аспекти виконання завдання, ми отримали наступні результати після його завершення: з 10 дітей нашої досліджуваної групи бали за завдання «намалюй людину» розподілилися наступним чином: 5б: 2 дитини, адже вони не змогли відтворити принаймні контур людини, загалом їх малюнок був більше схожий на кульку з ніжками. 4б: 2 дитини, які змогли відтворити щось подібне до контуру людини, але їх малюнок не відповідав поставленому завданню. Окрім того, 3-2б отримали 3 дитини, які на своєму малюнку зобразили людину, але не допрацювали деякі моменти (наприклад: відсутні вуха, волосся, пальці тощо.) Водночас 1б отримали лише 3 дитини, адже вони

чітко зобразили людину, промалювавши обличчя та додавши елементи одягу. Ми можемо наголосити, що діти які отримали від 1-3б готові до вступу до школи, в той час як дошкільники, які отримали 4-5б потребують подальшої посиленої підготовки до школи.

Окрім того, ми отримали можливість оформити отримані дані у відсотках, адже така форма допомагає нам краще зрозуміти та виявити рівень сформованості особистісної готовності дошкільника. Саме тому дані проведення першої частини тесту у відсотках, мають наступний вигляд: 5б: 20% дітей погано впоралися з цим завданням. 4б: 20% дітей потребували додаткового навчання, щоб відповідати критеріям готовності до школи. 3-2б: 30% дітей продемонстрували частково правильне зображення. 1б: 30% дітей були визнані готовими до школи на основі їхніх результатів. Описані нами результати першої частини тесту, вказують на те, що більшість дітей (50%) потрапили до категорій 4б і 3-2б, що свідчить про те, що вони потребують різного ступеня підтримки та керівництва для підвищення їхньої готовності до шкільного навчання. Лише три дитини (30%) відповідала критеріям готовності до школи, тоді як 20% дітей отримали низькі бали за виконання завдання.

Другою частиною тесту Керена-Йірасика, де завданням було «скопіювати фразу» - здавалося б, простий, але показовий тест, який дає уявлення про початкові навички грамотності та дрібної моторики дитини. Оцінювання результатів виконання цього завдання 10 дошкільниками проводилося ретельно, щоб зрозуміти рівень їхньої готовності до більш складних освітніх завдань. Серед 10 дітей, які пройшли оцінювання, дані виявили різноманітний спектр здібностей. Розподіл результатів виглядає наступним чином: 1б отримали ті діти, які продемонстрували виняткову майстерність та посидючість. Так, 30% (3 з 10) дошкільнят змогли правильно відтворити фразу «Він їсть яблуко». Це свідчить про міцний фундамент як у розумінні прочитаного, так і в розвитку дрібної моторики, окрім того слід наголосити, що ці 30% є дошкільниками віком від 6-7 років. Водночас 2б

отримали діти, які написали фразу розбірливо, але нечітко, адже було прослідковано відсутність однорідності написаної фрази, тобто речення не було написано в один ряд, деякі літери були більші ніж інші. Ми можемо зауважити, що значна частина дітей, 40% (4 з 10), змогли відтворити розбірливі копії фрази. Це свідчить про те, що вони знаходяться на правильному шляху, але можуть потребувати подальшої практики для вдосконалення навичок письма. 3б отримали ті дошкільнята, які відтворили фразу, але з неї було зрозуміло лише 4 літери, адже вони були написані більш чітко ніж інші. З ісіх досліджуваних нами дітей, лише 20% (2 з 10) дітей змогли чітко прописати лише чотири літери у заданій нами фразі. Це вказує на потребу в додатковій підтримці для розвитку дрібної моторики та покращення розуміння письмової мови.

В той же час 4б здобули ті діти, які чітко змогли написати лише 2 літери. У випадку однієї дитини, 10% (1 з 10), лише дві літери з усієї фрази були чітко зрозумілі. Цей результат підкреслює необхідність суттєвої допомоги як у письмі, так і в мовному розвитку. 5б отримували ті діти які відобразили нерозбірливе письмо та відсутність логіки, однак на щастя, жодна дитина на цьому етапі тестування не потрапила в категорію 5б, що позначає позитивну ознаку того, що ці дошкільнята, як загальна група (10 дітей), демонструють певну зацікавленість у виконанні завдання, навіть якщо їхні навички ще не повністю сформовані.

Аналіз результатів третьої частини тесту Керена-Йірасика, що зосереджується на завданні «відтворення малюнка за зразком», представляє комплексне обстеження продуктивності 10 дітей у віці від 5 до 7 років. Це завдання передбачало надання дітям зразка малюнка, що складається з 10 кольорових крапок, розташованих через певні інтервали як по горизонталі, так і по вертикалі. Оцінювання відбувалося таким чином: за допомогою бальної системи від 1 до 5 балів, де 1 - найвищий бал, оцінювалася здатність дитини відтворити наданий малюнок. Результати, отримані серед 10 дітей, які брали участь у дослідженні, свідчать про різноманітний діапазон рівнів

виконання цього конкретного завдання. Бездоганне відтворення (1б): Двоє дітей, що становить 20% групи, змогли бездоганно відтворити малюнок-зразок. Це означає, що вони відтворили всі 10 кольорових крапок на заданих відстанях, як по горизонталі, так і по вертикалі. Ці діти продемонстрували неабияку точність у виконанні цього завдання. Частково правильне зображення (2-3б): П'ятеро дітей, що становить 50% учасників, отримали частково правильне зображення. У цій категорії було допущено незначне відхилення від зразка малюнка, коли 1-2 крапки були неточно розміщені або розставлені. Ці діти продемонстрували досить міцне розуміння завдання, але допустили незначні помилки. Малюнок не відповідає зразку (4б): Одна дитина, або 10% групи, не змогла створити малюнок, який би хоч якось відповідав зразку. Малюнок цієї дитини значно відхилявся від наданого зразка, що свідчить про значний рівень складності або нерозуміння завдання. Нездатність відтворити крапки (5б): Нарешті, двоє дітей, що становить 20% групи, взагалі не змогли відтворити крапки. Їхні спроби завершилися лише карлючками, що свідчить про значні труднощі в розумінні та виконанні завдання.

Ці висновки підкреслюють індивідуальні відмінності в когнітивних і моторних навичках дітей цієї вікової групи. Вихователями і психологам важливо враховувати ці відмінності при розробці освітніх програм і втручань, адаптованих до конкретних потреб і здібностей кожної дитини. Крім того, цей аналіз підкреслює важливість ранньої оцінки та втручання для вирішення потенційних проблем і ефективного сприяння розвитку дітей. Для підбиття підсумків проведення тестування Керена-Йірасика, ми оформили усі дані у вигляді таблиці, для більш зручного розуміння результатів (табл.1).

Таблиця 1

Узагальнені результати проведення тестування дітей в ДНЗ
«Джерельце» за методикою діагностики Керена-Йірасика

Оцінка	Завдання
--------	----------

	Намалюй людину	Переписати фразу	Скопіювати малюнок
1 бал	30%	30%	20%
2 бали	15%	40%	25%
3 бали	15%	20%	25%
4 бали	20%	20%	10%
5 балів	20%	10%	20%

З цього ми бачимо, що загальна кількість дітей, визначена нами під час проведення тестування Керена-Йірасика, готова до навчання в початковій школі складає 80%, адже це ті діти які вдало виконали усі поставлені перед ними завдання, однак решта 20% мають продовжувати посилену підготовку до навчання у школі.

Окрім описаного нами тесту, ми використали тестування Н.І. Туткіна (Додаток Г), яке має назву «будиночок» та спрямоване на формування навичок роботи із зразком та вміння його відтворити максимально схоже. Аналіз результатів тесту Н.І. Туткіна «Будиночок» для визначення сформованості особистісної готовності дитини до школи, було проведене для 10 дітей дошкільного віку (5-7 років). Слід зауважити, що завдання має наступний характер: якомога точніше відтворити малюнок будиночка, як вказано на зразку. Для виконання завдання тесту, дітям було надано наступні матеріали: чисті аркуші паперу для дітей та кольорові олівці.

Окрім того, на виконання завдання було надано наступний час: 30 хвилин. Оцінювання проводилось наступним чином: 4б - відсутність однієї деталі в малюнку; 3б - збільшення розміру двох деталей; 2б - є деякі неправильні елементи (2б за кожен неправильний елемент); 1б неправильне розташування деталей (1б за кожен неправильний елемент); пропуски між лініями 1б (кожен пропуск зараховується як 1б); лінії, що заходять одна за одну 1б (1б за кожен пропуск, що йде позаду). Завдання виконано без помилок - 0б.

При аналізі результатів тесту по Н. І. Туткіна «Будиночок», проведеного на 10 дошкільниках віком 5-7 років, було виявлено, що більшість

дітей виконали завдання з різним рівнем точності. З 10 дітей жодна дитина не виконала завдання без помилок, а їхні бали коливалися від 0б до 7б. З 10 дітей 3 дитини отримали оцінку 4б, що означає, що вони не змогли включити одну важливу деталь у свій малюнок будинку. 4 дитини отримали 3б, що означає, що вони збільшили розмір двох деталей на своєму малюнку. Крім того, 7 дітей мали деякі неправильні елементи на своєму малюнку, заробивши 2б за кожен неправильний елемент. Що стосується неправильного розташування деталей, то 6 дітей допустили такі помилки, причому кожна неправильно розміщена деталь коштувала їм 1б. Пропуски між лініями (пунктирні лінії) спостерігалися на малюнках 5 дітей, а лінії, що йдуть одна за одною, були виявлені на малюнках 4 дітей, кожен випадок оцінювався в 1б. Загалом, дані вказують на те, що більшість дітей мали труднощі з різними аспектами точного відтворення будинку, що свідчить про необхідність подальшого розвитку їхньої дрібної моторики, уваги до деталей та просторового сприйняття. Результати цього тесту можуть бути цінними для вихователів і батьків при оцінці готовності дитини до школи та визначенні сфер, де може знадобитися додаткова підтримка або навчання.

Після використання вказаних методів, ми отримали дані щодо спостереження за 14 дітьми віком від 2-7 років, для визначення загального рівня готовності дитини до школи. Ми проводили спостереження за наступними критеріями: рівень комунікації дитини, швидкість та вірність реакції на подразники, рівень інтелекту, загальні навички шкільного спрямування (читання, письмо, рахунок). Основною метою цього спостереження було оцінити готовність цих маленьких дітей до процесу навчання. Спочатку розглянемо готовність дітей до школи з точки зору їхніх комунікативних здібностей. Серед 14 дошкільнят 71% продемонстрували високий рівень комунікативних навичок. Це включає в себе вміння ефективно висловлювати свої думки, взаємодіяти з однолітками та розуміти словесні інструкції. Однак 29% дітей продемонстрували менш розвинені

комунікативні навички, що свідчить про потребу в додатковій підтримці в цій сфері.

Щодо швидкості та точності реакцій на подразники, то 57% досліджуваних дошкільнят продемонстрували швидку та точну реакцію на різні подразники. Ці діти продемонстрували високу здатність обробляти інформацію та швидко діяти, що є позитивним показником їхньої готовності до навчання в школі. І навпаки, 43% дітей продемонстрували повільнішу швидкість реакції та меншу точність, що свідчить про те, що в цьому аспекті їхнього розвитку є простір для вдосконалення. Оцінюючи рівень інтелекту дітей, важливо зазначити, що інтелект - це багатогранне поняття, яке охоплює різні когнітивні здібності. Серед досліджуваних дітей 36% продемонстрували рівень інтелекту вище середнього, демонструючи сильні навички вирішення проблем, критичне мислення та добре розуміння абстрактних понять. Однак, 64% показали рівень інтелекту в межах середнього діапазону, що свідчить про значний потенціал, але, можливо, потребує подальшого розвитку їхніх когнітивних здібностей. Нарешті, оцінимо загальноосвітні навички дошкільнят, зокрема, їхні здібності до читання, письма та лічби. Важливо підкреслити, що діти у віці від 2 до 4 років, як правило, не готові до формального академічного навчання через свій ранній вік. Серед 14 дітей цієї вікової групи жодна дитина не продемонструвала навичок у цих сферах, що відповідає віковим очікуванням. Що стосується дітей віком від 5 до 7 років, 50% продемонстрували базові навички читання, 43% - письма, а 36% - базові навички арифметики. Таким чином, результати нашого спостереження свідчать про те, що діти у віковій групі 2-4 роки не готові до шкільного навчання, що відповідає їхньому віку та етапу розвитку. У дітей віком від 5 до 7 років готовність до школи варіювалася за всіма оцінюваними критеріями: більшість продемонстрували сильні комунікативні навички, значна частина - швидку і точну реакцію на стимули, а рівень інтелекту був вищим за середній і середнім. Коли йдеться про загальноосвітні навички, важливо пам'ятати, що ці навички розвиваються поступово, і є простір для зростання і

вдосконалення в читанні, письмі та арифметиці, оскільки ці діти продовжують дорослішати і залучатися до формальних освітніх установ.

Опитування, проведене в дитячому садку «Джерельце», передбачало участь п'яти вихователів і було зосереджене на оцінці готовності семи старших дошкільників до їхньої майбутньої подорожі в систему шкільної освіти. Це комплексне дослідження мало на меті отримати детальне уявлення про різні аспекти підготовки дітей, взаємодію з батьками, виклики, з якими вони стикаються, та допомогу, яку пропонує школа для їхньої адаптації.

Першим аспектом, що розглядався, був загальний рівень готовності до школи серед семи дітей старшого дошкільного віку. Результати показали, що в середньому, за ставленням вихователя, ці діти продемонстрували рівень готовності 82%. Це свідчить про те, що більшість дітей адекватно підготовлені до викликів початкової освіти. Далі в дослідженні ми розглядали конкретні проблеми, з якими стикаються ці діти під час підготовки до школи. Відповіді вихователів показали, що приблизно 64% дітей зіткнулися з певними труднощами під час підготовки до школи. Ці проблеми охоплювали цілий ряд питань, включаючи розвиток соціальних навичок, академічну готовність та емоційне благополуччя.

Роль батьків в освітньому процесі дитини має вирішальне значення. Під час дослідження було вивчено рівень взаємодії між батьками старших дошкільників та персоналом дитячого садка. Результати показали, що 92% батьків активно співпрацюють з вихователями, щоб забезпечити найкращий перехід до школи для своїх дітей. Такий високий рівень залучення батьків є обнадійливим і може суттєво сприяти успіху дітей у системі шкільної освіти.

Щоб оцінити підтримку, яку надає дитячий садок, щоб допомогти дітям адаптуватися до шкільного середовища, в опитуванні ставилося питання про види допомоги, що пропонуються. Результати показали, що школа пропонує широкий спектр послуг підтримки. Вони включають індивідуальні навчальні плани, консультації та позакласні заходи, спрямовані на розвиток соціальних та емоційних навичок дітей. Загалом 98% дітей скористалися цими

послугами, що свідчить про прагнення школи сприяти їхньому загальному розвитку.

Для визначення середнього рівня готовності до школи серед дітей старшого дошкільного віку використовувалася наступна формула:

$$\text{Середнє значення} = \frac{(X + Y)}{7} \times 100$$

Де X та Y є значенням показників успіху дітей щодо кожної категорії опитування, а 7 є показником загальної кількості дітей саме старшого дошкільного віку. Завдяки цій формулі, ми отримали можливість зробити розрахунок середнього показника готовності дітей, завдяки даним які отримали під час проведення опитування.

$$\text{Середнє значення} = \frac{(85 + 80 + 78 + 88 + 90 + 75 + 92)}{7} \times 100$$

З цієї форми випливає, що середній рівень готовності старших дошкільнят до школи склав 82%, що свідчить про те, що вони в цілому добре підготовлені до викликів шкільної освіти.

Отже, дослідження, проведене в дитячому садку «Джерельце», проливає світло на різні аспекти готовності старших дошкільників до школи. Дані, представлені у відсотках і цифрах, показують середній рівень готовності, труднощі, з якими стикаються діти, залучення батьків і зусилля школи, спрямовані на підтримку адаптації дітей. Ці дані стануть цінною інформацією як для дитячого садка, так і для батьків, що забезпечить максимально плавний та успішний перехід старших дошкільників до школи.

2.4 Рекомендації щодо підвищення ефективності формування особистісної готовності дитини до школи шляхом взаємодії ЗДО та родини під час війни

Розвиток взаємодії між батьками дошкільнят та дитячим садком «Джерельце» є важливим і багатограним аспектом формування особистісної готовності дитини до школи, особливо в період воєнного стану в Україні. Ця взаємодія відіграє ключову роль у забезпеченні стабільного та сприятливого середовища для дітей, незважаючи на складні обставини, з якими вони

можуть зіткнутися через військовий конфлікт. У цьому тексті ми заглибимося в різні виміри цієї взаємодії, досліджуючи її значення, стратегії та потенційні результати. В умовах воєнного стану для батьків і персоналу дитячого садка «Джерельце» стає ще більш важливим налагодити міцне партнерство. Таке партнерство має характеризуватися відкритим і прозорим спілкуванням, взаємною довірою та спільним прагненням до благополуччя і розвитку дитини. Важливо, щоб батьки та вихователі тісно співпрацювали, щоб забезпечити необхідну підтримку та керівництво для дошкільнят.

Психологічна підтримка та консультування відіграють центральну роль у взаємодії між батьками та дитячим садком у цей складний час. Діти, які зазнали травми війни, потребують особливої уваги. Батькам потрібен доступ до ресурсів, які дозволять їм зрозуміти і задовольнити емоційні потреби дитини, і ДНЗ «Джерельце» може слугувати цінним джерелом знань і рекомендацій у цьому відношенні. Надання батькам консультаційних послуг та відповідних матеріалів може допомогти їм краще впоратися зі стресом і допомогти їхнім дітям в обробці своїх почуттів і переживань. Створення сприятливого та безпечного середовища в дитячому садку має першорядне значення. Для дітей, які постраждали від воєнних дій, ДНЗ «Джерельце» має стати місцем притулку та стабільності. Це передбачає створення сприятливої, інклюзивної атмосфери, де цінується унікальність кожної дитини. Дуже важливо залучати кваліфікованих фахівців, які можуть сприяти розвитку соціальних та емоційних навичок у дітей, допомагаючи їм ефективніше адаптуватися до обставин, в яких вони опинилися.

Гнучкість у навчанні - ще один важливий аспект взаємодії. Враховуючи потенційне порушення традиційних моделей навчання через воєнний стан, ДНЗ «Джерельце» має бути готовим до впровадження стратегій дистанційного навчання. Це гарантує, що діти зможуть продовжувати свій освітній шлях навіть у ситуаціях, коли вони фізично не можуть відвідувати дитячий садок. Можна розробити індивідуальні навчальні плани, які відповідають конкретним потребам і обставинам кожної дитини, беручи до

уваги виклики, з якими вона стикається поза стінами дитячого садка. Сприяння культурі миру і толерантності є життєво важливим компонентом цієї взаємодії. Під час конфлікту важливо навчати дітей цінностям розуміння, емпатії та вирішення конфліктів. Батьки та дитячий садок «Джерельце» повинні працювати разом, щоб прищепити ці цінності юним умам, навчаючи їх приймати різноманітність, поважати відмінності та прагнути до мирного співіснування. Ефективний моніторинг та оцінка результатів є обов'язковими. Необхідно проводити регулярну оцінку ініціатив і програм, спрямованих на підвищення особистої готовності дитини до школи. До співпраці між батьками та дитячим садком слід залучати експертів і дослідників для проведення всебічного аналізу впливу їхніх спільних зусиль. Такий зворотний зв'язок дозволить обом сторонам вносити необхідні корективи та вдосконалювати свої стратегії, забезпечуючи найкращу можливу підтримку для дітей.

Надання консультацій та ресурсів для батьків щодо якісної комунікації з дітьми в умовах стресу та війни як основного способу формування особистісної підготовки дитини до школи в дитячому садку «Джерельце» є важливим аспектом забезпечення належної підготовки дітей до їхньої освітньої подорожі. У часи конфліктів і потрясінь емоційне благополуччя і стійкість дітей стають ще більш важливими. Ефективна комунікація між батьками та дітьми є потужним інструментом, що допомагає дітям впоратися зі стресом і невизначеністю. Війна може мати глибокий вплив на емоційний і психологічний розвиток дитини. Стрес і травми, які діти можуть пережити в такі часи, можуть перешкоджати їхній готовності до школи. Однак, коли батьки мають необхідні знання та ресурси, вони можуть створити сприятливе середовище, яке сприятиме емоційному розвитку дитини. В основі цього процесу лежить якісне спілкування. Батьки потребують рекомендацій щодо того, як говорити з дітьми про проблеми, з якими вони стикаються, як заспокоїти і втішити їх. Батькам важливо бути чутливими до почуттів і проблем своєї дитини, а також створювати безпечний простір для її

самовираження. Це може допомогти дітям впоратися зі своїми емоціями та розвинути почуття безпеки.

Консультування батьків може включати в себе навчання їх ефективним технікам спілкування. Це включає активне слухання, емпатію та відкритий діалог. Заохочення батьків ставити відкриті запитання та уникати осуду може сприяти зміцненню почуття довіри та взаєморозуміння між ними та їхніми дітьми. Крім того, батьки повинні усвідомлювати важливість дотримання розпорядку і структури в повсякденному житті дитини. Послідовність може дати дітям відчуття стабільності навіть у неспокійні часи. Консультування може допомогти батькам встановити і підтримувати ці звички, забезпечуючи при цьому їхню адаптацію до мінливих потреб дитини.

Ресурси, як друковані, так і цифрові, можуть бути цінними інструментами для батьків, які шукають порад. Ці ресурси можуть включати книги, статті, онлайн-курси та відео, які дають уявлення про розвиток дитини, управління стресом та ефективні стратегії комунікації. Місцеві групи підтримки та громадські організації також можуть бути чудовими ресурсами для батьків, які шукають допомоги та порад. Роль ДНЗ «Джерельце» в цьому процесі дуже важлива. Він може слугувати центром поширення інформації та ресурсів для батьків. Дитячий садок може організовувати майстер-класи, семінари та консультації для батьків, залучаючи експертів і фахівців, які спеціалізуються на дитячій психології та розвитку дитини в стресових ситуаціях. Дитячий садок також може створити мережу підтримки, де батьки можуть ділитися своїм досвідом, проблемами та стратегіями подолання стресу. Крім того, дитячий садок «Джерельце» може співпрацювати з місцевими фахівцями та організаціями у сфері психічного здоров'я, щоб забезпечити батькам доступ до необхідних послуг консультування та підтримки. Ця співпраця може поширюватися на надання терапевтичних втручань для дітей, які можуть потребувати більш спеціалізованої допомоги у подоланні травми та стресу.

Підвищення ефективності роботи з дітьми через реалізацію освітніх проектів з формування особистісної готовності старших дошкільників до школи в ДНЗ «Джерельце» є надзвичайно важливою та багатогранною справою. Перехід з дитячого садка до школи є значною віхою в житті дитини і вимагає ретельного планування та виконання, щоб забезпечити дітям хорошу академічну, соціальну та емоційну підготовку. Дитячий садок «Джерельце» усвідомлює важливість цього переходу і реалізує різноманітні освітні проекти, спрямовані на підвищення особистої готовності старших дошкільнят до майбутнього шкільного життя. Ці проекти охоплюють широкий спектр заходів, стратегій та підходів для створення цілісного та всебічного процесу підготовки.

Одним із ключових аспектів цих освітніх проектів є розвиток міцної академічної бази. У дитячому садку «Джерельце» особлива увага приділяється грамотності, рахунку та навичкам критичного мислення. Викладачі тісно співпрацюють зі старшими дошкільнятами, щоб переконатися, що вони добре володіють базовими навичками читання, письма та математичними поняттями. Цей міцний академічний фундамент має вирішальне значення для плавного переходу до школи, де діти зіткнуться з більш структурованими та вимогливими навчальними програмами. На додаток до академічних навичок, дитячий садок також зосереджується на підвищенні соціальної та емоційної готовності. Дітей заохочують до спільної діяльності, розвивають навички ефективного спілкування та будують позитивні стосунки з однолітками. Це не лише виховує почуття приналежності до спільноти, а й надає дітям інструменти для ефективного орієнтування в соціальних ситуаціях у школі. Творчість та навички вирішення проблем є ще одним важливим компонентом освітніх проектів. Дитячий садок «Джерельце» надає старшим дошкільнятам різні можливості для розкриття творчого потенціалу через мистецтво, музику та гру. Ця діяльність заохочує дітей мислити нестандартно, впевнено підходити до викликів та адаптуватися до різних навчальних ситуацій, що є цінними

навичками для школи. Фізичний розвиток також знаходиться у фокусі освітніх проектів, оскільки здорове тіло тісно пов'язане зі здоровим духом. Дитячий садок «Джерельце» пропонує різноманітні фізичні вправи та пропагує активний спосіб життя. Це не тільки забезпечує фізичну форму дітей, але й допомагає їм розвивати дисципліну, вміння працювати в команді та наполегливість. Успіх цих освітніх проектів ще більше посилюється завдяки активному залученню батьків та вихователів. Дитячий садок «Джерельце» визнає життєво важливу роль, яку сім'я відіграє у розвитку дитини та її готовності до школи. Батьків заохочують брати участь у шкільних заходах, відкрито спілкуватися з учителями та підтримувати навчальний процес своїх дітей вдома. Крім того, існують механізми безперервного оцінювання та зворотного зв'язку для визначення прогресу кожної дитини. Це дозволяє вихователям адаптувати свій підхід до задоволення унікальних потреб і сильних сторін кожного старшого дошкільника. За необхідності надається індивідуальна підтримка для вирішення будь-яких конкретних проблем або сфер, які потребують покращення.

Щоб забезпечити довгострокову ефективність цих освітніх проектів, дитячий садок «Джерельце» прагне до постійного професійного розвитку своїх співробітників. Вчителі та вихователі регулярно проходять навчання та ознайомлюються з новітніми педагогічними методиками та дослідженнями в галузі дошкільної освіти. Це гарантує, що вони добре підготовлені для надання високоякісного навчання та підтримки старшим дошкільнятам.

Оцінювання ефективності формування особистісної готовності дітей, зокрема старшого дошкільного віку, в ДНЗ «Джерельце» є багатогранною та відповідальною справою, яка охоплює різні виміри та аспекти. Процес формування особистісної готовності дітей до школи є важливим аспектом дошкільної освіти, а його успішність свідчить про загальну якість освітньої програми дитячого садка. У цьому комплексному аналізі ми розглянемо методи і стратегії, що використовуються, виклики, з якими стикаються, і

результати, досягнуті в прагненні підвищити особисту готовність дітей до формального шкільного навчання. Дитячий садок «Джерельце», як і багато навчальних закладів, визнає важливість підготовки дітей до переходу в початкову школу. Для того, щоб оцінити ефективність їхніх зусиль, дуже важливо розглянути стратегії, які використовуються в цій роботі. Персонал дитячого садка використовує поєднання ігрового навчання, структурованих занять та індивідуального підходу, щоб задовольнити різноманітні потреби та здібності старших дошкільнят. Навчальна програма розроблена таким чином, щоб сприяти когнітивному, соціальному, емоційному та фізичному розвитку.

Однією з ключових стратегій дитячого садка «Джерельце» є створення сприятливого та інклюзивного середовища. Створення безпечної та сприятливої атмосфери має вирішальне значення для заохочення дітей до дослідження, взаємодії та навчання. Вихователі прагнуть будувати позитивні стосунки з дітьми, що сприяє їхньому особистісному та емоційному розвитку. Ці стосунки ґрунтуються на довірі, повазі та глибокому розумінні унікальних потреб і особливостей кожної дитини.

Крім того, дитячий садок «Джерельце» зосереджується на забезпеченні широкого спектру можливостей для дітей досліджувати, вчитися та розвиватися. Це включає пропозицію різноманітних ігрових матеріалів, освітніх ресурсів та заходів, які сприяють розвитку творчості, вирішенню проблем та критичному мисленню. Через гру діти заохочуються до самовираження, співпраці з однолітками та розвитку важливих навичок, які знадобляться їм у майбутньому навчанні. Дитячий садок визнає важливість залучення батьків і сімей до освітнього процесу. Ефективна комунікація та співпраця між дитячим садком і сім'єю мають важливе значення для цілісного розвитку дитини. Регулярні зустрічі, семінари та інформаційні сесії організовуються для того, щоб інформувати батьків про успіхи їхніх дітей і про те, як вони можуть сприяти їхній готовності до школи. Однак шлях до покращення формування особистісної готовності у дітей не позбавлений викликів. Однією з головних проблем є різноманітність походження та

досвіду дітей. Діти приходять до дитячого садка «Джерельце» з різним рівнем попередніх знань, навичок та життєвого досвіду. Забезпечення кожної дитини необхідною підтримкою для подолання цих прогалів і розвитку особистої готовності може бути складним завданням.

В деяких випадках на готовність дитини до школи можуть впливати зовнішні фактори, такі як соціально-економічна нерівність, сімейні обставини та проблеми в громаді. Дитячий садок «Джерельце» старанно працює над тим, щоб надати додаткову підтримку та ресурси для вирішення цих проблем і забезпечити кожній дитині рівні можливості для розвитку її особистої готовності. Для оцінки ефективності цих стратегій дитячий садок «Джерельце» застосовує багатогранний підхід. Він передбачає постійне оцінювання та спостереження за розвитком дітей, регулярний зворотній зв'язок з батьками та сім'ями, а також безперервний професійний розвиток вихователів. Для відстеження прогресу використовуються стандартизовані інструменти оцінювання, такі як контрольні списки розвитку та оцінки когнітивних і соціально-емоційних навичок.

Результати, досягнуті в роботі з підвищення особистісної готовності старших дошкільників у дитячому садку «Джерельце», є багатообіцяючими. Діти, які пройшли цей комплексний підхід, демонструють покращені когнітивні та соціальні навички, підвищену впевненість у собі та позитивне ставлення до навчання. Вони краще адаптуються до формального шкільного середовища, взаємодіють з однолітками і справляються з проблемами ранньої освіти. Оцінка ефективності покращення формування особистісної готовності у старших дошкільників у дитячому садку «Джерельце» свідчить про всебічний і комплексний підхід. Зосередившись на створенні сприятливого та інклюзивного середовища, надаючи різноманітні можливості для навчання, залучаючи батьків і сім'ї та вирішуючи проблеми, з якими вони стикаються, дитячий садок успішно підготував дітей до їхніх майбутніх освітніх подорожей. Постійне прагнення до оцінювання та вдосконалення гарантує, що дитячий садок «Джерельце» продовжує залишатися маяком

передового досвіду в галузі дошкільної освіти, сприяючи особистісній готовності своїх маленьких вихованців до навчання.

Отже, рекомендації щодо підвищення ефективності формування особистісної готовності дитини до школи через взаємодію дошкільних закладів освіти та родини під час війни передбачають створення партнерства між ЗДО і родинами, надання психологічної підтримки, створення сприятливого навколишнього середовища, гнучкого навчання, розвиток культури миру та толерантності, та систематичний моніторинг та оцінка результатів. Ці рекомендації сприяють підготовці дітей до школи в умовах війни та сприяють їхньому психологічному і освітньому розвитку.

Висновки до другого розділу

Таким чином, дослідження, проведене в дитячому садку «Джерельце» на тему «дослідження формування особистісної готовності дитини до школи в умовах війни», дозволило отримати цінну інформацію про фактори, що впливають на готовність дитини до формальної освіти в умовах конфлікту. У дослідженні було застосовано комплексний підхід, який включав анкетування батьків дітей старшого дошкільного віку, тест Керна-Йирасика для діагностики готовності дитини до школи, тест Туткіна на довільність мислення та уваги, а також спостереження та опитування вихователів дошкільного навчального закладу. За допомогою цих методів ми отримали цілісне уявлення про готовність 14 вихованців дитячого садка до переходу в шкільне середовище в умовах воєнних викликів.

Результати цього дослідження пролили світло на кілька ключових висновків, які сприяють нашому розумінню того, як формується готовність дитини до школи в умовах конфлікту. Дані анкетування батьків дітей старшого дошкільного віку виявили низку занепокоєнь, включаючи страхи, тривоги та невпевненість, пов'язані з навчанням їхніх дітей у регіоні, охопленому війною. Ці занепокоєння знайшли своє відображення у

відповідях щодо емоційного та соціального розвитку дітей, які демонстрували відмінності порівняно з дітьми у більш стабільному середовищі.

Тест Керна-Йирасика, призначений для діагностики готовності дитини до школи, виявив деякі помітні відмінності в когнітивних і моторних навичках дітей. Було очевидно, що вплив стресових факторів війни вплинув на їхню загальну готовність, оскільки деякі діти продемонстрували нижчі результати в тесті, особливо в сферах, пов'язаних з увагою та концентрацією. Тест Туткіна на довільність мислення та уваги ще більше підкреслив вплив війни на когнітивні здібності дітей. Результати показали, що здатність концентруватися і критично мислити постраждала у дітей, які зіткнулися з викликами конфлікту, що вказує на необхідність спеціальних освітніх втручань для підтримки їхнього розвитку.

На додаток до цих оцінок, дослідження також розглядало загальну готовність дітей до школи, беручи до уваги їхній фізичний, емоційний та соціальний розвиток. Було очевидно, що на готовність дітей вплинули унікальні обставини їхнього виховання на території, що постраждала від конфлікту. Хоча вони продемонстрували стійкість перед обличчям негараздів, було очевидно, що вони потребують додаткової підтримки, щоб процвітати в академічному та соціальному плані в шкільному середовищі.

Спостереження та опитування, проведені з вихователями дошкільних навчальних закладів, підкреслили важливість їхньої ролі у формуванні готовності дитини до школи. Вихователі визнали потребу в спеціалізованих програмах і ресурсах, спрямованих на вирішення унікальних проблем, з якими стикаються діти в зонах конфлікту. Це визнання вказує на важливість створення освітнього середовища, що відповідає потребам учнів, які пережили травми війни. Крім того, дослідження підкреслює важливість формування міцних партнерських відносин між навчальним закладом і батьками на територіях, що постраждали від війни. Основними формами взаємодії дитячого садка з батьками були регулярне спілкування, семінари та

групи підтримки. Така співпраця виявилася вкрай важливою для вирішення проблем батьків і забезпечення того, щоб діти отримували необхідну підтримку для їхньої особистої готовності до школи.

Отже, це дослідження виявило складну взаємодію факторів, що впливають на готовність дитини до школи в регіоні, що постраждав від війни. Воно підкреслило необхідність індивідуальних підходів до освіти, важливість раннього втручання та важливу роль співпраці батьків і закладів освіти. Результати цього дослідження сприяють ширшому розумінню освітніх викликів у зонах конфлікту та надають цінну інформацію для політиків і вихователів, які працюють над підтримкою розвитку дітей у таких умовах.

ВИСНОВКИ

Формування особистісної готовності дитини до шкільного навчання у процесі взаємодії закладу дошкільної освіти та сім'ї в умовах війни є багатограним і складним явищем, яке потребує нашої уваги та розуміння. Цей дослідницький шлях провів нас через комплексне вивчення складного взаємозв'язку між зовнішніми негараздами, сімейною динамікою та роллю освітньої системи у формуванні готовності дитини до формального шкільного навчання в умовах воєнного часу.

Не можна применшувати беззаперечну реальність впливу війни на життя дітей. Негаразди, з якими вони стикаються - від насильства і переміщення до емоційного стресу і порушеного розпорядку дня - створюють середовище, яке глибоко впливає на їхній загальний розвиток. У цьому контексті роль закладів дошкільної освіти та співпраця з сім'ями є ключовою у пом'якшенні негативних наслідків війни для готовності дітей до школи.

Результати цього дослідження пролили світло на кілька ключових аспектів цієї складної взаємодії. Перш за все, ми помітили, що сім'я відіграє вирішальну роль у пом'якшенні наслідків війни для готовності дитини до школи. Емоційна підтримка, стабільність і настанови, які надають батьки та опікуни, мають важливе значення для того, щоб допомогти дітям впоратися з травматичним досвідом, пов'язаним з війною. Крім того, соціально-економічний статус сім'ї та рівень освіти також відіграють важливу роль у формуванні готовності дитини до школи. З іншого боку, дошкільні навчальні заклади слугують життєво важливим мостом між сім'єю та формальним шкільним середовищем. Вони пропонують структуроване, безпечне та дбайливе середовище, де діти можуть розвивати основні когнітивні, соціальні та емоційні навички. Якість програм дошкільної освіти, а також компетентність і відданість вихователів є вирішальними факторами, що впливають на готовність дитини до школи.

Взаємодія та співпраця між сім'єю та закладом дошкільної освіти, навіть у складних умовах війни, стали ключовим фактором, що визначає

особисту готовність дитини до школи. Ефективна комунікація та взаємна підтримка між цими двома суб'єктами створюють згуртоване середовище, яке сприяє підвищенню освітньої готовності дитини. Це особливо актуально, коли вони спільно працюють над вирішенням унікальних проблем і потреб, які виникають під час війни.

Це дослідження також висвітлило важливість систем підтримки з боку громади та суспільства у забезпеченні готовності дитини до школи в умовах війни. Державна політика, неурядові організації та громадські ініціативи можуть відігравати вирішальну роль у наданні ресурсів, навчанні та рекомендацій сім'ям і дошкільним закладам, що в кінцевому підсумку принесе користь дітям.

Отже, формування особистісної готовності дитини до школи в умовах війни є багатограним процесом, який залежить від динамічної взаємодії сім'ї та закладів дошкільної освіти. Негаразди та виклики, які принесла війна, підкреслюють важливість цієї співпраці. Вкрай важливо, щоб політики, освітяни та сім'ї визнали важливість цього партнерства і працювали разом, щоб забезпечити дітям найкращий початок їхньої освітньої подорожі, навіть у розпал конфлікту. Це дослідження висвітлило стійкість та адаптивність дітей перед обличчям несприятливих обставин. Воно також підкреслило вирішальну роль, яку відіграють заклади дошкільної освіти та сім'ї у вихованні та підготовці дітей до формального шкільного навчання, незалежно від складних обставин, з якими вони можуть зіткнутися. В епоху, коли наслідки війни та конфліктів продовжують впливати на життя незліченної кількості дітей, інформація, отримана в результаті цього дослідження, є безцінною і пропонує шлях до пом'якшення негативних наслідків війни на освітній шлях дитини і, зрештою, на її майбутнє.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авксентюк В.А.. Педагогічні умови формування готовності дитини до школи : дипломна робота / В.А.Авксентюк ; Вінницький держ. пед.ун-т імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2022. 109 с.
2. Антонюк В. З. Теоретичні аспекти формування інтелектуальної готовності дитини до навчання в школі. Загальна педагогіка та історія педагогіки. 2012. Вип. 8. С. 4–7.
3. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) / під наук. керівн. Т.О. Піроженко. Київ, 2021, 37 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiy_u%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.(дата звернення 26.10.2023).
4. Батьківські збори «Адаптація дитини до навчання в 1 класі НУШ». URL: <https://naurok.com.ua/batkivski-zbori-adaptaciya-ditini-do-navchannya-v-1-klasi-nush-61124.html> (Дата звернення 26. 10. 2023).
5. Белова, О. Теоретичний аналіз терміну «готовність» до шкільного навчання дітей старшого дошкільного віку // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал / МОН України, Сумський державний педагогічний ун-т ім. А. С. Макаренка ; [редкол.: А. А. Сбруєва, М. А. Бойченко, О. А. Біда та ін.]. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2020. № 7 (101). С. 141–156.
6. Біла І. М. Психологічні аспекти готовності до шкільного навчання. Дошкільна освіта в контексті ідей Нової української школи: збірник наукових праць. Хмельницький : ФОП Мельник А.А., 2020р., С. 31-41.
7. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Тернопіль: Мандрівець, 2017. 256 с.
8. Богуш А. Головні аспекти підготовки дітей до школи. Дошкільне виховання. 2011. № 10. С. 2-4.
9. Видра О. Г. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2011. 112 с.
- 10.Вороніна Г.Л. Трикутник партнерства: педагоги – батьки – діти. Основа. 2017. С. 208-229.
- 11.Вплив сімейного виховання на формування особистості дитини/ Наталя Берегова, Павло Федорчук/ Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки.2020.Випуск 6. с.10-15 Режим доступу: http://psyvisnyk.lnu.lviv.ua/archiv/6_2020/4.
- 12.Гнед І. Мартиненко С. Діагностичні методики вивчення готовності дитини до навчання в школі. URL: <https://conference.pu.if.ua/forum/files/11-13052016/1/Gned.pdf> (дата звернення: 26.10.2023).

13. Готовність дитини до навчання/ Упоряд. Максименко С.Д., Максименко К.С., Главник О.П. Київ: Мікрос. СВС, 2023. 94с.
14. Грицкова Ю. В. Формування педагогічної культури батьків майбутніх першокласників в умовах закладу дошкільної освіти // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т. Запоріжжя : КПУ, 2019. Вип. 65. С. 53–57.
15. Гурлева Т. Діти, з якими важко: причини і умови попередження труднощів розвитку і виховання. Дошкільна освіта в контексті ідей Нової української школи: збірник наукових праць. Хмельницький : ФОП Мельник А.А., 2020. С. 131-139
16. Діагностика готовності дітей до школи / [упоряд.: О. Дєдов]. Хотин, 2014. 194 с.
17. Дуткевич, Т.В. Дитяча психологія: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
18. Елькін М., Батарейна І. Формування цінностей дошкільнят та учнів в умовах реалізації Концепції Нової української школи. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка. 2018. № 1. С. 70–77
19. Жданова А.А. Особистісна та інтелектуальна готовність до шкільного навчання // Актуальні проблеми сучасної науки та освіти (частина І): матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 20-21 січня 2022 року. Львів : Львівський науковий форум, 2022. С.43-44
20. Жеребцова Ю. Я. Формування мотиваційної готовності до школи в дітей старшого дошкільного віку засобом партнерської взаємодії педагога-вихователя та вчителя першого класу : кваліфікаційна робота / Ю. Я. Жеребцова ; науковий керівник. проф., д-р пед. наук О. В. Ковшар. Кривий Ріг : КДПУ, 2021. 117 с.
21. Завалевський Ю. Сутність професійної компетентності вчителя в реалізації Концепції Нової української школи. Нова педагогічна думка. 2017. № 1. С. 11–15.
22. Завальнюк Т., Поліщук Т. Виховання дітей дошкільного віку в ігровій діяльності. Навчання і виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: актуальні питання теорії і методики. Житомир: ФОП Левковець. 2016. У 2-х ч. Ч. I С. 67-71
23. Задорожна-Княгницька Л.В., Ситник А.В. Партнерство школи та сім'ї в умовах дистанційного навчання. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск 77. 2020.

- 24.Здрок В. Психологічна готовність дошкільника до навчання в новій українській школі // *Методологічні та методичні проблеми викладання у сучасному освітньому процесі : матеріали доповідей (статей, тез) учасників/учасниць XI наук.-практ. інтернет-конф. (м. Луцьк, 24 листоп. 2021).* Луцьк : КЗВО «Луцький педагогічний коледж», 2021 С.165-168
- 25.Зенько О. Особливості соціально-психологічної адаптації молодших школярів до навчальної діяльності. Гуманізація навчально-виховного процесу. *Слов'янськ, 2012. Спец. вип. 9. С. 215- 222.*
26. Зімакова Л., Тупиця О., Жданюк Л. Дистанційне навчання дітей дошкільного віку на засадах партнерської педагогіки під час воєнного стану. *Педагогічні науки. 2022. № 79. С. 92–100. URL: <http://pednauki.pnpu.edu.ua/article/view/264557/260995> (дата звернення: 26.10.2023).*
- 27.Іонуц А.М. Формування комунікативної готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі: дипломна робота / Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Чернівці, 2021. 126 с.
- 28.Казьмірчук Н., Попелюська В. Формування шкільної зрілості дитини в середовищі співпраці сім'ї і ЗДО // *Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами : збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю /За ред.. О.А.Голюк. Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2019. Випуск 2. С. 66-70.*
29. Кириченко В., Ковганич Г. Соціальне партнерство школи і сім'ї: переосмислення проблем і перспектив. *Довідник директора школи. 2015. № 5-6 травень-червень. С. 28-34.*
- 30.Ковальчук В.І., Воротникова І.П. Моделі використання елементів дистанційного навчання в школі. *Інформаційні технології і засоби навчання. 2017. №4, т. 60. С. 58-76.*
31. Ковшар О. В. Теоретико-методичні засади організації передшкільної освіти: монографія. Кривий Ріг : Видавець Роман Козлов, 2015. 244 с.
- 32.Корякіна І. Особистісна готовність дітей 6-го року життя до школи як актуальна проблема сьогодення. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. Бердянськ: БДПУ, 2010. № 3. С. 176-185.*
33. Корякіна, І. В. Особистісна готовність дітей 7-го року життя до школи. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). Бердянськ : БДПУ, 2013. № 3. С. 175.*
- 34.Красіцької Ю. Психологічна готовність дошкільників до шкільного навчання // *Міністерство внутрішніх справ України Львівський*

- державний університет внутрішніх справ інститут управління, психології та безпеки. Львів 2022. 49 С.
35. Куліш Р. В. Психолого-педагогічні умови підготовки дітей до навчання у школі. Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). Бердянськ: БДПУ, 2010. № 3. С. 125-131.
36. Курач, М. В. Психологічні аспекти створення безпечного середовища в умовах закладу дошкільної освіти / М. В. Курач ; наук. керівник к. псих. н., доцентка О.В. Казаннікова; Міністерство освіти і науки України ; Херсонський держ. ун-т, Педагогічний факультет, Кафедра педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти. Івано-Франківськ : ХДУ, 2022. 55с.
37. Курчатова А. Теоретичні аспекти формування поведінкового компонента готовності старшого дошкільника до навчання в школі // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. 2019. Вип. 2. С. 71-79. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nzbdpu_2019_2_9.
38. Лагодюк В.Ю. Дієве партнерство – успішна школа! Управління освітою. 2017. № 10-12. С. 11-32.
39. Лазаренко Н. І. Суперечності, проблеми і парадокси в системі сучасної педагогічної освіти. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб.наук.пр. Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер» 2019. Випуск 53. С.5-9.
40. Лотоцька А., Пасічник О. Організація дистанційного навчання в школі. Методичні рекомендації. Травень, 2020. 71 с.
41. Любарська І. Співпраця дошкільного закладу і родини у контексті підготовки дитини до школи. Вісник інституту розвитку дитини: зб. наук. пр.: Вид. НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. Вип. 17. С. 68-72.
42. Максименко І.А. Створення оптимальних умов для формування готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі // Готовність дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи : матеріали II Всеукраїнського науковопрактичного семінару (20 травня 2021 р., м. Київ). Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2021. С.171-175
43. Максимова, К. В. Адаптація дітей до умов нової української / К. В. Максимова ; наук. керівник к.п.н., доц. Т. О. Вінник ; Міністерство освіти і науки України ; Херсонський держ. ун-т, Педагогічний ф-т, Кафедра педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти. Херсон : ХДУ, 2021. 62 с.

44. Мальований Ю.І. Дистанційне навчання: реалії і перспективи. Вісник Національної академії педагогічних наук України. 2020,2 (1). 2020. URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-10-1>.
45. Маруненко А. М. Психологічні особливості спілкування вчителя з батьками : курсова робота з психології / А. М. Маруненко ; наук. кер. Г. Й. Пліш ; Київ. нац. лінгв. ун-т. К., 2023. 42 с.
46. Матвієнко С. І. Передшкільна освіта: теорія та практика: навч. посібн. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2023. 183 с.
47. Матіяш В. В., Богута В. М., Бондаренко В. В. Особливості виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в умовах війни: морально-етичний аспект // Перспективи та інновації науки Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина». Київ, 2022. № 13(18). С. 334-343. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13\(18\)-334-343](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13(18)-334-343)
48. Назаренко Ю., Когут І., Жерьобкіна Т. Освіта і війна в Україні (24 лютого – 1 квітня 2022). Аналітичний центр Cedos. URL: <https://cedos.org.ua/researches/osvita-i-vijnavukrayini-24-lyutogo-1kvitnya-2022/>
49. Наступність в роботі закладу дошкільної освіти і першого класу школи: навчально-методичний посібник / Т. В. Філімонова. Миколаїв : СПД. Румянцева, 2020. 283 с.
50. Ничипорук Н.А. Теоретичні аспекти проблеми взаємодії закладу дошкільної освіти та родини у підготовці дитини до шкільного навчання. Наука, освіта, суспільство очима молодих: матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих науковців. Рівне: РВВ РДГУ, 2020. С. 160-161.
51. Новак О.М. Готовність дитини до навчання у школі як основа забезпечення наступності навчання у дошкільних навчальних закладах та початковій школі Електронний ресурс. Педагогічні науки: Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. 2013. Випуск 1. 35-46.
52. Олійник І. В., Ноженко Ю. М. Феномен психологічної готовності дітей до навчання у школі в психолого-педагогічній літературі. Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія. 2017. № 2. С. 84–89.
53. Освіта України в умовах воєнного стану : інформ.-аналіт. зб. / за загал. ред. С. Шкарлет. Київ МОН України, 2022. 358 с.
54. Отрощенко Н. Л. Соціально-педагогічна характеристика готовності дітей 6-7 років до навчання в школі в умовах закладу дошкільної освіти // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки. 2021. № 6 (344), жовтень. Ч. 1. С. 93-102.

- 55.Палько Т. В., Романчак О. О. Сучасний погляд на проблему психологічної готовності дітей дошкільного віку до навчання в Новій Українській школі. Готовність дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи : матеріали ІІ Всеукр. наук.-практ. семінару (20 травня 2021 р., м. Київ). Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2021. С. 197-201.
- 56.Пантюк Т. І. Суспільно-педагогічні детермінанти підготовки дітей до школи в Україні: теорія і практика (1945–2017 рр.): дис. на здобуття наук. ст. д-ра пед. наук: 13.00.01. ДДПУ ім. І. Франка. Дрогобич, 2018. 504 с.
- 57.Пантюк Т. Підготовка дітей до школи в Україні: суспільнопедагогічний контекст : Монографія. Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2016. 504 с.
- 58.Пантюк, Т. Суспільні детермінанти наступності дошкільної та початкової освіти як складова успіху становлення особистості. Наступність дошкільної та початкової освіти в контексті соціальної мобільності: матеріали теоретико-практ. семінару (20 січня 2017 р.). Львів: ЛНУ ім. Івана Франка. 2017. С. 135-137.
- 59.Педрода. Особливості морально-етичного становлення дітей-дошкільнят. 2022. URL: https://oplatforma.com.ua/article/1595-formuvannya-moralno-etichnih-tsnnostey-u-doshklnika#ank_3
- 60.Пінчук О.П., Організація та функціонування мережі ресурсних центрів дистанційної освіти загальноосвітніх навчальних закладів: монографія. Київ: Атіка, 2014. 184 с.
- 61.Піроженко Т.О. Вивчення готовності дітей старшого дошкільного віку до систематичного навчання в умовах реформування української школи // PSYCHOLOGICAL JOURNAL. Volume 8 Issue 2 (58) 2022. С.18-32
- 62.Пісоцький, А., Калюжна, А. Проблема формування інтелектуальної готовності до школи дітей шостого-сьомого року життя. Наукові записки. Серія «Психологічні та педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя). 2020. (3), 20-26. <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2020-PP-3-20-26>
- 63.Половіна О.А., Ліпчевська І.Л. Наступність дошкільної освіти та Нової української школи: реалії та перспективи. Інноватика у вихованні. 2018. Вип. 7(1). С. 203–214
- 64.Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник для студентів вищих навчальних закладів. 3-тє вид., випр.. К. : Академвидав, 2015. 448 с.
- 65.Про затвердження Положення про дистанційне навчання: Міністерство освіти і науки України, наказ від 25 квітня 2013 р. № 466. URL:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення: 26.10.2023).
66. Психологічний супровід навчально-виховного процесу дошкільних навчальних закладів / автори-укладачі А.В. Аносова, Н.А. Максимова, Л.А. Петушкова. За редакцією Н.І. Клокар. Вісник психологічної служби Київщини. Біла Церква: КОПОПК, 2012. Вип. 5. 208 с.
67. Психологія саморозвитку особистості: збірник наукових праць [Електронний документ] / за ред.. Н.В. Чепелевої, Я.Ф. Андреєвої. Чернівці Київ, 2016. 284 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/704781/4/maket73.pdf> (дата звернення: 26.10.2023)
68. Рекомендації щодо підвищення рівня готовності дитини до школи. Сайт Центру науково-технічної творчості учнівської молоді Волинської обласної ради. URL: <https://cutt.ly/aYogLHG> (дата звернення: 26.10.2023).
69. Ригель О. Психологічна готовність дитини до систематичного шкільного навчання: організаційний аспект роботи // Практичний психолог : дитячий садок. 2014. №1. С. 31 – 32
70. Розвиток пізнавальних процесів дитини Упоряд. Максименко С.Д., Маценко В.Ф., Главник О.П. К.: Мікрос-СВС, 2013. 96 с.
71. Руденок А., Дуднік, К. Результати дослідження готовності дітей до школи під час військового стану. Psychology Travelogs. 2023. (1), С. 147–155. <https://doi.org/10.31891/PT-2023-1-15>
72. Руденок А.І., Дуднік К.І. Сучасна проблематика готовності дітей до школи в умовах військового стану // EDITORIAL BOARD. 2022. 342 с.
73. Сайко Н.О. Особливості соціалізації дітей дошкільного віку в процесі підготовки до школи: Збірник «Школа першого ступеня: теорія і практика». Переяслав-Хмельницького державного педагогічного інституту, Переяслав Хмельницький, 2002. 200 с.
74. Сесик О. Педагогіка партнерства – ключовий компонент формули нової школи. Класному керівнику. Усе для роботи. 2017. № 6. С. 5-7.
75. Скляр, Д. О. Педагогічні умови підготовки старших дошкільників до освітньої діяльності в школі / Д. О. Скляр ; наук. керівник к.п.н., А. В. Горлова ; Міністерство освіти і науки України ; Херсонський держ. ун-т, Педагогічний ф-т, Кафедра педагогіки дошкільної та початкової освіти. - Херсон : ХДУ, 2020. 69 с.
76. Собакарь О. Співпраця з батьками у формуванні психологічної готовності старших дошкільників до школи. Практичний психолог : дитячий садок. 2013. №5. С. 33.
77. Соловйова, Л. Регулятивний компонент діяльності у складі критеріїв комплексної оцінки готовності дитини до шкільного життя. Педагогічна

- освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка. 2022. (36 (2), 108–113. <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2021.3614>
78. Стратій Н. Роль сім'ї у підготовці дитини до школи. Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: зб. матер. V Міжнар. наук.-практ. інтернетконф., (Вінниця, ВДПУ ім. Михайла Коцюбинського, 22-23 квітня 2021 р.) / за ред. О. Голюк. Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2021. Вип. 10. С. 409-411.
79. Стратій Н.О. Особливості адаптації першокласників до навчання у школі. Гуманітарний простір науки: досвід та перспективи: зб. Матеріалів XXXIII Міжнарод. наук. практ. інтернет-конф., 15 жовтня 2021 р. Переяслав, 2021. Вип. 33. С.187-189.
80. Сулік, О. Психологічна готовність до навчання як фактор адаптації до школи у молодшому шкільному віці. Актуальні проблеми психології в закладах освіти. 2022. 6, 89–98. <https://doi.org/10.31812/psychology.v6i.7321>
81. Таран О.П. Психологічна готовність дитини до школи. Київ: Шкільний світ. 2010. 128 с.
82. Телюк С. Психологічні особливості комунікації вчителя з батьками : курсова робота з психології / С. Телюк ; наук. кер. Г. Й. Пліш ; Київ. нац. лінгв. ун-т. К., 2023. 28 с.
83. Тесленко С. О. Моральна готовність дітей старшого дошкільного віку до навчання в Новій українській школі: методичні рекомендації для дистанційного навчання студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта з дисципліни Педагогіка (загальна, дошкільна, історія дошкільної педагогіки) : Методичні рекомендації для дистанційного навчання студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта з дисципліни «Педагогіка (загальна, дошкільна, історія дошкільної педагогіки)» / С. О. Тесленко. Миколаїв: СПД Румянцева Г. В., 2021. 94 с
84. Тест Керна-Йірасика. Діагностика підготовленості до школи. Дитячий психолог. URL: <https://dytpsycholog.com/2015/05/07/тест-кернайірасика-діагностика-гото/> (дата звернення: 26.10.2023).
85. Тест Н.І. Гуткіна. Діагностика розвитку довільної сфери, готовності до школи. Дитячий психолог. URL: <https://dytpsycholog.com/2015/04/16/будиночок-н-і-гуткіна-діагностика-по/> (дата звернення: 26.10.2023).
86. Тонконог, Н. І., Саєнко, Ю. О., Олексієнко, Л. А. Особливості використання технологій дистанційного навчання. Інноваційна педагогіка. 2021. (39). С. 227-232.

87. Трифонова О.С., Кисельова О. І. Морально-етичне виховання дітей дошкільного віку: монографія. Одеса : Вид-ць М.П. Черкасов, 2010. 239 с.
88. Ушакова І. М. Вікова психологія : курс лекцій. Харків : НУЦЗУ, 2016. С. 51–52.
89. Філімонова Т. В. Психолого-педагогічна підготовка дітей до школи : навчально-методичний посібник. Миколаїв : СПД Румянцева, 2020. 218 с.
90. Харена, Н. В. Особливості взаємозв'язку стилю сімейного виховання та психологічної готовності дитини до навчання в школі / Н. В. Харена ; наук. керівник к.психол.н., доц. І. Р. Крупник ; Міністерство освіти і науки України ; Херсонський держ. ун-т, Ф-т психології, історії та соціології, Кафедра психології. Херсон : ХДУ, 2021. 34 ст.
91. Черепаня Н. Педагогічні детермінанти готовності дитини до навчання у школі. URL:
<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/1907/1/ПЕДАГОГІЧНІ%20ДЕТЕРМІНАНТИ%20ГОТОВНОСТІ%20ДИТИНИ%20ДО%20НАВЧАННЯ%20У%20ШКОЛІ.pdf> (дата звернення: 26.10.2023)
92. Чижик Т. Г. Фізична підготовка дітей передшкільного та молодшого шкільного віку у контексті Нової української школи : монографія / Т. Г. Чижик, Т. Ф. Потоцька. Миколаїв : Іліон, 2020. 130 с.
93. Чурман В. С. Підготовка дітей до школи як педагогічна проблема в теорії і практиці вітчизняної педагогіки [Рукопис]: дипломна робота ОС "Магістр" напр. підгот. 012 "Дошкільна освіта" / В. С. Чурман; наук.кер. Т. О. Агрошенко. Мукачєво: МДУ, 2019. 100с.
94. Швидка І., Козак Л. Якість дошкільної освіти на сучасному етапі. ISSN Online: 2312-5829. Освітологічний дискурс. 2018. № 3-4 (22-23).
95. Шелестова Л. В. Особливості навчання учнів початкової школи в умовах війни // Pedagogy implementation of modern scientific opinions in practice. The XI International Scientific and Practical Conference «Implementation of modern scientific opinions in practice», March 20 – 21, Bilbao, Spain. 2023. С.204-208
96. Шелестова Л. Дитячий садок – школа: плавний перехід чи стрибок через прірву? Вихователь-методист дошкільного закладу. 2015. № 5. С.4-5
97. Шершень М. Сучасна російсько-українська війна (2014–2023 рр.) У закладах освіти в умовах реалізації завдань нової української школи: проблеми та перспективи вивчення // Актуальні проблеми теорії та методики навчання історії: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 10 травня 2023 р.) / Запорізький

- національний університет. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. С.33-39
98. Шишук О.С. Компоненти психологічної готовності дитини до школи // Освіта і наука - 2023 : збірник наукових праць учасників звітної наукової конференції студентів та аспірантів Факультету психології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (3-7 квітня 2023 року, м. Київ) / Ред. колегія: Л.М. Вольнова. Київ, 2023. С. 326-327
99. Юрченко О. Структура соціальної компетентності молодшого школяра Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал МОН України, Сумський держ. ун-т ім. А. С. Макаренка ; [редкол.: А. А. Сбруєва, О. Є. Антонова, Дж. Бішоп]. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2016. № 7 (61). С. 234–244
100. Як війна змінила життя українських дітей – опитування Gradus. URL: <https://gradus.app/uk/open-reports/iak-zminilosia-zhittiaukrayinskikh-ditei-pid-chas-viini/> (дата звернення: 26.10.2023)

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета для батьків

Готовність вашої дитини до школи

Призначення анкети: виявити оцінку готовності дитини до школи.

Організація завдання: записуються номери позицій анкети і через крапку дається варіант відповіді.

Інструкція: Шановні батьки! Пропонуємо вам висловити свою думку щодо підготовленості вашої дитини до вступу в школу.

Відповідайте на питання «так» чи «ні»

1. Чи часто Ваша дитина заявляє про своє бажання йти дошкили?
2. Вашу дитину найбільш цікавлять атрибути школи (портфель, книжки), аніж можливість більше довідатися нового й багато чого навчитися?
3. Ви вважаєте, що Ваша дитина досить посидюча й уважна навіть під час виконання дуже привабливого для неї завдання?
4. Ваша дитина товариська як з дітьми, так і з дорослими?
5. Ви впевнені в тім, що Ваша дитина здатна добре запам'ятати й виконати усне доручення?
6. Ваша дитина жодної хвилини не може бути на самоті й зайнятися чимось самостійно?
7. Іграшки й особисті речі Вашої дитини завжди розкидані й Ви стомилися нагадувати їй, що потрібно їх прибирати?
8. Чи вміє Ваша дитина рахувати до десяти й назад?
9. Чи може Ваша дитина порівнювати числа і предмети?
10. Чи здатна Ваша дитина додавати й віднімати в межах десяти?
11. Чи знає дитина прості геометричні фігури?
12. Чи вміє дитина визначати істотні ознаки в предметах (наприклад, у птаха є дзьоб, пір'я)?
13. Чи може Ваша дитина об'єднати одним словом поняття одного виду, роду, характеру (наприклад, назвати одним словом «взуття» слова

- «чоботи», «туфлі», «черевики»)?
14. Чи може Ваша дитина знайти до запропонованого слова слова з протилежним змістом (наприклад, «спекотно» - «холодно»)?
15. Чи вміє вона скласти розповідь за 5 картинками?
16. Чи знає Ваша дитина літери та чи вміє читати по складах?
17. Ваша дитина з напруженням і без будь-якого задоволення декламує вірші й розповідає казки?
18. Чи правда, що Ваша дитина не досить упевнено користується кульковою ручкою?
19. Ваша дитина любить майструвати, користуючись клеєм, ножицями, інструментами?
20. Їй подобається розфарбовувати або малювати?
21. Малюнки Вашої дитини, як правило, неохайні й не завершені?
22. Ваша дитина без особливої праці може зібрати розрізану на кілька частин картину?
23. Чи може Ваша дитина знайти слово до запропонованого слова так, щоб вони були пов'язані за змістом, як пов'язані слова у зразку (наприклад, «дерево – гілки», до слова «книжка» необхідно назвати слово «сторінки»)?
24. Чи вважаєте Ви, що Ваша дитина не допитлива й погано обізнана?

Порівняйте свої відповіді з ключем

Ключ відповідей

Якщо питання 1, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 22, 23 Ви відповідали «так», то зарахуйте по 1 балу за кожну відповідь. Якщо на питання 2, 6, 7, 17, 18, 21, 24 Ви відповідали «ні», то зарахуйте те по 1 балу за кожну відповідь.

Підрахуйте загальну кількість балів:

20 – 24 бали, Ваша дитина готова до школи. Будьте певні, що їй буде легше справлятися зі шкільними труднощами. Подбайте про те, щоб у неї не зник інтерес до школи й до отримання нових знань.

15 – 19 балів, Вам належить приділити більше уваги своїй дитині, зміст запитань або завдання в них допоможуть Вам обрати потрібний напрям роботи з дитиною. На засмучуйтеся, Ваша дитина майже готова до навчання в школі.

14 і менше балів, кращою порадою для Вас буде приказка: «Терпіння і труд усе перетруть» Ваша дитина чекає допомоги й співпраці. Пориньте разом із нею в розвивальні, цікаві ігри. Усе це допоможе дитині досягти успіху й піти до школи підготовленою.

ТЕСТ КЕРНА-ЙПРАСИКА (ДІАГНОСТИКА ГОТОВНОСТІ ДО ШКОЛИ)

Тест виявляє загальний рівень психічного розвитку, рівень розвитку мислення, вміння слухати, виконувати завдання за зразком, довільність психічної діяльності.

Тест складається з 3-х частин:

- тест «Малюнок людини» (чоловічої фігури);
- копіювання фрази з письмових букв;
- змальовування точок.

Тест «Малюнок людини»

Завдання. «Тут (показується де) намалюй людину, як ти вмієш». Під час малювання неприпустимо поправляти дитину («ти забув намалювати вуха»), дорослий мовчки спостерігає.

Оцінювання:

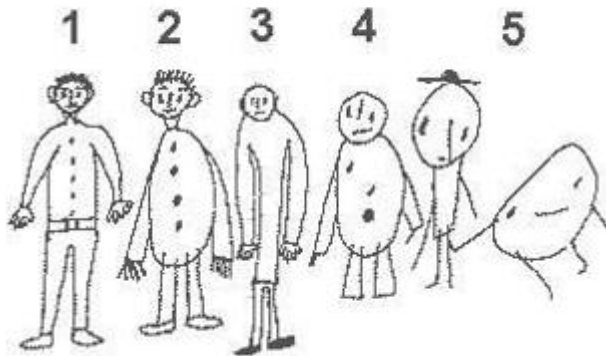
1 бал: намальована чоловіча постать (елементи чоловічого одягу), є голова, тулуб, кінцівки; голова з тулубом з'єднується шиєю, вона не повинна бути більшою за тулуб; голова менша за тулуб, на голові – волосся, можливий головний убір, вуха; на обличчі – очі, ніс, рот; руки мають кисті з п'ятьма пальцями; ноги відігнуті (тобто є ступня або черевик); фігура намальована синтетичним способом (контур цільний, ноги і руки ніби ростуть з тулуба, а не прикріплені до нього).

2 бали: виконання всіх вимог, крім синтетичного способу малювання, або якщо присутній синтетичний спосіб, але не намальовані 3 деталі: шия, волосся, пальці; обличчя повністю є промальованим.

3 бали: фігура має голову, тулуб, кінцівки (руки і ноги намальовані двома лініями); можуть бути відсутніми: шия, вуха, волосся, одяг, пальці на руках, ступні на ногах.

4 бали: примітивний малюнок з головою і тулубом, руки і ноги не промальовані, можуть бути у вигляді однієї лінії.

5 балів: відсутність чіткого зображення тулуба, немає кінцівок; каракулі.

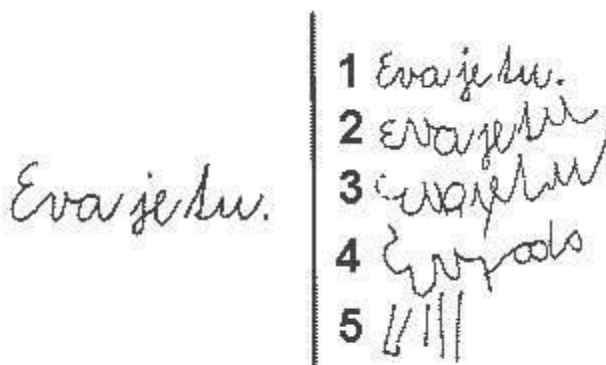
Копіювання фрази з письмових букв

Завдання. «Подивися, тут щось написано. Спробуй переписати так само тут (показати нижче написаної фрази), як зможеш».

На аркуші напишіть фразу великими літерами, перша буква – велика: Він їв суп.

Оцінювання:

- 1 бал: добре і повністю скопійований зразок; букви можуть бути трохи більшими ніж у зразку, але не в 2 рази; перша літера – велика; фраза складається з трьох слів, їх розташування на аркуші горизонтальне (можливо невелике відхилення від горизонталі).
- 2 бали: зразок скопійовано розбірливо; розмір букв і горизонтальне положення не враховується (літери можуть бути більші, рядок може йти вгору або вниз).
- 3 бали: напис розбитий на три частини, можна зрозуміти хоча б 4 літери.
- 4 бали: зі зразком збігаються хоча б 2 літери, розрізняється рядок.
- 5 балів: нерозбірливі каракулі, черкання.

Змальовування точок

Завдання. «Тут намальовані точки. Спробуй намалювати поруч такі ж». У зразку 10 точок знаходяться на рівній відстані одна від одної по вертикалі і по горизонталі.

Оцінювання:

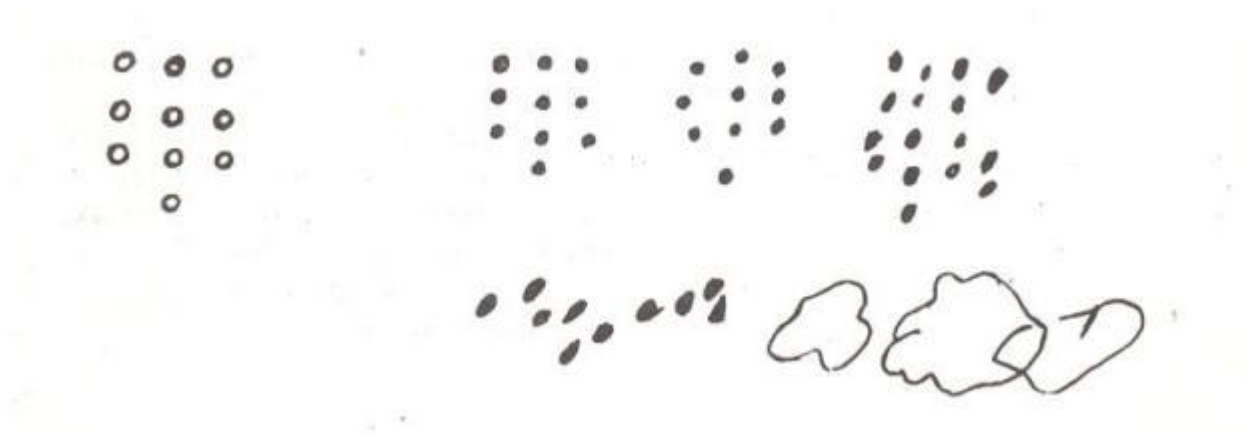
1 бал: точне копіювання зразка, допускаються невеликі відхилення від рядка або стовпця, зменшення малюнка, неприпустиме збільшення.

2 бали: кількість і розташування точок відповідають зразку, допускається відхилення до трьох точок на половину відстані між ними; точки можуть бути замінені кружечками.

3 бали: малюнок у цілому відповідає зразку, по висоті або ширині не перевищує його більше, ніж у 2 рази; число точок може не відповідати зразку, але їх не повинно бути більше 20 і менше 7; допустимо розворот малюнка навіть на 180 градусів.

4 бали: малюнок складається з точок, але не відповідає зразку.

5 балів: каракулі, черкання.

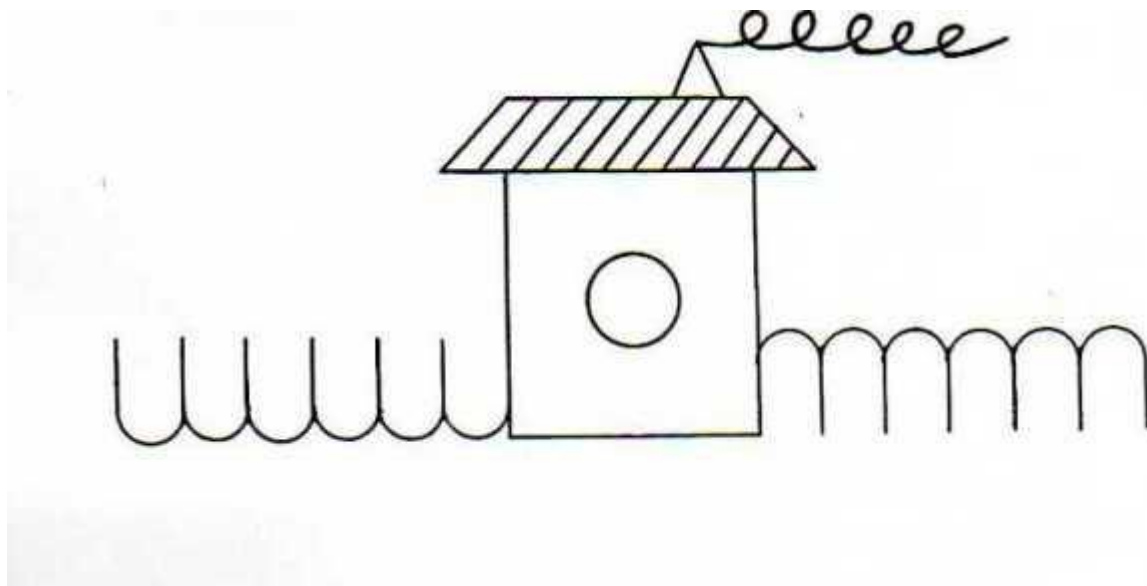

Після оцінки кожного завдання всі бали сумуються. Якщо дитина набрала в сумі за всіма трьома завданнями:

- 3-6 балів – у неї високий рівень готовності до школи;
- 7-12 балів – середній рівень;
- 13 -15 балів – низький рівень готовності, дитина потребує додаткового обстеження інтелекту та психічного розвитку.

Додаток Г

БУДИНОЧОК (Н.І. ГУТКІНА) – ДІАГНОСТИКА РОЗВИТКУ ДОВІЛЬНОЇ СФЕРИ, ГОТОВНОСТІ ДО ШКОЛИ

Тест для діагностики довільної сфери «Будиночок» (Н.І. Гуткіна)

Ціль – діагностика рівня розвитку довільної сфери; може використовуватися при визначенні готовності дітей до шкільного навчання. Методика дозволяє виявити: вміння дитини орієнтуватися в своїй роботі на зразок; вміння скопіювати його. Ці вміння потребують певного рівня розвитку довільної уваги, просторового сприйняття, сенсо-моторної координації та тонкої моторики руки. Вік досліджуваних 5-10 років.

Інструкція:

Перед дитиною кладеться аркуш з намальованим будиночком, чистий аркуш такого ж розміру, що і аркуш з будиночком. «Перед тобою лежить аркуш паперу й олівець. На цьому аркуші намалюй точно таку картинку, яку ти бачиш на малюнку. Не поспішай, будь уважний, постарайся, щоб малюнок був такий же, як цей зразок. Якщо ти щось не так намалюєш, то стирати гумкою не можна. Треба поверх неправильного малюнка або поруч правильно намалювати. Тобі зрозуміло завдання? Тоді приступай до роботи».

Обробка результатів:

Обробка експериментального матеріалу проводиться шляхом підрахунку балів, що нараховуються за помилки. В якості помилок розглядаються:

- відсутність якої-небудь деталі малюнка (паркан, дим, труба, дах, вікно, основа будиночка) – 4 бали;
- збільшення окремих деталей малюнка більш ніж в два рази при відносно правильному збереженні розміру всього малюнка (бали нараховуються за кожен деталь) – 3 бали;
- неправильно зображений елемент (кільця диму, паркан – права і ліва сторони, штрихування на даху, вікно, труба) – 2 бали. Елемент оцінюється в цілому. Якщо частина його скопійована вірно, то нараховується 1 бал. Кількість елементів у деталі малюнка не враховується;
- неправильне розташування деталей в просторі (паркан не на одній з основою будиночка лінії, зміщення труби, вікна і т.д.) – 1 бал;
- відхилення прямих ліній більш ніж на 30 ° від заданого напрямку (перекіс вертикальних і горизонтальних ліній, завалювання забору) -1 бал;
- розриви між лініями в тих місцях, де вони повинні бути з'єднані (за кожен розрив) – 1 бал. У тому випадку, якщо лінії штрихування на даху не доходять до її лінії, 1 бал ставиться за всю штриховку в цілому;
- якщо одна лінія заходить за іншу (за кожне залізання), то ставите – 1 бал. Штрихування даху оцінюється в цілому;
- безпомилкове копіювання малюнка – 0 балів. За хороше виконання малюнка виставляється «0».

Таким чином, чим гірше виконано поставлене завдання, тим вищою є отримана досліджуваним сумарна оцінка. Отже:

- 0 балів – добре розвинена довільна увага;
- 1-2 бали – середній розвиток довільної уваги;
- більше 4 балів – слабкий розвиток довільної уваги.

Потрібно враховувати вік досліджуваного. П'ятирічні діти майже не отримують оцінку «0». Якщо ж досліджуваний в 10 років отримує більше 1 балу, то це свідчить про неблагополуччя в розвитку.

Деякі зауваження до проведення методики:

Якщо дитина не намалювала якісь елементи, то їй пропонується відтворити їх за зразком у вигляді самостійних фігур, щоб перевірити її вміння намалювати ці елементи. Їх відсутність може бути пов'язана не з розвитком довільної уваги, а з невмінням дитини їх намалювати.